piramidele apar mărețe, monumentale. Tramvaiul electric se oprește nu departe de ele și de acolo te poți sui pe jos saŭ călare pe măgarĭ orĭ cămile. Suferind de răul de mare am preterat pe filosoful luĭ Esop, cămileĭ pustiuluĭ.

Impreunea ce am resimțit-o la vederea acestor piramide și la vederea pustiuluĭ a fost necrezut de mare.

In viața mea 2 impresiunĭ puternice am avut. Acum 28 anĭ, pe când Sinaia era în stare cu totul primitivă, întorcându-mă dintr'o escursiune de la peșteră, am voit a mă scoborî pe Valea Cerbuluĭ. Când din partea superioară a văiĭ, am cuprins'o cu privirea și am văzut acea măreață priveliște și acea frământare de stâncĭ rostogolite, am rămas surprins, admirând cu oarecare teamă impunătoarea natură ce se prezenta în fața mea. Era grandios și de temut acele stâncĭ prăbușite într'o văgăună colosală ce se scobora ca un pripon în vale și în care nu se afla de cât pe unele locurĭ o cărare primitivă pe o coastă în care la stânga aveaĭ muntele iar în dreapta un povârniș, fără milă pentru cel ce ar fi căzut într'însul.

Nicĭ odată cineva n'ar fi putut înțelege maĭ ușor închipuirea de necrezut a luĭ Gustav Doré, în câteva din scenele cu care a ilustrat el Biblia, decât văzând de sus această curioasă și măreață vale.

Natura ca și faptele omuluĭ, în bine și în răŭ, depășește adesea orice închipuire.

Scoborârea pe atuncĭ era așa de grea, în cât chiar câteva oițe aveaŭ picioarele rupte, dar bine legate cu lopățele de Ciobanul-chirurg al stânceĭ.

Maĭ de vale găsirăm un măgar surpat, adică căzut în râpă și pe care urșiĭ se îndeletniceaŭ al diseca cu îngrijire.

O impresiune tot atât de puternică mi-aŭ făcut piramidele de la Guizeh, care prin măreția lor depășesc orice închipuire. Și când te gândeștĭ că aceste lucrărĭ aŭ fost făcute cu miĭ de anĭ în urmă, când nu se afla nicĭ măcar roaba descoperită de Pascal, și prin urmare nicĭ unul din puternicele mijloace mecanice moderne cum am avut în portul Constanțiĭ, maĭ în mic, exemplul Titanuluĭ, cu care se ridică astăzĭ blocurĭ colosale de piatră.

Cu micile mijloace de care dispuneaŭ eĭ te întrebĭ ce furnicar de oamenĭ a trebuit să lucreze, cât timp, supt ce mână de fer pricepută și hotărâtă, s'aŭ aflat eĭ pentru ca acest monument să fie ridicat. Blocurile de piatră sunt colosale și ele sunt puse cu simetrie în gradenurĭ, până la ultimul rând ce este așezat pe partea superioară a monumentuluĭ, unde se află o platformă de 10 m. pe laturĭ.

Tot monumentul fusese acoperit cu lespezĭ din un calcar alb ca și piramidele vecine din care numaĭ una maĭ păstrează o parte din coperișul săŭ superior.—Toate aceste pietre calcaroase aŭ fost luate pentru a se zidi o bună parte din Cairo și în special o moschee. Din fericire s'aŭ pus frâŭ acesteĭ barbariĭ și astăzĭ monumentele în Egipt, afară de un templu ce se află la Phyle care va fi înecat parțial prin apa reservoruluĭ de la Asuan, toate sunt păstrate cu sfințenie.

Discutându-se în fața unuĭ indigen asupra moduluĭ cum aceste colosale zidirĭ s'aŭ făcut, Egiptianul, cu seninătate și convingere, arătând un băț de bambus, din apropiere, zise: acesta este instrumentul cu care s'aŭ clădit piramidele!

Desigur că și atuncĭ, ca și astăzĭ încă, viața oamenilor nu însemna mult, și numaĭ monumentul ar putea să ne spue martirologul lucrătorilor și numărul victimilor sacrificate.

Monumentul consistă dintr'o piramidă mare numită *Kheops* naltă de 147 m. cu baza pătrată, având laturea o lungime de 233 m. la început.

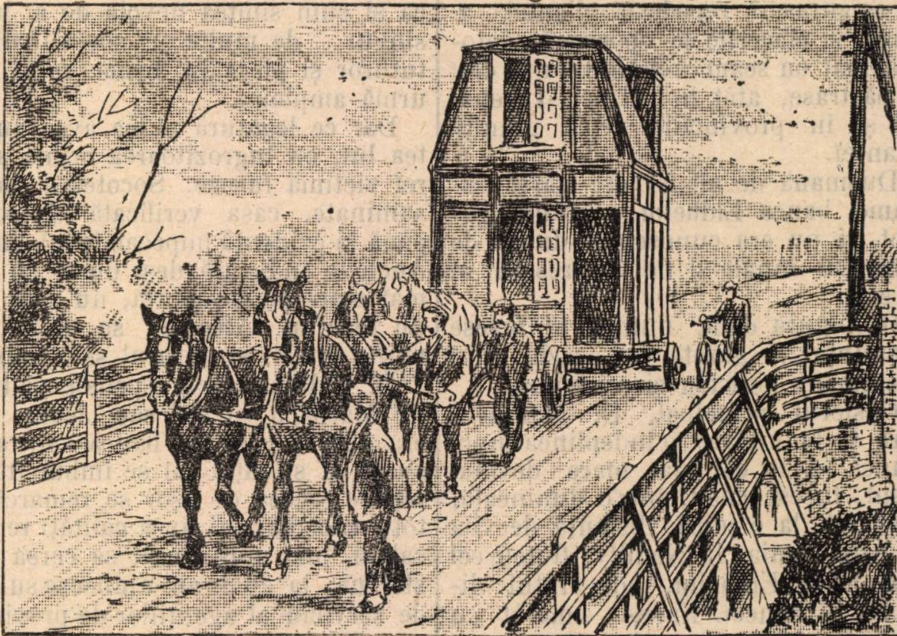
Ea este așezată pe o stâncă puternică ce iese din nisip și are deschiderea spre nord.

Inălțimea sa se apropie de a turnurilor catedraleĭ din Colonia care are 156 m., și sunt cele maĭ înalte din lume. Intrarea în piramide este foarte dificilă și călătorul lunecă maĭ mult, susținut de călăuze, pe un plan înclinat de tot, care pe urmă se continuă adânc într'o cameră subterană, și prin alte galeriĭ se ridică și duce întâĭ la cavoul Regineĭ, iar deasupra la partea mijlocie, la cavoul Regeluĭ.

Din lucrarea d-luĭ dr. **C. Istrati**

O CASA PE ROATE

Iată o ciudată fantezie! Un bogat lord scoțian, care nu avea de cât să'șĭ aleagă între numeroasele și somptoasele luĭ palate, și-a construit o caravană cu două caturĭ. E o adevărată casă, care, montată pe niște roate solide, se compune din nu maĭ puțin cincĭ încăperĭ din carĭ o bucătărie înzestrată cu uneltele culinare cele maĭ perfecționate.

Castelul acesta mobilat, e de o greutate relativ considerabilă, întru cât îĭ trebue patru caĭ spre a fi târât de colo până colo.

DIVERSE

Beția.— In Anglia există o societate contra alcoolismuluĭ cu 150.000 de membriĭ în vârstă și 85.000 tinerĭ. Această societate datează de maĭ bine de 50 de anĭ. S'a socotit că omul care nu bea de loc dela 18 anĭ își lungește viața *cu cel mult opt anĭ.*

* * *

Bismark.— Bismark e omul căruia i s'au ridicat cele maĭ multe monumente. Până azĭ i s'au înălțat maĭ bine de 301.

* * *

Cât cântărește un miliard.— Un miliard de leĭ cântărește în argint: 5 milioane de kilograme; în aur, 322580 kilograme; în hârtiĭ de câte o mie, 1780 kilograme.

Eu din partea mea așĭ fi foarte mul-

ţumită să am numai un kilogram din hârtii de o mie.

...Sunt foarte modestă !!!

***

Cuvintele din limba engleză.—Limba engleză are vre-o 250000 de cuvinte adică cu 70000 mii mai mult de cât are limba franceză.

***

Americane.— Pe un loc care a costat 37 milioane — adică 200000 metrul pătrat—s'a clădit un hotel care a costat ca imobil doar 750 milioane. El are 1600 camere, 1000 săli de bae şi va avea o înălţime de 25 etaje. Acest hotel are 4 faţade, fiecare pe alt bulevard.

In imobil sunt 5 restaurante cu pivniţi uriaşe de câte 1000-2000 butoae mari. Pe coperişul casei e un parc mare şi 18 băi turceşti.

Lili

IN JURUL LUMEI... PE NEVRUTE

MARE ROMAN DE AVENTURI

de JULES LERMINA

I

De la Paris la...?

Banca Eldheim este foarte cunoscută la Paris, şi în lumea comercială şi-a căpătat o reputaţie incontestată de activitate şi de cinste.

Fondată în 1872 de fraţii Eldheim, vechi manufacturieri din Colmar, cari nu vroiseră a trăi sub jugul nemţesc 'şi asiguraseră repede o clientelă aleasă, şi afacerile le sporiseră datorită mai cu seamă relaţiunilor pe cari le păstrase, atât în Alzacia-Lorena, cât şi în provinciile de la graniţa Franţei.

Duşmană de alt-fel ori cărei reclame, banca Eldheim nu căuta sgomot, şi nu era cunoscută, de cât de comerţul înnalt şi de interesaţii ei direcţi.

O singura dată, numele ei fusese pronunţat în gazete. cu ocazia unui eveniment sinistru şi misterios.

Casierul principal, D. Marbach, care de la fundare 'şi îndeplinea funcţiunea sa cu cel mai mare devotament, fusese găsit, într'o dimineaţă, asasinat, la o mică distanţă de vila în care locuia, la Neuilly, fratele cel mai mare Eldheim, adevăratul director al băncei. Fusese omorât cu cuţitul, după ce mai întâi fusese ameţit de o armă sdrobitoare ; buzunarele 'i erau întoarse

I se furase hârtiile şi banii.

Pentru ce se găsea la o asemenea oră — moartea se săvârşise la miezul nopţei sau la ora unu — aşa departe de locuinţa lui în care şedea cu soţia şi fiul său, în vecinătatea băncei, adică în strada Clery, aceasta nimeni nu o putuse înţelege.

Peste zi, nu se dusese acasă ca să mânânce ; nevastă-sa nu putea da nici o indicaţie despre cum 'şi petrecuse vremea.

Părea cu toate astea evident, că vroise a se duce la patronul lui, la miezul nopţei, pentru vre-o comunicaţie urgentă : cât de neexplicabilă părea această ipoteză, era cu toate astea singura acceptabilă.

Petre Marbach, era stimat de toţi colegii lui, cari n u p u t e a u da despre el de cât cele mai simpatice desluşiri; cel mult, băgaseră de seamă, că de câtă-va vreme părea prea preocupat ca şi cum o idee fixa 'i bântuia capul. La bancă venea de multe ori, în zilele când era închis, ca şi cum simţea nevoia de a lucra singur ; de multe ori sosea înaintea tuturor şi pleca în urma celui din urmă amploiat.

Dar ce legătură putea avea purtatea lui, cu îngrozitoarea crimă a cărei victimă fusese. Socotelile lui examinate, casa verificată dovedeau până la evidenţă impecabila lui cinste. Ancheta judiciară deşi dusă cu cea mai mare perseverenţă, nu avu nici un rezultat. Afacerea se sfârşi, ca multe altele, şi dosarul se închise.

D. Eldheim făcu o pensie văduvei lui Marbach şi fiul său Jean, care era deja ataşat la bancă ca comis, simţi că situaţia lui se îmbunătăţise repede, aceea ce uşor se remarcă de toţi, căci băiatul avea calităţi remarcabile, mai mult decât se cerea vârstei lui : la 26 de ani ajunsese sub-şef de serviciu al agenţiilor de provincii, una din cele mai importante slujbe şi pe care o îndeplinea cu mare cinste. spre marea bucurie a şefilor lui.

Trecuse doui ani de la omorârea casierului. In dimineaţa când începe această povestire, d. Jaques Lehr, şeful contabilităţii, care îndeplinea în realitate şi funcţia de sub-director, se afla în cabinetul d-lui Eldheim.

Subiectul convorbirei lor era însemnat. De câtă-va vreme sucursala din Nancy periclita ; nu numai ţifra afacerilor scădea, dar mai venise svonul supărător asupra purtărei şi obiceiurilor agentului, care, după cât se părea, ducea o viaţă în disproporţie cu situaţia lui.

— Este adevărat, zicea d. Eldheim, acest agent câştigă din belşug, dar după cât se zice, pare că arde lumânarea la cele două capete. In socotelile lui n'ai observat nici o neregulă ?

— Nici una ; vărsămintele se operează în absolută regulă... poate că joacă la bursă sau în altă parte şi până azi o fi avut noroc să câştige... asta este însă o situaţie delicată de care ar trebui să ţinem seamă... Nu eşti de părere a trimite pe lângă el pe cine-va de încredere, inteligent şi discret, care cu cea mai mare circumspecţie şi-ar da seama de adevărata stare a lucrurilor ?..

D. Lehr era un om de vre-o 30 de ani, purta monoclu; părul roşu aprins. des şi stufos, tăiat mărunt, forma o dungă pe frunte în jos, care arăta o ciudată cicatrice, plecând de la rădăcina părului până la sprânceana stângă. Vre-un accident de scrimă, poate. Era un tip de energie aspră, care nu ar fi deşteptat simpatie, dacă nu s'ar fi ştiut că de 6 ani muncise pentru bancă cu înverşunare. Despre el se zicea ; «este un mare om, este o ţifră», şi o ţifră nu poate fi simpatică. Nu i se cere decât să fie dreaptă. Insfârşit, francezii nu puteau uita că fugise din Alsacia ca să nu satisfacă cerinţele serviciului militar nemţesc.

Ascultase cu multă atenţie pe şeful său, apoi luând cuvântul zise :

— D-le director, sunt absolut de opinia d-voastră, aş putea zice că m'am şi gândit mai 'nainte, căci am a vă supune o propunere, propunere care are un îndoit scop...

— Te ascult.

— Este de neapărată grabă a ne da seama exactă de cele ce se petrec la Nancy... am putea trimite pe unul din inspectorii noştri, dar toţi sunt cunoscuţi de agentul nostru de la Nancy şi prezenţa lor singură l'ar face să se ferească.

— Asta aşa e. Urmează.

— Să trec la o altă ordine de idei. Ştiţi, d-le director, cât stimăm de mult pe fiul nenorocitului acela de Marbach... Competinţa lui, direcţia serioasă a spiritului lui, exactitudinea lui îl clasează printre cei dintâi funcţionari...

— Ştiu şi sunt dispus să ţiu seamă de toate aceste calităţi...

— Ei bine, d-le director, de câtva timp d. Jean Marbach mă îngrijeşte.

— Adevărat?.. Ce vrei să zici ?

—Departe de mine a critica regretele pe care moartea tatălui său a lăsat acestui tânăr. La început, nimic mai firesc, acel exces de durere. Dar vremea trece şi în loc să aducă o uşurare suferinţelor morale ale lui Marbach, pare din potrivă că ele se agravează. Caracterul lui a devenit din zi în zi mai posomorât. Este prada unei continui grijî; înverşunarea chiar cu care

muncește prezintă un caracter bolnăvicios. Nicĭ o distracție nu'l ia de la lucrul luĭ neîncetat. In scurt, mă tem pentru el ca această stare sufletească să nu degenereze într'o idee fixă. După câteva cuvinte ce a pronunțat și carĭ i-au scăpat, pare că a jurat să răsbune pe tată-său. Cum? Pe cine? D-voastră știțĭ, ca și mine, d-le director, câte cercetărĭ s'au făcut și toate zadarnice!.. Acum, dacă găsițĭ de cuviință și bine, încredințațĭ d-luĭ Jean Marbach misiunea de la Nancy. Afară că prezintă toate garanțiile de competință și de discreție carĭ ne sunt necesare, deplasarea însă ar putea fi profitabilă tânăruluĭ nostru, smulgându'l de la preocupările luĭ carĭ ar putea deveni periculoase sănătățeĭ și chiar intelectuluĭ luĭ.

— Aĭ toată dreptatea, zise d. Eldheim. Ideia aceasta îțĭ face cinste și îțĭ mulțumesc de a mi-o fi sugerat. Trimite-mĭ pe d. Marbach. Iĭ voiu da instrucțiile necesare.

D. Lehr, după ce 'șĭ luă rămas bun de la patron, trecu în biurourile luĭ, unde chemă pe d. J. Marbach.

Acesta se înfățișă numaĭ decât: era un tânăr de statură mică, maĭ mult slab; trăsăturile fine. Dar aceea ce caracteriza în particular această fizionomie, era în paloarea fețeĭ și sub un păr des și brun strălucirea a douĭ ochĭ negri extraordinar de energicĭ și pătrunzătorĭ. Aĭ fi zis că avea conștiință de această excesivă ascuțire a privireĭ luĭ, căcĭ maĭ mult îșĭ ținea pleoapele pe jumătate închise, ca pentru a maĭ slăbi strălucirea.

Pe când d. Lehr iĭ explica dorința patronuluĭ de a avea cu el o întrevedere imediată, el îl asculta fără a zice o vorbă, fără a manifesta dorința uneĭ explicărĭ prealabile și arătându-șĭ învoirea printr'o simplă și ușoară salutare, plecă la d. Eldheim. In fața șefuluĭ său, fizionomia luĭ păru că se luminează: o rază de simpatie potoli asprimea privireĭ luĭ, și după ce d. Eldheim iĭ explică despre ce era vorba, el iĭ răspunse:

— Sunt gata a mă supune și voĭ îndeplini cum voĭ putea maĭ bine însărcinarea ce 'mĭ dațĭ. Dați-mĭ voe numaĭ să vă întreb cât timp voĭ fi departe de Paris?

— Cincĭsprezece zile, treĭ săptămânĭ cel mult... depinde de cel dintâĭ raport ce 'mĭ veĭ trimite, și voĭ hotărâ dacă este necesar a'țĭ da deplină putere pentru verificarea socotelelor agențieĭ. Mă încred în totul aprecierilor d-tale. Să știĭ că în d-ta am toată încrederea pe care o aveam și în nenorocitul d-tale tată...

Tânărul tresări deodată:

— Tata!

Apoĭ ca și cum s'ar fi căit de această emoțiune bruscă și fără voe reluă:

— Nu am alt gând decât să mă fac demn de această simpatie...

— Mi se spune că de câtăva vreme parĭ și maĭ trist, maĭ preocupat! Aceasta mă doare. Nu trebue să lupțĭ cu ireparabilul...

— Ireparabilul! — zise încet Jean Marbach. Aceasta este după cum vreĭ s'o ieĭ... Nu voĭ maĭ uita pe tata, asasinat mișelește, o știu, dar am o datorie de împlinit, de la care nu mă voĭ da înapoĭ...

— Aceea ce însemnează că sperĭ a descoperi pe asasiniĭ tatăluĭ d-tale? Crede-mă, încercĭ imposibilul...

— D-le director, nu cred în imposibil. Acest cuvânt nu este decât scuza omuluĭ în fața proprieĭ luĭ lașitățĭ!

— Bine, bine, nu maĭ discut, răspunse d. Eldheim. In orĭ-ce caz, te supuĭ unuĭ sentiment din cele maĭ onorabile. Să revenim acum la afacerea noastră. Doresc să plecĭ chiar astă seară. De la casă veĭ lua câțĭ banĭ îțĭ trebue. Cheltuește din gros, așa cum se cuvine reprezentantuluĭ caseĭ; și acum, scumpul meu copil, dă-mĭ mâna și călătorie bună.

Jean Marbach se grăbi a'șĭ face pregătirile necesare de plecare. După ce 'șĭ puse ordine în afacerile de la bancă, se duse acasă.

Văduva Marbach, locuia cu fiul eĭ, de la moartea soțuluĭ, o căsuță în strada Montholon; în vârstă de 50 de anĭ abea, avea părul alb de tot. I se albise chiar în noaptea îngrozitoareĭ catastrofe, care'ĭ smulse tovarășul viețeĭ sale.

Auzind pe fiul eĭ, venind acasă la o oră neobișnuită, se înfioră. El însă o liniști repede, insistând asupra buneĭ-voințĭ ce'ĭ arătase D. Eldheim.

— Maĭ cu seamă, fi cuminte, mamă, 'ĭ zise el. Voĭ reveni cât maĭ curând posibil.

Aci era cu totul alt om, cu fața zâmbitoare, cu privirea sinceră, aproape veselă.

Lângă mama luĭ pe care o adora, încerca a o face să uite nenorocirea — pe care n'o uita nicĭ el.

— Dar nu ți-ar plăcea, reluă D-na Marbach, să-țĭ ieĭ rămas bun și de la d-ra Martha...

— Bine înțeles, mamă; dar mă tem să nu fie acasă...

— Ba da. — Tată său, bietul orb, a fost puțin indispus azĭ dimineață, și dânsa nu s'a dus la atelier... du-te de'ĭ bate în ușe; eu te aștept...

Jean se grăbi să bată ușurel de câte-va orĭ, și ușa se deshise numaĭ de cât.

Martha Davaine apăru, o adorabilă copilă de 18 anĭ, blondă cu ochiĭ negri. Văzând pe Jean avu o mișcare de surprindere și atrăgând pe Jean înăuntru 'ĭ zise încet:

— Binișor că tata doarme. Dar cum se face de aĭ venit la ora asta?

— Plec, răspunse el încet; și în câte-va cuvinte iĭ explică misiunea ce i se încredințase.

— O să stai mult?

— Două sau cel mult treĭ săptămânĭ... te rog aĭ grije de mama.

— Maĭ e nevoie să-mĭ spuĭ... nu e și puțin mama mea, și a mea, adăogă ea roșind: spune-mĭ te rog sincer, călătoria asta nu este de loc în legătură cu... știĭ ce vreau să-țĭ spun...

— Nu, 'țĭ jur. Asta e părerea mea pentru un moment... cu toate astea vreau să fiu prevăzător și să te însărcinez cu un depozit...

— Știĭ bine că vreau tot ceia ce vreĭ... nu sunt soția d-tale, încrezătoare în d-ta și în viitor?

Despre ce e vorba?

El o apucă de mânĭ și privind-o cu ochiĭ luĭ blânzĭ 'ĭ zise:

— Martho, d-ta singură pe lume știĭ ce mandat mi am dat mie însumĭ...

D-ta singură eștĭ în curent cu cercetările mele, d-ta singură cunoștĭ urma pe care cred că am descoperit-o... Eĭ bine, deșĭ 'țĭ repet, nu cred că această călătorie că aibă vre-un rarort că însărcinarea ce urmăresc, cu toate astea, trebuie să mă feresc de tot ce vine... dintr'o oare care parte; mă înțelegi? Or, iată în acest portofoliu, toate hârtiile ce am adunat și carĭ constituesc dosarul crimeĭ... nimic precis, dar indiciĭ grave; ți-l încredințez, și dacă din întâmplare mi se întâmplă vre-o nenorocire...

— O! nu vorbi așa, mi e frică!

— Aĭ să te ducĭ la d. Eldheim să 'ĭ daĭ aceste hârtiĭ, dacă va vroi le va da însemnătate, dacă nu cum va bine voi; în orĭ ce cas eu 'mĭ voĭ fi făcut datoria.

Marta avea ochiĭ plinĭ de lacrămĭ.

— Nu, nu plânge, te rog, zise Jean.

Iubita mea, știĭ bine că nu ne putem lua, de cât când voi fi ușurat de îngrozitoarea grije care mă apasă... Vreau sa se facă dreptate... și de doĭ anĭ, nicĭ o clipă nu a trecut fără a nu fi căutat să studiez, să leg împrejurările cele maĭ neînsemnate, în aparență; cred că, întocmaĭ ca și un câine de vânătoare, am mirosit adevărata cale... voĭ merge, voĭ merge, până ce voĭ descoperi adevărul... cât despre această călătorie, o repet, este un incident fără însemnătate și care este cu totul independent de ceea ce mă interesează... Adio dar buna și draga mea Marto. Așteaptă-mă cu răbdare, gândește-te la mine, și iubește-mă cum te iubesc eu...»

Maĭ vorbiră încă puțin încetișor;

orbul nu se deșteptă și când se despărțiră, Marta dete fruntea logodniculuĭ eĭ pe care ’i-o sărută.

Trenul pleca la 8 ore seara; d-na Marbach gregătise geamantanul fiuluĭ eĭ. Dar cum se întâmplă în totdeauna, căutând a lua cât maĭ puține lucrurĭ te vezĭ prea bogat, și astfel Jean fu silit să se ducă într’un magazin, vecin cu foburgul Montmartre, să cumpere o valisă în care să-ĭ încapă toate lucrurile.

Negustorul ’ĭ arătă de toate felurile: între zece modele, îĭ arătă și o valisă de pele neagră solidă, cu fierăriile nichelate și eftină. In urma luĭ Jean, intrase un alt client, cu aceleașĭ intențiĭ ca ale luĭ, și negustorul: îĭ servi pe amândoĭ la fel. Iean se duse acasă cu valiza, și amândoĭ plecară de acasă pentru a se duce să ia masa, într’un restaurant lângă gară.

La orele 8, Jean îmbrățișă pe mama sa, recomandându-ĭ pe Marta, făgăduindu-ĭ să’ĭ scrie chiar a doua zi și se înreptă spre cheiu.

Cu mare greutate găsi un colț excelent de cl. I într’un vagon cu coridor. Era pe la sfârșitul luĭ Noembrie; timpul era uscat și rece; intrând în compartimend și dând de atmosfera acea caldă, se simți bine.

Un călător intră după el și se așeză drept în colțul din fața luĭ, sgribulindu-se cu intenția vădită de a trage un somn sdravăn. Restul compartimentuluĭ rămase gol; controlorul trecu, vizâ biletele și trenul porni cu iuțeală.

Erau orele 8 și jumătate: Jean avea să ajungă direct, fără a maĭ schimba, la orele 3 și jumătate la Nancy. Nu avea nicĭ o grije.

Oprirea la Nancy, 12 minute, îndepărta orĭ ce teamă de eroare. Și ce noroc încă: un singur tovarăș de drum, dormind, și care n’ar avea nimic de zis, dacă ar fuma. Or, Jean era un mare fumător de țigărĭ — nu făcute, o! nu! — dar din acelea învârtite de el singur.

Ca de obiceiu, avea între degete o țigare, pe care mașinicește o fabricase singur; o aprinse dar și începuse a visa.

Este adevărat că era în prada uneĭ obsesiunĭ? dar nu e natural ca un fiu să nu se poată obișnui cu gândul că asasinul tatăluĭ luĭ va putea rămâne nepedepsit.

Ișĭ amintea de când fusese chemat de parchet să se ducă la locul unde căzuse victima: îl transportase la un colț de străduță într’o tutungerie vecină. Corpul fusese întins pe o masă, și Jean revedea acea față lividă care eri, încă îĭ surâdea, și azĭ avea rigiditatea tristă a morțeĭ.

Apoi urma scena sinistră a recunoașterei mortuluĭ de mama luĭ, țipetele aproape delirante, leșinul, apoĭ criza nervoasă...

Cine făcuse toate astea?

D. Marbach, cu totul funcțiunilor luĭ, având pentru frațiĭ Eldheim devotamentul unuĭ câine, nu cunoștea, nu putea să aibă dușmanĭ.

Cu toate acestea, scotocind prin amintirile luĭ, Jean își aduse aminte de un cuvânt, care câteva zile înainte de crimă, îĭ scăpase:

— Da, șoptise el, este de datoria mea, și nu mă voĭ da înapoĭ.

Maĭ era adevărat că avea preocupațiĭ neobișnuite: adusese acasă carnete pe carĭ le examinase cu o minuțioasă băgare de seamă, și la un moment un țipăt—ca o surprindere, aproape de bucurie—îĭ scăpase de pe buze: «De data aceasta îl țin în mână»!

De cine vroise el să vorbească? Există oare vre-o legătură între aceastǎ exclamare și omorul—care atuncĭ ar fi avut motiv voința de a îngropa în mormânt un secret — pe care i’ar fi ghicit.

Ce secret? Marbach nu avea alt interes în viață decât prosperitatea bănceĭ Eldheim. Era, poate, o manoperă a vre-unuĭ dușman necunoscut pe care o surprinsese?

Și acum Jean, somnoros, în colțul vagonuluĭ, își făcea în minte drumul ipotezelor, al deducțiilor urmărite deja de douĭ anĭ.., și carĭ îl îndreptase într’un oare-care sens, în spre cineva, un om așa de absolut nebănuit, că i se părea luĭ singur o nebunie ca să cugete la el... și care cu toate acestea...

Timpul trecea, trenul fugea.

Jean deschidea din când în când ochiĭ, auzea scârțâitul surd al roților, vedea în fațâ-ĭ pe tovarășul luĭ de drum nemișcat și se vâra și maĭ mult în colțul vagonuluĭ.

Cu toate acestea, pentru a scăpa o clipă de bântuiala veșnicelor combinațiĭ mintale, se gândi a’șĭ face o țigară, dar... scoase deodată un strigăt involuntar.

Nu’șĭ găsea tabachera cu tutun! Un adevărat dezastru pentru un fumător.

De giaba scotoci prin buzunarele haineĭ, ale vesteĭ, pantalonilor; trebuia să se încredințeze că în adevăr o pierduse! Unde? In sala de așteptare, unde își amintea perfect că făcuse o țigară, ultima înainte de a porni spre vagon.

— Prea frumos! Iată-mă acum că nu voĭ maĭ putea închide ochiĭ!

— Ațĭ pierdut ceva? îl întrebă vecinul luĭ, deșteptat ca dintr’odată.

— O, miĭ de scuze! zise Jean zăpăcit de a’ĭ fi turburat somnul, am fost un dobitoc că mi-am pierdut tabachera... și vă mărturisesc că asta mă plictisește...

— O, nu fițĭ așa de turburat! reluă celalt. Eu dorm, dar nu fumez niciodată noaptea. Poftițĭ tutun, luați-vă cât vroițĭ. Nu e prea mult, dar făcând puțină economie...

Necunoscutul întinse luĭ Jean Marbach un mic săculeț de piele.

Tânărul se temea să nu fie indiscret.

(Va urma)

Anul XII. - No. 729 | 10 BANI IN TOATA ŢARA | Mercuri, 27 Aprilie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată ţara
« 2.60 « 1/2 « « « «

Redacţia şi Administraţia
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARŢEA —

MORMÂNTUL PLUTITOR. — (Vezi pag. 5128)

MORMÎNTUL PLUTITOR

Căpitanul Hans Engellandt este de 31 de anĭ.

Este tatăl a douĭ copiĭ, şi proprietarul uneĭ şalupe de oţel de 80 de tone, numită «Erndte». La 16 Aprilie, anul trecut, «Erndte» părăsi Memel cu o încărcătură de lemn de brad cu destinaţia la Brêma. Engellandt avea sub ordinele luĭ, pe cumnatul său şi douĭ oamenĭ.

De la început chiar, călătoria fu agitată, sufla o adiere cam tărişoară; căpitanul nu se îngriji pentru atâta lucru, căcĭ vântul bătea în direcţie favorabilă luĭ.

Cu toate acestea, pe la amiază, cerul se întunecă, ploae cu grindină şi zăpadă căzu, şi vântul începu şi maĭ tare.

Şalupa, cu lemnele grele, mergea greŭ, aşa că silit fu căpitanul să întindă pânza.

Pe la orele 7, marea se înfurià rău, şi vântul începu a sufla cu groază; datorită însă precauţiunilor luate de căpitan, şalupa nu luă apă. Starea aceasta de lucrurĭ ţinu până la 5 ore dimineaţa. Şalupa făcuse 120 de poşte pe timpul când căpitanul Engellandt, fără a se odihni ţinuse cârma şi îmbărbătase pe ceĭ treĭ oamenĭ aĭ luĭ, încremeniţĭ de furia furtuneĭ.

Fireşte că era muiat până la oase, şi mort de oboseală; profitând dar de o clipă maĭ liniştită, încredinţă cârma cumnatuluĭ luĭ şi el se scobori în cabină pentru a se schimba şi a se odihni puţin.

Tocmaĭ îşĭ schimbase hainele, când şalupa fu sguduită cu putere, în cât Engellandt, fu aruncat într'unul din colţurile cabineĭ. Câte-va minute rămase ameţit. Când îşĭ veni în fire se uità în jurul luĭ, ca un om beat, pentru a se încredinţa că nu visează. Ce se petrecuse în acea cabină îngustă? Ce însemna acel spectacol înspăimântător? Engellandt, mergea pe tavan, şi podeala era deasupra capuluĭ luĭ. Inţelese numaĭ de cât, că vaporul fusese întors de valurĭ, şi acum plutea în aer. Şi el, Engellandt, era închis în corpul corabieĭ ca un şoarece în cursă. Se gândi imediat şi la ceĭ treĭ oamenĭ aĭ luĭ, carĭ probabil fuseseră ridicaţĭ de talazul carĭ răsucise vaporul şi muriseră înecaţĭ.

Căpitanul Engellandt, se gândi câteva momente, apoĭ se hotărî a încerca orĭ-ce, ca să se scape din încurcătură.

Maĭ întâĭ se agaţă de peretele cabineĭ, cât putu maĭ sus, ca să fugă de apa carĭ întrase la fund. Se maĭ gândi însă, că vaporul încărcat cu lemne, şi cu masa de aer comprimat din corpul corăbieĭ, va împedica şalupa să se scufunde, încă multă vreme.

Pe când vaporul dănţuia pe mare, apa din cabină se clătina ca într'o sticlă, şi lovindu-se de puţinele mobile, carĭ pluteau la suprafaţă, Engellandt înţelese că dacă ar cădea în apă, ar fi orĭ înecat, orĭ aruncat în spre stâlpiĭ cabineĭ şi decĭ lovit; de aceea căuta a se urca şi maĭ sus.

La reflecţia că nava luĭ avea 11 picioare de adâncime şi cabina 7 picioare de înălţime, îĭ maĭ rămânea patru distanţa dintre el şi temelie.

Scoase atuncĭ două saŭ treĭ table de scândurĭ şi se refugià în fundul corăbieĭ, unde pentru moment se afla în siguranţă.

Apoĭ se gândi, că în curând avea să'ĭ fie foame. Avea să găsească de mâncare, orĭ era condamnat să moară de foame?

Cu mare grije căută în jurul luĭ şi găsi din fericire, treĭ oca de strugurĭ uscaţĭ, treĭ oca de orez şi un cărnat. Puse aceste preţioase provisiĭ în fundul corabieĭ şi făcu părticele micĭ, căcĭ nu ştia cât timp avea să stea închis în acea coaje de fer.

Acum trebuia să descopere un mijloc de a atrage atenţia vapoarelor pe care întâmplarea le-ar fi adus pe lângă aceste rămăşiţe. Ce să facă? Era îngropat de viŭ, în întunerecul şalupeĭ răsturnate, şi vocea luĭ nu putea fi auzită nicĭ odată prin această îmbrăcăminte de metal.

Cu toate acestea, descoperind în fundul corăbieĭ un maĭ de lemn, începu a lovi cu el în ferul corăbieĭ. Speranţă deşartă. Sunetul metalic, produs de aceste loviturĭ repetate, nu eraŭ destul de puternice pentru a fi auzite în depărtare, dat fiind, că navigatoriĭ prudenţĭ nu trec nicĭ odată prea aproape de rămăşiţele unuĭ vapor, carĭ de multe orĭ, sunt foarte periculoase.

Deşi Engellandt maĭ descoperise o lampă şi un amnar, nu o aprinse, pentru că ştia că cantitatea de aer înmagazinată în navă, era forţamente limitată, şi lampa arzând ar fi sfârşit tot oxigenul din aer.

De altfel nu era cu totul în întunerec. O lumină lungă se reflecta în cabină prin apă; era o lumină dulce şi palidă, o lumină de aquarium, care îĭ permitea să distingă obiectele din jurul luĭ.

Când venea noaptea, se culca pe o pânză pe carĭ o întindea pe scândurĭ şi dormea un somn bântuit de teama ca un alt vapor să nu ciocnească rămăşiţele luĭ, şi să'l trimită în câte-va clipe drept în fundul măreĭ.

Zilele treceaŭ încet şi disperate, şi cum nu avea nicĭ ceas, nu putea urma nicĭ aproximativ mersul orelor, de cât după lumina carĭ pătrundea prin colţişorul luĭ.

Ca să numere zilele, se hotărî a faceildurĭ pe o bucată de sfoară pe care o găsise acolo.

Fireşte, nu avea nicĭ o idee de direcţia vaporuluĭ, dar îşĭ închipuia că curentul îl va fi târât înspre Sud—Sud-Est.

Nodurile creşteau pe sfoară şi lumina apărea şi dispărea, provizia de hrană se împuţina şi nimic nu venea care să'ĭ dea ceva speranţă. La ce soiu de moarte era condamnat el oare? Fi-va asfixia aeruluĭ viciat al cabineĭ, fi-va moartea din cauza foameĭ, care e maĭ încetă şi decĭ maĭ dureroasă, sau se va cufunda cu rămăşiţele corăbieĭ sub isbirea vre uneia din stâncĭ?

Orĭ-care altul decât Engellandt ar fi înebunit în asemenea împrejurărĭ, dar acest marinar împietrit păstra în inimă speranţa uneĭ salvărĭ apropiate şi răbdătoare, cu o încăpăţânare extraordinară, şi înşira zilele pe sfoară.

Intr'o zi după amiazĭ crezu că s'a isprăvit cu el. Soarele de afară ardea grozav şi încălzise metalul corăbieĭ aşa de mult, încât atmosfera cabineĭ devenise de nesuferit. Engellandt scoborâse până la nivelul apeĭ, socotind a găsi la suprafaţa eĭ puţină răcoare, dar în zadar. Se îneca în acel cuptor literalmente şi năduşeala îĭ picura pe faţa luĭ aprinsă. Era aproape să-şi peardă orĭ-ce speranţă şi să se lase în apă, extenuat, când înţelese după oscilările vaporuluĭ că marea devenea din ce în ce maĭ agitată şi aerul maĭ răcoros. In adevar, căldura scădea din ce în ce şi respiraĭ maĭ bine. Bietul căpitan se înveseli, căcĭ simţi că aerul din cabină începe a se reînoi.

Deodată însă o altă teamă începu a'ĭ reîmprospăta suferinţa luĭ morală: setea începea a'l chinui şi nu avea nicĭ o picătură de apă de băut. Bine înţeles apa pe care o avea la îndemână era rece şi foarte ispititoare. Vaĭ, dar a fi băut din ea, era a se expune nebunieĭ sau morţiĭ!

Sfoara avea acum douăsprezece nodurĭ. Trăise decĭ 12 zile în rămăşiţele «Erndteĭ», care plutea mereu în voia valurilor pe o mare necunoscută. Corpul corăbieĭ fusese întâlnit, cu siguranţă, de maĭ multe orĭ, dar nimănuĭ nu'ĭ venise în gând a'l examina maĭ de aproape. La ce bun?

După ce 'şĭ va fi sfârşit provizia, adică după 48 de ore, Engellandt se gândi să facă o supremă încercare pentru a eşi din mormântul luĭ plutitor. Va înoda în jurul pieptuluĭ centura de salvare pe care o descoperise în corabie şi să se lase în apă, pentru a putea ajunge în mare şi a deschide uşa de la cabină. Acest ultim mijloc era foarte riscat, dar tot era cel maĭ bun, decât a muri în acea închisoare de fier.

Jouĭ, 30 Aprilie, pe la scăpătatul soareluĭ, lumina după apă se stinse încetul cu încetul şi se făcu o mare tăcere în şalupă. Engelland înţelegând că era de prisos a maĭ lovi în corabie, sta întins

pe pânza luĭ, când se ridică înspăimântat, inima bătându-ĭ cu putere. Ce însemna acel sunet?

Era un nebun sau auzise în realitate pe vapor sgomot de paşĭ? Dintr'o săritură se sculă şi apucând maiul, începu a bate cu furie în fier.

Ascultă câte-va clipe, apoĭ — o, minune! — un alt sunet îĭ răspunse: era scăparea atât de aşteptată care sosea înfârşit.

Deşi însă o simplă închizătură de metal despărţea pe Eegellandt de salvatoriĭ luĭ, totuşĭ era greu de a comunica cu el. Maĭ întâĭ se încercă a se ridica placa de fier, fără succes însă. Trebui să se găurească metalul la urma urmelor ca Engallandt să poată vorbi cu aceĭ pe carĭ cerul îĭ pusese în drumul luĭ. Află că aparţineau unuĭ bastiment norvegian, «Aurora», cu căpitanul Soeurensen, că zăriseră rămăşiţele şalupeĭ la vre-o 16 poştĭ de Rixboeft şi că fuseseră trimişĭ a o examina maĭ de aproape.

In timpul convorbireĭ Engellandt observă că aerul din cabină eşea cu repeziciune prin găurice, aceea ce avea de rezultat să facă să se scufunde «Erndte», aşa că ceru liberatorilor luĭ să astupe gaura şi să excorteze şalupa până la cel maĭ apropiat port.

Peste cât-va timp operaţia remorcăriĭ «Erndteĭ» începu. «Aurora» conduse bastimentul la Newfahrwasser, fortul Dantzig, unde toată populaţia, înştiinţată că un naufragiat trăise 12 zile zidit în rămăşiţele uneĭ şalupe, se adunase ca să fie de faţă la salvare.

«Erndte» fu adusă la cheiu, se aruncă sub vapor un cablu şi fu ridicat într'un ţipăt puternic, ca însfârşit să nu se maĭ poată scufunda.

Marinariĭ, sub direcţia unuĭ inginer, începură a tăia fierul corăbieĭ şi cum se făcu o deschizătură, căpitanul Engellandt îşĭ trecu mâna printr'însa, aceea ce înveseli mult mulţimea.

Marinariĭ lucrară cu energia care înzecea simpatia lor pentru omul pe care îl scăpaseră ca prin minune, dar cu toate sforţările lor, placa de fier nu putu fi ridicată decât după 5 ore de muncă aprigă.

La 10 ore fără un sfert căpitanul Engellandt fu însfârşit scos din închisoarea sa: petrecuse exact 11 zile şi 18 ore.

Se chemă numaĭ decât un doctor, dar spre uimirea tuturor el constată că naufragiatul era sănătos, era teafăr la minte şi nu suferea decât de sete. Era foarte palid şi mâinile îĭ erau umflate, consecinţa maiuluĭ cu care prea lovise mult în fier.

S'ar putea comunica cu celelalte lumĭ?

Chestiunea existenţeĭ fiinţelor şi a oamenilor în celelalte planete afară de pământ, prinde din ce în ce maĭ multe rădăcinĭ. Diferiţĭ astronomĭ de seamă, în frunte cu prea cunoscutul Camille Flammarion, agită neîntrerupt această idee. De curând acesta din urmă a publicat într'o răspândită revistă franceză, un prea interesant articol cu privire la modul de comunicare cu celelat planete şi pe care articol mă grăbesc să vi-l împărtăşesc şi d-voastră, iubiţĭ cititorĭ. Iată ce zice d-sa:

„Sunt vre-o 50 de anĭ de când astronomul *J. de Lattron*, directorul observatoruluĭ din Wiena a emis ideia de a se *încerca o comunicaţie optică cu presupuşiĭ locuitorĭ din lună*. Un triunghiŭ tras pe pământul luneĭ prin treĭ liniĭ luminoase de 12—15 km. ar fi foarte vizibil cu ajutorul telescoapelor noastre. Maĭ mult, observăm chiar detaliile maĭ micĭ ca de ex.: desenele topografice izolate din cercul lunar cărora li s'a dat numele de *Platon*. Aşa dar, un triunghiu saŭ un patrat, un cerc saŭ altă figură de acest fel, construite de noĭ pe o câmpie întinsă cu ajutorul unor puncte luminoase, fie în timpul zileĭ reflectând lumina solară, fie noaptea cu ajutorul lumineĭ electrice, ar fi vizibil pentru astronomiĭ din lună, dacă există şi dacă aŭ instrumente optice, echivalente cu cele ale noastre. Urmarea celor de maĭ sus e simplă:

— Dacă am observa pe lună un triunghiŭ corect construit, am fi puţin intrigaţĭ, am crede că n'am văzut bine şi ne-am întreba dacă nu cumva întâmplarea mişcărilor geologice ar fi putut da naştere uneĭ figurĭ geometrice regulate. Fără 'ndoială am admite această posibilitate excepţională: Dar ce am zice dacă dintr'o dată am vedea acel triunghiŭ schimbându-se în pătrat, apoĭ, după câteva lunĭ maĭ târziŭ înlocuit printr'un cerc? Atuncĭ am admite fără dor şi poate că o fiinţă inteligentă este dovedită printr'o faptă inteligentă şi neam gândi cu multă dreptate că asemenea figurĭ ne descoperă existenţa unor geometriĭ în această lume vecină. De aicĭ o mulţime de chestiunĭ: 1. cauzele existenţeĭ unor asemenea desenurĭ pe pământul luneĭ; 2. în ce scop confraţiĭ noştri recunoscuţĭ aŭ desenat acele figurĭ enorme. Oare pentru a intra în relaţiunĭ cu noĭ? Ipoteza nu e absurdă! Să mi se spună, pentru ce locuitoriĭ luneĭ, n'ar putea fi maĭ curioşĭ de cât noĭ, maĭ inteligenţĭ, maĭ ridicaţĭ în aspiraţiunĭ, maĭ puţin interesaţĭ de cât noĭ, în chestiunile materiale? pentru ce n'ar putea şi eĭ bănui că şi pământul nostru e locuit ca şi al lor şi pentru ce aceste chemărĭ (semnale) geometrice nu ne-ar întreba de existăm? De altfel nu e greŭ de răspuns. Ni se arată un cerc? să-l imităm. Şi iată comunicaţia dintre lună şi pământ stabilită pentru prima oară dela începutul lumiĭ. Geometria fiind aceiaşĭ pentru locuitoriĭ tuturor lumilor 2 şi cu 2 fiind egal cu 4 pentru toate regiunile infinituluĭ şi pretutindenĭ cele 3 unghiurĭ ale unuĭ triunghiŭ fiind egal cu 2 drepte, semnale schimbate aşa dar între *Pământ şi Lună* n'ar avea de loc obscuritatea ieroglifelor descifrate de Champollion şi comunicaţia odată stabilită ar deveni degrabă regulată şi abundentă.

De altfel Luna nu e decât la doĭ paşĭ de noĭ.

Distanţa sa de 96.000 leghe nu e egală de cât cu de 30 orĭ diametrul pământuluĭ şi mulţĭ factorĭ ruralĭ aŭ parcurs această distanţă în cursul vieţiĭ lor. O depeşă ar sosi acolo într'o secundă şi un sfert iar lumineĭ nu-ĭ trebue maĭ mult pentru a străbate această distanţă. Luna este o provincie cerească alipită chiar de natură, soarteĭ noastre. Până azĭ n'am observat nimic în lună care ar putea să ne facă să bănuim existenţa vreuneĭ umanităţĭ gânditoare care să locuiască această mică insulă cerească. Totuşĭ astronomiĭ noştri care studiază neîncetat acest lucru sunt de părere că acest astru nu e de loc aşa mort, după cum pare. Totuşĭ aspectul rece şi palid al sateliţuluĭ nostru, nu e de loc un fapt care să încurajeze proiectul original al astronomuluĭ J. de Littron şi curând, lăsând în părăsire provincia noastră vecină, imaginaţiunea câtorva fizicienĭ nu se temu de a sbura până în planeta Marte, care nu se apropie nicĭ odată de noĭ de cât până la 14 milioane leghe de aci, dar care e cea maĭ bine cunoscută dintre toate globurile cereştĭ şi care ne oferă atâtea asemănărĭ cu lumea noastră, încât am fi prea puţin expatriaţĭ, transportându-ne acolo. Aspectul luĭ Marte însă ne reaminteşte puţin de cel al Luneĭ. Te-aĭ crede absolut într'un alt pământ. Continente, mărĭ, insule, râurĭ, capurĭ, golfurĭ, ape, norĭ, ploĭ, inundaţiĭ, zăpezĭ, anotimpurĭ, zile, nopţĭ, dimineţĭ, serĭ, toate sunt întocmaĭ ca la noĭ. Aniĭ sunt însă cu mult maĭ lungĭ de oarece durează 687 zile, dar puterea anotimpurilor este aceiaşĭ ca şi la noĭ, înclinaţia axeĭ fiind egală ca a noastră. Zilele totuşĭ sunt puţin maĭ lungĭ, fiindcă rotaţia luĭ Martie e de 24 ore, 37 minute şi 23 secunde, dar după cum se vede diferenţa e mică.

Şi notaţĭ că toate acestea sunt cunoscute cu preciziunea rotaţiuneĭ de ex.: e cunoscută în durata eĭ până la a 10 parte dintr'o secundă!

Dacă în timpul frumoaselor nopţĭ cu stele, priveştĭ această lume cu telescopul şi vezĭ acele zăpezĭ polare ce se topesc primăvara, acele continente regulat tăiate, acele mărĭ cu golfurĭ, nu te poţĭ opri de a nu te întreba dacă soarele care luminează acea lume ca şi pe a noastră nu încălzeşte ceva în viaţă, dacă acele ploĭ nu contribue la rodul pământuluĭ, dacă aerul nu e respirat de vre-o fiinţă, şi dacă acel Marte care alunecă cu iuţeală în spaţiŭ nu e ca şi un tren care, ar merge gol, fără călătorĭ şi bagaje!

Pe harta geografică a planeteĭ Martie se observă în maĭ multe regiunĭ nişte puncte pe care observatorul a constatat nişte pete luminoase strălucitoare ca şi zăpada, luminată de razele solare. Că aceste puncte luminoase sunt datorite zăpezeĭ nu s'ar putea afirma căcĭ sunt văzute în apropierea equatoruluĭ, sub tropice, apoĭ nu se poate iar admite ca ar fi pe vârfurile unor munţĭ, de oare-ce sunt vecine cu marea şi aşezate relativ simetric. Maĭ mult încă, cea maĭ mare parte din ele par a reprezenta paralele latitudineĭ şi te gândeştĭ fără să vreĭ la nişte semne *geodesice*. Se observă triunghiurĭ, pătrate şi dreptunghiurĭ. Că aceste puncte luminoase ar fi aşezate de astronomiĭ din Marte nu e părerea generală. Că cele 60 de canale paralele şi duble ce sunt admirate pe această planetă şi care fac comunicaţiile dintre toate mărilе martiene ar fi opera locuitorilor acesteĭ lumĭ vecine, ar

fi un lucru cam greŭ de imaginat. Totuşi nu e maĭ puţin adevărat că dacă locuitoriĭ luĭ Marte ar dori să ne facă semne, acest mod de a proceda ar fi cel maĭ simplu şi tot odată singurul închipuit de noĭ. Eĭ n'ar putea face maĭ bine de cât să aşeze puncte luminoase din distanţă în distanţă, urmând formele geometrice.

Se vede spre exemplu la intersecţia meridianuluĭ de 267 gr. cu cel de 14 gr. de latitudine boreală, o regiune limitată de puncte situate la distanţe respectiv marĭ. Dacă ceĭ din Marte ar voi să ne facă semne, un loc maĭ potrivit n'ar fi putut găsi. Or ce ar fi, dintre toţĭ aştriĭ care strălucesc noaptea pe cer şi în particular dintre toate lumile carĭ se învârtesc împrejurul soareluĭ, este unul singur care astăzĭ cu un interes captivant, atrage atenţiunea tuturor astronomilor.

Acesta e micul Marte.

După abur, telegraf, lumină electrică, telefon, telegrafie fără fir, descoperirea unor semne neîndoelnice despre existenţa uneĭ lumĭ care să locuiască altă regiune din arhipelagul solar n'ar fi ea cea maĭ miraculoasă apoteoză a glorieĭ ştiinţifice din veacul al XX-lea?"

. . . .

Iată cum termină celebrul astronom şi scriitor C. Flammarion articolul săŭ, care a stârnit o vâlvă mare în lumea ştiinţifică. El e de o mare valoare şi e vorba de a se forma o societate de oamenĭ de ştiinţă care să studieze mijloacele de comunicaţie cu celelate lumĭ şi în special cu Marte, pentru care astronomiĭ aŭ o deosebită simpatie şi înclinaţiune. A putea comunica cu alte lumĭ, cu alţĭ oamenĭ, cine ştie chiar a călători dintr'o lume într'alta, ce poate fi maĭ fantastic şi maĭ ideal?

*

In legătură cu cele scrise maĭ sus, am citit acum vre-o câţiva anĭ un articol într'un ziar românesc în care ni se semnala faptul că un astronom, *Tesla*, român transilvănean, ar fi emis idee comunicăreĭ cu Marte prin ajutorul unuĭ telegraf fără fir, inventat de el şi pentru care ar trebui un curent electric de vre-o 8.100 milioane caĭ putere. El speră că, cu ajutorul căدereĭ Niagara, să producă un curent electric maĭ mare care ar putea transmite o telegramă până 'n Marte. Numaĭ un lucru. Părerea nu e nouă, încercărĭ de acest fel saŭ maĭ făcut şi chiar *Tesla* a făcut o încercare aniĭ trecuţĭ, şi chiar în prezent se maĭ încearcă.

Dacă se va reuşi, problema comunicaţieĭ va fi rezolvită cu o condiţie: *Ca Marţienii să cunoască telegraful şi încă fără fir.* Tesla e însă sigur că eĭ cunosc şi alte invenţiunĭ maĭ marĭ (poate şi cârma balonuluĭ). Aşa fiind să aşteptăm rezultatul încercărilor.

Trad. de **G. Rosin.**

CĂLĂTORII IN ARDEAL

La Fântânele

Muntele „Fântânele" este mărgăritarul ţinutuluĭ de pe cele două Someşurĭ. Este punctul cel maĭ suav şi maĭ încântător dintre toate, câte se află în împrejurime şi însemnat cu litere neşterse în istoria vitejiilor româneştĭ, de oarece coastele şi poienele luĭ martore aŭ fost, acum 49 de anĭ, la o falnică biruinţă a armelor române. Clasic loc şi pentru frumuseţa şi pentru reminiscenţele, ce sunt legate de numele luĭ.

Dintre căile de munte, carĭ străbat de-a curmezişul munţiĭ de pe Someşurĭ, cea maĭ de frunte este calea, care pleacă din creştetul Munţilor-Apusenĭ, dela Albac şi trecând prin Mărişel, coboară la comuna Someşul-Cald şi maĭ departe la Gilăŭ. Astfel ea împreună în prelungire Câmpeniĭ din valea Arieşuluĭ cu Clujul, de pe Someşul-Mic.

Dacă călătorul îşĭ va îndrepta paşiĭ în această parte, Fântânelele îĭ cad în cale. Calea să aşterne spre apus dela valea Arăziĭ şi dela Vârful-Vârfuluĭ, prin o regiune de munte din cele maĭ încântătoare, trecând prin livezĭ şi văĭ cu coaste de brădeturĭ şi pe lângă pâraie limpezĭ şi curate, ca însăşĭ nevinovăţia.

„Nicĭ o călătorie de pe faţa pământuluĭ nu cred că poate fi maĭ plăcută şi maĭ încântătoare — zice Frâncu-Candrea — decât aceea, când cineva mereg dela Câmpenĭ călare pe la Fântânele la Cluj. Pe coama acelor munţĭ, care par a se înălţa până la cer, se întinde o pajişte, ca şi cea maĭ frumoasă luncă dela şesurĭ, iar coastele lor sunt acoperite cu dese şi stufoase pădurĭ de brad.

Prin o astfel de regiune sosim la Fântânele, aşezat spre miazăzi-apus dela Mărişel şi spre stânga dela valea Răcătăuluĭ.

Aicĭ regiunea este foarte încântătoare. De pe culmea munteluĭ ni se deschid, în depărtărĭ marĭ şi în toate direcţiunile, cele maĭ frumoase priveliştĭ. Spre meazăzi zărim conturnele Munţilor Apusenĭ şi munţiĭ dela izvorul Someşuluĭ-Rece, între carĭ Vârful-Vârfuluĭ, apoĭ Călineasa şi maĭ spre răsărit coama puternică a Munteluĭ-Mare. Spre apus, în apropiere se înalţă Piciorага, apoĭ Capul-Dealuluĭ, la împreunarea râuleţuluĭ Beleş cu Someşul-Cald şi dincolo de ele vedem înşirându-se dealurile Jurcuţeĭ, până la munţiĭ Bihariеĭ, între carĭ se înalţă maiestatic puternica Vlădeasa. Spre meazănoapte-apus privirea ne străbate peste munţiĭ Calateĭ, până dincolo de valea Crişuluĭ-Repede, la Meseş, ale căruĭ conturne să pierd în ceaţa albăstrie a depărtăreĭ. Spre mează-noapte, dincolo de Someşul-Cald se înalţă muntele Cionca, cu muchea pleşuvă, apoĭ spre mează-noapte-răsărit, maĭ în apropiere, să extinde platoul Mărişeluluĭ, dealul Măguriţa şi îngrămădite în un şir des dealurile de pe Someşul-Cald; spre răsărit, între Răcătăŭ şi Someşul-Rece se extinde platoul Măgureĭ, iar 'n dosul luĭ munţiĭ ce se rămuresc pe Someş în jos. Jur împrejur suntem încunjuraţĭ cu o frumoasă regiune muntoasă, străbătută de văile celor două Someşurĭ-gemene şi de râuleţele şi pâraiele, carĭ îşĭ varsă undele lor în ele.

Dacă călătorul rătăcitor pe aceste plaiurĭ îşĭ va fi săturat privirea în minunatele tablourĭ, ce i se prezintă de pe culmea munteluĭ la Fintînele, trebuie să-şĭ aducă aminte, că în acest frumos loc Româniĭ aŭ câştigat o frumoasă învingere asupra oasteĭ ungureştĭ, care în vara anuluĭ 1849 sub comanda luĭ Vasvary Pál, voia să calce munţiĭ dinspre Cluj şi Huedin şi să zdrobească pe Moţĭ în propria lor patrie.

Dar aŭ muşcat în iarbă năvălitoriĭ, după cum le-a profeţit Iancu, la întâlnirea ce o avusese la Vidra cu Vasvary.

Pe la începutul luĭ Iulie, 1849, când revoluţia era în toiul eĭ, Vasvary a plecat pe Someş în sus cu o oaste de 3000 de oamenĭ şi cu 5 tunurĭ. Iancu fiind înştiinţat, a trimis spre întâmpinarea lor pe viteazul săŭ tribun Nicolae Corcheş din Câmpenĭ, cu 300 de gardiştĭ din ceĭ maĭ vitejĭ. Vasvary străbătuse până la Fântânele. Aicĭ l-a întâlnit Corcheş cu mica luĭ ceată în 13 Iulie 1849 şi după ce prin o dislocare strategică ingenioasă, ajutat de lănceriĭ Albăcenĭ şi de căpitaniĭ din Mărişel şi Măgura, formase un cerc în jurul ceteĭ ungureştĭ, a dat ordinul de atac, nimicind în o luptă crâncenă pe cruziĭ năvălitorĭ. Mulţĭ prizonierĭ, tunurile şi muniţiunea şi la 100 de boĭ aŭ căzut în mânile Românilor. Căile fiind rele, nimenĭ n'a putut scăpa. Vasvary a fost omorât de un toporaş şi este înmormântat la Fântânele, împreună cu tovarăşiĭ săĭ căzuţĭ în luptă. Mormântul luĭ se află la o parte dela calea ce trece pe la Fântânele spre Mărişel.

Astfel Fântânele sunt mărturie nepieritoare a vitejieĭ Moţilor şi sunt totodată un memento pentru aceia, carĭ voiesc să calce şi să sugrume libertatea unuĭ popor nobil şi viteaz.

Dela Fântânele calea principală de munte ne conduce la Mărişel. Mărişelul este cea maĭ mare comună din munţiĭ de pe Someşurĭ. Are 2.156 de locuitorĭ, toţĭ românĭ şi se află pe podeiul, ce să extinde spre mează-noapte-răsărit dela Fântânele, între Răcătău, Someşul-Rece şi Someşul-Cald, până înspre muntele Ijar. Casele comuneĭ Mărişel sunt împrăştiate, ca şi ale celorlalte comune de munte; ele să estind în văile celor treĭ râurĭ, carĭ mărginesc platoul, dar cu deosebire în partea de către apus a platouluĭ.

Calea, percurgând podeiul Mărişeluluĭ, urcă coastele munteluĭ Ijar, de unde să coboară în serpentine, peste Dâmbul Caselor, la comuna Someşul-Cald şi de acĭ maĭ departe la Gilăŭ.

VALEA SOMEŞULUI-RECE

Afară de calea principală, care străbate munţiĭ de pe Someşurĭ pe la Fântânele şi Mărişel, maĭ sunt şi alte căĭ, pe carĭ putem ajunge la ţară pe ape în jos. Din regiunea isvoarelor Someşuluĭ, de pe la muntele Dameş pleacă o cale de munte spre mează-noapte la Măgura. Ea urcă muntele Runcul-răŭ şi trece pe lângă dealurile Tomnaticul, Găureasa, Voineagul, Cruce, ş. a., carĭ despart valea Someşuluĭ-Rece de cea a Răcătăuluĭ, sosind astfel la Măgura. Valea superioară a Someşuluĭ-Rece ca şi ţinutul dela isvoare, e puţin locuit. Cea dintâĭ comună maĭ însemnată, de care dăm în cale, este Măgura, cu 1209 locuitorĭ românĭ. Comuna Măgura, asemenea Mărişeluluĭ, se estinde împrăştiată pe un podeiŭ, mărginit de Someşul-Rece şi Răcătău. Acesta din urmă formează valea despărţitoare între cele două platourĭ. Podeiul Măgureĭ aparţine Someşuluĭ-Rece, şi este, ca şi platoul Mărişeluluĭ, lipsit de arborĭ, dar are o climă maĭ rece ca acela şi peste tot e neprietenos, espus neîntrerupt vânturilor. El se estinde până la muntele Mieilor, al căruĭ braţ La Robeştĭ, se află la punc-

tul de împreunare al Răcătăuluĭ cu Someșul-Rece. Calea percurge platoul Măgureĭ și pe la Robeștĭ coboară în valea Someșuluĭ, străbătând pe ea în jos, în o o direcția aproape paralelă cu calea ce duce dela Mărișel la țară.

In valea Someșuluĭ-Rece să maĭ află, departe în jos, comuna Someșul-Rece, unde cele două Someșurĭ se apropie, împreunându-se nu peste mult la Gilău. Valea Someșuluĭ-Rece, deși are părțĭ romantice, formate de pădurile ce o împrejmuesc, e săracă de rarităţĭ și privelişti mărețe. O raritate naturală de o frumusețǎ deosebită, se află în aretul Măgureĭ, la vărsarea râulețuluĭ Valea Dumitriĭ în Someș, la poalele dealuluĭ Făget. Apa Dumitriĭ înainte de a se împreuna cu Someșul, formează o frumoasă cascadă triplă, aruncându-se peste treĭ terase, ce urmează treptat una după alta, carĭ însă nu se pot vedea toate treĭ deodată din un loc.

Maĭ bogat în peisagiurĭ și priveliștĭ este ținunutul învecinat spre răsărit cu Someșul, care desparte Someșul de valea Ieriĭ. Prin ținutul acesta, alăturea de valea Someșuluĭ se află o nouă cale însemnată de munte, pe care urmând-o putem străbate din creștetul munților la țară, în ținutul Clujuluĭ.

Călătorul, care vrea să treacă din valea Arieșuluĭ, dela Lupșa saŭ Bistra, în ținutul de pe Someșurĭ, trebue să-șĭ aleagă această cale. Plecând dela Lupșa trecem peste coama Munteluĭ-Mare, iar dela Bistra calea se așterne peste muntele Balomireasa, apoĭ pe la munțiĭ Căpățina, Țina și Dumitreasa spre muntele Dobrin. La muntele Căpățina se rămurește din ea spre stânga o cale laterală, care lăsând la o parte Balomireasa și isvoarele Someșuluĭ și trecând peste muntele Lămășoaia, ne conduce la Albac.

Noĭ însă ne îndreptăm pașiĭ pe calea principală, care șerpuește spre mează-noapte prin o regiune de munte romantică, trecând peste coastele de munțĭ, la o înălțime de 1200—1400 m. Depe piscurile, ce se înșiră de-a lungul eĭ, ni se deschid cele maĭ frumoase priveliștĭ. Cea dintâiŭ înălțime maĭ însemnată este muntele Dobrin, de pe vârful căruia privirea ne pătrunde departe peste văĭ și dealurĭ, până la Cluj, în valea Someșuluĭ-Mic. In dreapta curge apa Șoimuluĭ, prin o valea împrejmuită cu pădurĭ de brădet, carĭ să continuă maĭ departe spre răsărit, în Valea Ieriĭ și pe coastele Munteluĭ-Mare.

Dela Dobrin calea ne conduce peste coaste pleșuve până la Dealul-Negru, a căruĭ culme asemenea e pleșuvă, dar în curând urmează loc păduratic și calea trecând peste Vârful-Roșu coboară la cătunul La Oțel. Casele acestuia se află împrăștiate în stânga prin văile prăpăstioase, în carĭ se află isvoarele părăuluĭ Negru, un afluent al Someșuluĭ. De aicĭ calea urcă coastele munteluĭ Piatra-Caselor (1440 m.), de unde se coboară spre răsărit o cale de costișe în Valea Caluluĭ, un afluent al Văleĭ-Ieriĭ. Valea-Caluluĭ este foarte romantică, împrejmuită cu dese pădurĭ de brădet; pe malurile eĭ sunt câteva ferestrae, ca niște oase în mijlocul codrilor de verdeață.

Dincolo de Piatra-Caselor calea se îndreaptă spre răsărit și urcă muntele Dâmbul-Văcaruluĭ, de pe a căruĭ culme, dela o înălțime de 1390 m. avem o panoramă frumoasă, oferită de muntele Vârful-Rotunda, care se înalță spre stânga, înspre Someșul-Rece. Tot în stânga, spre miază-noapte se află muntele Perșa și locul numit Stâna-Vidrenilor, de unde avem priveliștĭ frumoase. Cu deosebire ni se deschide o panoramă admirabilă jur împrejur asupra regiuneĭ maĭ apropiate, de pe culmea munteluĭ Perșa, la o înălțime de 1350 m. Spre mează-zi vedem înălțându-se Dobrinul cu soțiĭ luĭ, spre apus se aștern, ca o uriașă hartă, platourile Măgureĭ și a Mărișeluluĭ, despărțite de Valea Răcătăuluĭ, apoĭ urmează în cerc, spre mează-noapte muntele Ijar, dincolo de Someș, iar pe partea de dincoace Vârful-Bătrâna și Dudaia. Dela aceștia spre mează-zi se ridică, ca un uriaș părete de stâncă Măgura-Mare, la o înălțime de 1345 m. în aretul comuneĭ Muntele-Rece, în care se află calea principală.

Muntele-Rece este o comună de munte împrăștiată între Someș și Valea Ieriĭ. Centrul eĭ se află la poalele munteluĭ Vârful-Tărtaviĭ (1320 m.) pe unde trece și calea și unde regiunea, împrejmuită jur împrejur cu munțĭ, ne prezintă un peisagiŭ idilic; ca este udată de râulețele Rișca-Mare și Valea Tangeraruluĭ, carĭ își îndreaptă cursul spre Someș. Dela Muntele-Rece calea coboară spre valea Someșuluĭ-Mic unde putem sosi pe la Feneșel saŭ Stolna.

In dreapta dela calea de munte, ce trece pe la Dobrin și Muntele-Rece, se află Valea-Ieriĭ, un afluent al Arieșuluĭ. Ea isvorește din Muntele-Mare și curge la început spre mează-noapte-răsărit, dar în aretul Munteluĭ-Rece își schimbă direcția spre mează-zi-răsărit, îndreptându-se spre Arieș.

MÂNCARE JAPONEZĂ

Macaroane japoneze

Prin orașele japoneze se găsesc birturĭ carĭ nu servesc clienților decât paste alimentare carĭ, deși sunt lipsite de brânză, seamănă oare-cum cu macaroanele napolitane. Birtașul japonez le servește în niște lădițe micĭ de lemn de formă lunguiață carĭ au avantagiul că țin calde interminabilele fire ale pasteĭ. Puse pe o farfurie de metal, macaroanele își pierd gustul lor plăcut.

Atragem atențiunea cititoruluĭ asupra sticleĭ ce se vede în ilustrație. Ea conține faimosul sos cu care japonezul își stropește bucatele și care se fabrică din sucul distiliat al unuĭ fel de fasole indigenă.

Blaz.

CAIRO

— —

— Urmare —

A doua piramidă este mai mică, dispusă la fel, cu intrarea în aceiaşi direcţiune şi poartă numele de : *Kefrem*.

A treia piramidă este cu mult mai mică, astfel în cât înălţimea eĭ nu are de cât 80 metri. Dispoziţiunea interioară este aproape ca la întâia.

Lângă prima şi ultima piramidă se află încă treĭ altele, mai micĭ, în care se presupune că s'au îngropat fii de aĭ marilor regi.

Se mai găseşte o altă piramidă ceva mai departe spre sud, precum şi ruinele a două temple, iar de jur împrejur peste tot, se află cimitire întregĭ făcute în cursul diferitelor dinastiĭ.

Templul, numit de granit, e alcătuit din mai multe camere aflătoare acum în pământ, construit din blocurĭ de granit din care fiecare are câţiva metri cubi. Aceste blocurĭ sunt lucrate admirabil, lustruite în perfecţiune şi construite matematiceşte.

Dacă piramidele sunt alcătuite din colosale blocurĭ de gresie saŭ din calaar, ce se găsesc în apropiere, nu tot astfel este cu granitul, care a trebuit să fie adus din sudul Asuanuluĭ, adică de la o distanţă de câteva sute de km.

Te întrebi cu uimire cum au putut lucra şi şlefui aşa de bine aceste blocuri de granit pe ce plute colosale aŭ trebuit să le aducă şi cu ce mijloace aŭ putut să le ridice şi să le aşeze acolo unde sunt astăzĭ.

Eu am convingerea, după aspectul general al văii, după eroziunea stâncilor şi după depresiunea în care se află lacul mic din apropiere, că un braţ al Niluluĭ, a trebuit pe vremurĭ să meargă până în apropiere şi graţie acestuia s'au putut aduce acest greoi material.

De altfel toată această coastă stâncoasă, care înaintează paralel cu Nilul spre sud, nu este de cât o succesiune de necropole şi de piramide care merg cu mult mai departe de cât până la *Saccara*, localitate din care s'a adus în muzeul din Cairo, în urmă, atât de frumoase obiecte.

Când vezĭ succesiunea acestor piramide din care unele se zăresc tocmai dincolo de Nil, la sud, când ştii că toată valea Nilului a fost găurită şi acoperită cu monumente colosale, ca acele de la Ghizeh, şi altele în granit care depăşesc orice închipuire, ca acele de la Luxor ; când ştiĭ că în extremul orient, în Indiĭ şi Indochina, omul ridicase iarăşĭ templurĭ extraordinare, cu deosebire prin dimensiunea lor, mă întreb dacă nu ar fi bine, că după cum în epoca preistorică s'a stabilit acelea a pietreĭ sparte şi a pietreĭ lustruite, tot astfel în acea istorică, a desvoltăriĭ omuluĭ, să se stabilească aceea a pietriĭ lucrate în monumente colosale şi a primelor încercărĭ de agricultură.

Tot aici se află faimosul *Sfinx* din car o bună parte, din cea inferioară, este acopeită cu nisip : el e conservat mai bine decât am crezut şi se menţine încă măreţ şi impunător.

Fără voe gândul nostru pătrunde în adâncimea timpurilor, nu numai la momentul prim al construireĭ monumentuluĭ şi curioasa viaţă a acestuĭ popor pe timpul faraonilor, dar şi la evenimente cu totul recente; silueta luĭ Napoleon I apărându-ţi în faţa monumentuluĭ, contemplativ şi preocupat de problemele ce avea să rezolve. In faţa *sfinxuluĭ* tăcut şi impunător, apare genialul om care a vânturat aşa de mult lumea.

Cât ar fi câştigat omenirea, dacă geniul luĭ Napoleon I, ar fi fost ocupat să scruteze ceea ce Mariette şi Maspero au făcut mai în urmă pentru civilizatiunea trecută a acesteĭ rgiunĭ.

Cu geniul său ar fi făcut cucerirĭ în acest necunoscut care să'ĭ fi asigurat o glorie mai durabilă şi în orĭ ce caz mai curată; Franţa şi omenirea, n'ar fi suferit din fapta luĭ şi el n'ar fi murit, chnuit sufleteşte, la S-ta Elena.

Personal nu am în viaţa mea nicĭ o impresiune mai adâncă şi mai măreaţă ca aceea pe care am simţit'o în reaţă ca aceea pe care am simţit-o în ramide.

E de dorit ca cine porneşte în Egipt să ia volumul special, editat de Karl Baedeker, ceea ce n'am făcut eu, plecat în grabă din Bucureştĭ. Aceste Baedekerurĭ sunt perfect studiate şi reprezintă cu fidelitate tot ce este maĭ important de văzut şi astfel călătorul prevenit poate cu mai multă uşurinţă să observe lucruri care în alt chip iĭ vor scăpa cu siguranţă.

Călăuzelor inculte şi grosolane ce incomodează pe vizitatorĭ chiar de la sosirea în tramvaĭ şi cu deosebire după sosirea la piramide, şi mai ales pe lângă monumente, e bine să nu se dea nicĭ o atenţiune şi cu deosebire să nu se intre în vorbă cu dânşiĭ.

Aceĭ ce doresc să visiteze interiorul piramidelor, ceea ce este foarte greŭ, mai ales pentru dame, vor alege douĭ conducătorĭ în momentul când vor cumpăra biletul pentru vizitare la casa specială.

Nu pot trece mai departe fără a spune că un fotograf se află lângă piramide şi că e totdeauna în preajma călătorilor pentru a'ĭ fotografia mai ales călări pe cămile. Privirea mea fu atrasă de un mare steag ungar, pus pe ghereta fotografuluĭ, unde o mare tablă purta scris în englezeşte, ca un lucru cu totul extraordinar, că fotograful era ungur. Era un tânăr prezentabil, lucrând cu pricepere, dar bănuesc că în gândul său credea, că odată steagul înfipt acolo, se cucerise o parte din Africa de către poporul maghiar.

Căutând prin molozurile monumentelor pentru a vedea dacă nu voiŭ descoperi vre-o bucăţică de piatră pentru a figura în colecţiunea mea, fuĭ surprins de a vedea că în crăpăturile stâncelor se aflaŭ cuiburĭ de furnicĭ, de o mărime excepţională. Ele eraŭ de culoare neagră şi cel puţin de două orĭ mai mari ca cele mai marĭ furnicĭ roşiatice ce avem în ţara noastră.

Aşteptam cu nesaţiŭ să văd muzeul egipţian, unic în lume şi datorit maĭ întâiŭ învăţatilor francezĭ şi în special luĭ Mariétte; acum el se află sub direcţiunea altuĭ francez, d. Maspéro.

El se află lângă braţul Niluluĭ, într'un unghiŭ format cu un canal ce pleacă dintr'însul şi între podul cel mare de pe Nil şi institutul arheologic francez.

Constructiunea, de şi recentă, nu impune cum ar fi trebuit faţă cu avuţiile ce conţine. El nu maĭ este îndestulător şi are şi desavantagiul de a fi prea intunecos, în partea de jos, în care se află lapidariul şi prin urmare şi secţiunea epigrafică.

Acest muzeŭ constitue o adevărată comoară a omenireĭ prin lucrurile fără preţ, unice, şi de o importanţă extraordinară pentru trecutul eĭ, ce conţine.

Acolo, maĭ bine ca în orĭ şi ce carte, poţĭ constata scările civilizaţiuneĭ, progresele ştiinţeĭ, obiceiurile oamenilor, credinele lor, şi modul lor de viaţă de acum 5000 de ani şi până la epoca romană.

Rămâĭ uimit să vezĭ cum pământul uscat al Egiptuluĭ a păstrat aproape intacte obiecte de 4000 de anĭ, cu coloritul şi lustrul lor şi cu toate detaliile execuţiuneĭ lor, foarte adesea în stare perfectă.

Natural că nu am nicĭ competinţa, nicĭ nu este locul de a face o descriere a celor ce se găseesc acolo.

E atât de greŭ şi în unele cazurĭ atât de nesigur, mai ales că pe zi ce merge se adună atâtea obiecte nouĭ, în cât chiar călăuza făcută de Maspero, ediţia franceză, lasă mult de dorit.

Indicaţia numerică a obiectelor nu corespunde şi descrierea lor este prea sumară. Influenţa engleză simţindu-se şi aicĭ, se constată uşor că personalul arab, maĭ cult, vorbeşte numaĭ această limbă, şi că tot ce este etichetă maĭ nouă este scrisă numaĭ în limba engleză.

Cunoşteam din descrierĭ şi din câte văzusem în muzeele streine o mare parte din obiectele ce se află acolo, dar de curând s'aŭ găsit la *Sakara* lucrurĭ de necrezut de importante.

In obiceiurile egipţienilor vechĭ se afla şi acela de a se îngropa cu morţiĭ şi o mulţime din obiectele ce le-aŭ aparţinut în timpul vieţiĭ.

Graţie acestuĭ obiceiŭ s'a putut re-

constitui o mare parte din modul cum trăia acest popor.

Intr'o cameră de sus a muzeuluĭ, destul de mare, s'a pus la un loc tot ce se găsise într'o criptă a unuĭ monument de la Sakara. Acolo se vedeaŭ mumiile celor douĭ soţĭ ce fusese îngropaţĭ în acelaş loc şi care mumiĭ de regulă eraŭ puse în treĭ patru sicriurĭ ce intraŭ unul într'altul, din care cel maĭ mare avea aproape 2 m. înălţime. Acesta este format dintr'un lemn acoperit cu un lac negru, ce este identic celor maĭ perfecte lacurĭ chineze. Vitrine întregĭ, foarte marĭ, conţin nenumărate obiecte aflate lâgă aceste sicrie.

Se observă cu deosebire un cărucior cu două roate, tras de oamenĭ, cam de forma carelor romane, admirabil conservat şi care este al douilea şi cel maĭ frumos găsit până acum.

E curios de constatat că roţile poartă un cerc elastic de jur împrejur, întocmaĭ ca cauciucul de la roţile bicicletelor, pentru ca zguduitura să fie cât se poate de lină.

Sunt cutiĭ de păstrat giuvaerurĭ saŭ obiecte micĭ, de o frumuseţe uimitoare şi care încep să fie copiate de industria modernă. Scăunaşe admirabile, ca cele moderne de fantezie, îmbrăcate cu mătase, capitonate, şi de o eleganţă estetică desăvârşită, surprind vederea observatoruluĭ.

In secţia giuvaerurilor, brăţărĭ şi maĭ ales colanurĭ de aur, sunt lucrate cu o artă şi cu o desăvârşire, astfel în cât aŭ început să fie reproduse de casele marĭ streine. Şi toate acestea sunt făcute acum treĭ miĭ de anĭ.

Pentru ca cineva să observe bine acest muzeŭ, îĭ trebue 3—4 zile şi e trist că administraţiunea nu pune la dispoziţiunea călătorilor, cu plată bine înţeles, ciceronĭ instruiţĭ şi care să vorbească franceza, engleza saŭ germana.

Unele mumiĭ, ca aceea a luĭ Ramses al IV-lea, dacă nu mă înşel, sunt extraordinar de bine conservate, astfel în cât se pot face pe ele studiĭ craniologice. In aceste mumiĭ se recunoaşte uşor acelaş tip al *Carpaţilor* din prezent, care se pare că sunt adevăraţiĭ lor descendenţĭ.

Voiam cu atât maĭ mult să văd acest muzeŭ cu cât aveam câte-va chestiunĭ pe carĭ doream să le limpezesc şi care intereseazâ de aproape ţara noastră şi influenţa pe care a putut să o aibă credinţa religioasă a Egiptuluĭ în ţara noastră.

Intr'o colecţiune ce am cumpărat în 1905 de la d. Ţupagu din Craiova, fost căpitan în armată, se afla între altele şi o mică statuetă în branz, reprezentând după d-sa un idol egiptean. Idolĭ ca acesta, cu toate că n'aŭ forma clasică a acelor ce voĭ descrie în urmă, se găsesc numeroşĭ în colecţiunile din Egipt şi eĭ pot să constitue o transiţie între idoliĭ făcuţĭ în pământ de popoarele preistorice şi aceĭ maĭ clasicĭ, ca să zic astfel, găsiţi în urmă în Egipt.

Acest idol are mâna dreaptă ridicată şi pare a sta în atitudine de luptă, iar pe cap are un soĭ de acoperiş în formă de corn. El fusese găsit în judeţul Dolj, comuna Perişorĭ, în via unuĭ domn Ion Aramă.

In muzeul de la Cairo, am găsit unul identic. După d. Maspero însă, el e de origină egipţiană.

Acum câteva lunĭ, prietenul meŭ d. Salay, îmĭ oferi un incontestabil idol egipţian, găsit la 1900 la Constanţa.

Nu maĭ rămâne îndoială că acesta este egipţian şi reprezintă pe Osiris ; în muzeul egipţian, se găseec numeroşĭ la fel.

Am profitat de ocaziunea că la muzeul egipţian se găsesc numeroase dublete şi între cele ce am cumpărat este un idol care se apropie foarte mult de cel găsit la Constanţa, cu toate că l-am ales din memorie.

In muzeul egipţian se maĭ află din dinastia a 16 şi a 18, idolĭ de culoare albastră, aur saŭ verzue deschis, făcuţĭ dintr'un material vitrifiabil, căcĭ cu siguranţă aceştĭ idolĭ se lucraŭ ca porţelanurile actuale.

Cumpărasem pentru colecţiunea mea 2 din aceştĭ idolĭ.

Care îmĭ fu însă surprinderea când întors în ţară, între nişte obiecte pe care pusesem să mi le cumpere la Iaşĭ, pentru a-mĭ completa colecţiunea obiectelor găsite la Cucutenĭ, de către profesorul Beldiceanu şi pe care le obţinusem de la fiul acestuia, găsiĭ între ele şi un idol egiptian făcut în acelaş mod şi purtând pe el înscrise aceleaşĭ semne.

In această privinţă iată ce'mĭ scrie d. Maspero : ,,N-rele 7 şi 5 nu sunt numaĭ de stil egipţian: ele aŭ fost fabricate în Egipt. No. 2 un *répondant* care nu poate să se sue maĭ sus ca al VI-lea saŭ al VII-lea secol înainte de I. C. atât cât îmĭ permite fotografia a judeca. Prezenţa luĭ Osiris se explică naturalmente prin difusiunea religiuneĭ Isiace în imperiul roman cu începerea secoluluĭ I al ereĭ noastre. Aceea a *répondantuluĭ* ne arată că gustul obiectelor egiptiene, aşa de însemnate eu începerea secoluluĭ al VI-lea la popoarele Mediteraneĭ occidentale, nu le cer proprie, dar că domneaŭ şi în regiunile Euxinuluĭ. Obiectele acestea eraŭ probabil importate prin negustoriĭ fenicianĭ şi grecĭ".

De altfel nu se opreşte numaĭ aicea seria faptelor ce urmărisem la muzeul egiptian.

Sunt câţĭ-va anĭ de când un prieten al meŭ din Bacăŭ d. avocat Teodoru, ştiindu-mă *că adun vechiturĭ*, îmĭ oferi un obiect în piatră pe care îl avea în biblioteca sa de aproape 20 anĭ.

Acest obiect se găsise acum aprope 30 anĭ într'o pădure de la Dărmăneştĭ, judeţul Bacăŭ.

Este o bucată de marmură lungă de 25 c.m., lată de 14 c.m. şi groasă de 2 şi jum.c. c. m.

Pe dânsa sunt sculptate două figurĭ, un bărbat şi o femee ţinând între eĭ, pe cât se pare, un vas cu fructe, bărbatul poartă barbă şi capul acoperit cu un ornament ce nu seamănă tocmaĭ a coroană, pe când femeea are de sigur coroană pe cap.

Jos se află o inscripţiune cu litere latine şi grece ce nu a putut fi deslegată.

La Smirna găsiĭ o placă identică, aproape pătrată, de 24—25 c. m. şi cu aceiaşĭ grosime ca cealaltă şi care reprezintă două personagiĭ ţinând o cruce, care de sigur trebue să reprezinte pe împăraţiĭ Constantin şi Elena. In orĭ ce caz această placă este o icoană creştină şi probabil a trebuit să fie făcută pentru o biserică suterană, la începutul creştinătăţiĭ, când creştiniĭ fiind persecutaţĭ se ascundeau care unde puteau. In astfel de împrejurărĭ eĭ făceau icoanele lor în piatră, căcĭ în lemn ar fi putrezit uşor în catacombele, peşterile sau ascunzătorile în care de obiceĭ se rătrăgeau pentru a'şĭ face rugăciunile lor.

Care nu-mĭ fu surpriza când în aripa stângă a părţiĭ de jos a muzeuluĭ dela Cairo să găsesc pe un perete reconstituită o placă de marmoră, înaltă de peste 2 m. ce fusese spartă în bucăţĭ, înregistrată cu numărul 770, şi constituind un baso-relief din epoca Romană, prin care era representat ,,Isis şi Serapis".

Asemănarea era deplină cu marmora găsită la Dărmăneştĭ.

Am scris d-luĭ Maspero, pentru a-l consulta în această privinţă trimiţându-ĭ fotografiile acestor obiecte, pentru ca să se pronunţe în cunoştinţă de cauză.

Iată ce'mĭ scrie în această privinţă : ,,No. 6 şi 7 sunt stil bizantin şi în privinţa aceasta, ele pot rămânea ca monumentele noastre copte, arta coptă fiind o ramură a arteĭ bizantine.

Ele nu vin cu certitudine din Egipt, după cum o probează inscripţiunea No. 7, dar sau din România sau din Bulgaria"".

Chiar acum în urmă s'au maĭ găsit idoli de aceştia în ţările noastre.

In colecţiunea de la Ţupagu se afla un idol uşor, făcut din rădăcina uneĭ plante şi văpsit roşu-cafeniu la suprafaţă. El era scobit în maĭ multe părţĭ şi fusese găsit la Vidin în timpul ocupaţiuneĭ românilor. Acolo servea ca doftorie, dânduse în cantitate mică pulverizat, în contra frigurilor.

Ceea ce este maĭ curios e că între obiectele găsite la Cucuteni, ce am cumpărat la Iaşĭ, se găseşte iarăşĭ un idol făcut dintr'o rădăcină. Aceasta însă din cauza durateĭ timpuluĭ şi a natureĭ planteĭ din care provenea, fuse maĭ

găurit de insecte de cât acel găsit la Vidin.

De altfel popoarele orientale, chiar cele mai depărtate de noi ca poporul Chinez, au trecut adesea prin unele ramuri ale lor, în timpul invaziunilor, prin ţara noastră şi astfel se explică cum chiar până şi în Romula (Resca, Romanaţi) s'a găsit un *Buda* în teracotă, relativ foarte bine conservat şi care a fost cumpărat de la Nicolae Ciocârlău.

Influenţa Egipteană, asupra acestor regiuni este de tot interesantă de studiat şi în ce priveşte staţiunea dela Cucuteni, prin găsirea idolului egiptean albastru, s'ar putea până la un punct oarecare stabili vechimea ei, cel puţin în parte.

Am căutat în urmă să vizitez muzeul Arab. Acest muzeu este de mare importanţă pentru noi de oarece arabii ne-au influenţat mult prin arta lor în tot timpul dominaţiunei turceşti.

Natural că nu poate să fie comparat ca valoare muzeului egiptean, dar din punctul de vedere al artei arabe este necontestat că acest muzeu este cel mai avut, cel mai variat prin natura obiectelor adunate şi pentru noi este de o importanţă excepţională.

Din lucrarea d-lui dr. **C. Istrati**

DE PRIN LUME

CHINA. — *Astrologii chinezi şi drumurile de fer.* — O consecinţă neaşteptată a incendiului care a distrus o parte din palatul imperial din Peking este şi aceasta: Astrologii Curţei, consultaţi în toate împrejurările grele, făcură cunoscut că Dragonul de foc care personifică imperiul chinez, avea o labă, din cele cinci, sfărâmată de către o cale ferată, de curând construită, —şi el, dragonul,—şi-a vărsat focul asupra palatului imperial.

Printr'un decret imperial, îndată s'a hotărât, ca pe viitor, pentru a se evita reînoirea unei asemenea calamităţi, toate concesiunile de drum de fer vor fi, fără milă, refuzate.

Cât priveşte căile ferate deja autorizate, ele vor continua să funcţioneze, dacă Dragonul va rămânea liniştit.

IRLANDA.—*O cascadă subterană.*— Aproape de jumătatea drumului dintre Donegal şi Ballyshannou (Irlanda) există o curiozitate naturală, care merită osteneala de a fi văzută:

Este vorba de un râuleţ care singur şi-a săpat un pat subteran şi care curge din peşteră în peşteră mai bine de trei chilometri, şi asvârlindu-se apoi într'un abis fără fund, aşa că formează o prea frumoasă cascadă. Ori, aceste peşteri sunt săpate în calcar iar apele râuleţului posedă o uimitoare putere de petrificare. Aceste două cauze la un loc fac ca aceste peştere, să aibă un aspect foarte pitoresc, mai cu seamă la lumina de magnesiu. Pereţii par tapetaţi în diamante nenumărate, şi cum peretele superior al aceluia de unde râuleţul se precipită în golf este deschis, un privitor aşezat în această retragere subterană, în plina lumină veruie a magneziului şi în vecinătatea abizului în care apa spumoasă dispare într'o fierbere grozavă, în faţa caldei lumini a zilei care pătrunde prin aceastǎ deschidere cernându-se printre frunzele pomilor, zic, acel privitor se găseşte cu adevărat într'o poziţie unică, care-i va lăsa o impresie neştearsă. Nu sfătuim însă ca acele dintre persoane care sunt superstiţioase sau slabe de inger să facă experienţa acestei camere fantastice în asemenea condiţiuni.

ALGERIA. — *Portul femeei arabe.* — Portul femeei arabe din popor, spune un călător, consistă dintr'o *habaya* strânsă la talie de o cingătoare. Pe stradă, *habaya* e acoperită de un *haïk* sau manta, de sub care se văd picioarele goale împodobite cu inele de metal.

Buclele lungi care cad peste urechi sunt peste tot împodobite, pe când o cantitate de mărgele, de amulete, de pietre de mărgean şi de sticlă se încolătăcesc împrejurul gâtului şi a sânului tatuat şi el. Toate aceste podoabe sunt proprietatea personală a femeei arabe, care se găteşte cu plăcere şi ori de câte ori poate. Ea îşi boeşte mâinile câteodată, unghiile însă totdeauna, cu *henne*, care le dă o culoare galbenă-portocalie.

Inainte de timpurile lui Mahomet, nu se cunoştea *adjar*-ul, şi din propria gelozie a profetului s'a condamnat femeia musulmană, ca toată viaţa să aibă faţa acoperită cu acest voal. Ori, această lege a lui Mahomet n'a putut să înjosească cu totul condiţiunea socială a femeei musulmane faţă de bărbaţi. Când femeile arabe pot, nu se jenează să ridice acest voal, care nu numai că ascunde farmecele lor, dar le şi mai împedică să repire aerul liber, astfel că adesea le puteţi vedea descoperite când nu sunt Arabi pe aproape. Când ele găsesc că vreunul se apropie, iute îşi lasă vălul jos, dar când întâlnesc vreun *rumi*, nu sunt tocmai atâta de scrupuloase.

In Kabylia, *adjarul* nu se întrebuinţează, căci Kabylii tratează pe femei ca egale lor şi nici nu sunt aşa de bănuitori ca Arabii. Fetele şi tinerele femei arabe îşi acoperă faţa fiindcă aşa e porunca; bătrânele preferă *adjarul* pentru că le ascunde trăsăturile şi ţin poate mai mult de cât bărbaţii ca să se poarte acel voal, făcând din invidie aceeace bărbaţii fac din neîncredere.

Unele femei nu lasă să li e vadă de cât un ochiu. In acest scop îşi trag mantaua peste faţă nelăsând decât o mică deschidere.

Adese-ori în preumblările pe care le făceam prin împrejurimile Algerului, am întâlnit femei acoperite după cum arăt mai sus, care văzându-ne că le privim aşa de curios, se descopereau deodată, permiţându-ne să vedem o figură care nu avea nici un motiv să fie ascunsă. Ele făceau vesele lucrul acesta, şi cu o privire care părea că zice: Eşti mulţumit?...

INDUSTAN. — *Valoarea unui talisman hindus.* — Hinduşii posedă nişte nişte scoice de o speţă particulară, univalve, ale căror spirale se desfăşură de la stânga la dreapta şi din care ei îşi fac talismane care asigură o prosperitate veşnică aceluia care le posedă: — dar nenorocire aceluia care se desparte de ele!

Unul dintre aceşti imprudenţi, comiţând prostia de a-şi înstrăina talismanul-scoică, începu să cadă din ce în ce mai jos până la cea mai lamentabilă decădere. Zisul talisman rămas în mâinile împrumutătorului, fu vândut la Calcuta pentru bagatela sumă de 175 franci.

Şi aceasta nu era de cât o foarte micuţă scoică: se pare că scoicele cele mari, oferind aceleaşi particularităţi şi bucurându-se de aceleaşi virtuţi ajung adeseaori să se vândă pe un preţ de 20.000 (două zeci de mii) de franci şi uneori şi mai mult.

AFRICA. — *Un cuib minunat.* — Prin pădurile din Africa centrală se găsesc un mare număr de păsări ciudate. Una dintre ele, o mică păsărică, îşi construeşte cuibul în pomi, atârnat de frunze.

Fiecare cuib, alcătuit din bumbac, este solid prins între tulpină şi frunză, prin mijlocul unei secreţiuni de salivă.

Brehm, naturalistul, zice că fundul cuibului e aşa de plan în cât se miră cum pot sta pe el ouăle, când frunzele sunt agitate de furtuni. Din curiozitate întinse mâna, cu multă băgare de seamă, pentru a lua ouăle, şi fu foarte mirat când constată că mama le lipise destul de tare de cuib, iar când voi să examineze pe micuţii noi născuţi, văzu că şi ei de asemenea erau într'acelaşi mod, prinşi de cuib şi feriţi cu totul de vreo cădere.

Trad. de **Neli**

CEVA DESPRE LAPONI

S'au încercat mulţi şi fără rezultat să determine origina acestei ciudate rase care populează extremul Nord al Europei. E însă foarte probabil că

Laponiĭ locuiau de secole peninsula scandinavă când rasele zise ariene trecuseră Uralul și se stabiliseră prin câmpiile Rusieĭ.

Este imposibil să determinĭ iarășĭ importanța numerică a acesteĭ rase primitive, căcĭ ea este răspândită în patru guvernăminte (Rusia, Finlanda, Suedia, Norvegia) carĭ nu furnizează asupra lor decât statisticĭ incomplete. In 1900 numărul laponilor în Norvegia se socotea la 19.677; în Suedia erau 6.983. Adăogând 3000 în Rusia, și tot atâțĭ în Finlanda, ajungem la un total de 40.000 suflete.

In ziarul nostru am maĭ vorbit de laponĭ și am spus că eĭ au tot atâtea viciĭ cât și virtuțĭ.

Se disting în primul rând prin onestitatea lor și nu sunt în stare să-șĭ apropie bunul altuia, lucru în care diferă în mod cu totul singular de rasa noastră superioară, atât de înclinată să confunde ceea-ce e al unuia cu ceea-ce este al altuia.

Pescar de morunĭ din Hamerfest

Pescarĭ laponĭ din Tromsoë

Enigma cu privire la origina lor este cu atât maĭ grea de rezolvat cu cât Laponiĭ, carĭ se numesc eĭ înșișĭ Samișĭ, au pierdut de mult limba lor națională. Eĭ vorbesc un dialect cu elemente împrumutate dela Finlandezĭ, veciniĭ lor.

Ceea-ce se poate însă aduce ca vină Laponilor, este dragostea lor nemoderată pentru lichiorurile tarĭ. Se îmbată foarte dese-orĭ. Alcoolismul este unul din flagelurile carĭ decimează această interesantă rasă.

Vetor.

SPRE AFRICA

— Capturațĭ de pirațĭ —

Ziua de 13 Martie fu hotărâtă pentru plecarea noastră în Africa. Cu toate că era o zi destul de plăcută, nouă ni se părea plină de tristețe. Imĭ era greŭ să mă despart de ce am maĭ scump: de părințĭ, frate, soră și de căsuța în care văzusem lumina zileĭ.

Sărut încă odată pe sora mea Margareta și plec la gară, gândindu-mă că poate nu voiŭ maĭ revedea aceste ființe atât de scumpe.

La gară găsesc pe ceĭ douĭ tovarășĭ aĭ meĭ de drum și după ce maĭ facem încă odată socotelile ne suim în tren. Un fluer prelung și trenul pleacă. De atâta mâhnire sufletească, noaptea chiar se înfățișa într'alt-fel; luna și stelele pare că eraŭ maĭ sfioase și nu se maĭ arătaŭ în splendoarea de altă dată.

Câmpia la dreapta saŭ la stânga scăldată în lumina palidă și transparentă a luneĭ părea un ocean adânc și fără înțeles. După cât-va timp luna apunea, iar de pe pământ se ridica o ceață nedeslușită ce într'o clipă se risipi în timp ce tocmaĭ la răsărit în zare, un foc ce pâlpâia se înălța încet pe cer. Era soarele dătător de viață. După un mers de câte-va ceasurĭ ajungem la Constanța. Marea este agitată, mugește, geme și-șĭ sparge valurile de digurĭ, lăsând în aer micĭ stropĭ de apă carĭ străbătuțĭ de razele soareluĭ par pietre nestimate. Seara pe vaporul „Impăratul Traian" plecăm către Alexandria.

II.

In sfârșit, după atâtea zile de călătorie, iată-ne și în Alexandria, oraș atât de faimos în care parcă într'adins s'aŭ adunat maĭ toate națiile globuluĭ.

In port mișună fel-de-fel de tipurĭ. Egiptenĭ, Arabĭ, Europenĭ, Americanĭ, Englezĭ, Turcĭ, având fie-care diferite afacerĭ; uniĭ sunt funcționarĭ, alțiĭ lucrătorĭ, hamalĭ, matrozĭ, portarĭ, zarafĭ, sakalĭ, etc. etc.

Este o căldură înăbușitoare. Ne hotărârăm ca a doua zi să plecăm la Suez. Noaptea ne-o petrecem în schimbul a 20 piaștri într'o cameră nu tocmaĭ comodă la un han mărginaș. Din cauză că nu putem să dormim, stăm de vorbă asupra călătorieĭ noastre în Africa. Zorile apar, noaptea se ridică, pe afară mulțimea a început să mișune și din ce în ce este un sgomot maĭ asurzitor. Sakaliĭ cu burdufele cu apă în spate strigă cât îĭ ia gura „Sou laze, sou lazé (apă rece, apă rece). Suntem foarte nerăbdătorĭ; până la 10 jum, când pleacă trenul, minutele trec foarte greŭ

Ora s'a apropiat, ne luăm geamantanele, plecăm la gară, ne scoatem bilete de cl. III-a și după câte-va minute suntem și plecațĭ. Călătorim foarte prost, trenul merge încet, și este o căldură înăbușitoare. Cum staŭ rezemat pe bancă îmĭ aduc aminte de frumoasele zile de primă-vară din România; văd elegantele rândunele spintecând văzduhul de parcă ar fi niște crainicĭ zorițĭ aĭ unor veștĭ grabnice

şi neaşteptate. Tot reflectând nicĭ n'am băgat de seamă că încă de mult am trecut ultima staţie de lângă Suez. Insfârşit un fluer, altul, şi trenul se opreşte. Ne dăm jos şi abia cu mare greutate reuşim să ne facem loc prin marea mulţime spre a ieşi din gară. De altfel gara africană nu se deosibeşte maĭ întru nimic de cea europeană. Cum eşim din gară ne ducem la Mena Hôtel, recomandat ca un hotel foarte bun, ceea ce am observaĭ şi noĭ, căcĭ în timpul celor două zile cât aveam de stat, n'am fost supăraţ câtuşĭ de puţin. Ziua, în schimbul a 10—15 piaştri, făceam plimbărĭ cu trăsura prin oraş. Tot ce m'a impresionat maĭ mult în Suez era mulţimea de minarete carĭ de carĭ maĭ frumoase, lucrate cu o mare măestrie şi zugrăvite, cu culorĭ destul de viĭ; unele roşiĭ, altele verzĭ, altele albe, albastre iar din când în când şi câte una înegrită şi învechită de vreme şi arşiţă.

La 24 Martie pe bordul unuĭ vapor francez plecăm către Zanzibar. Tot timpul cât am călătorit pe Marea Roşie am fost cuprinşĭ de-o mare zăpuşală; era o căldură arzătoare şi maĭ cu seamă când vaporul mergea în direcţia vântuluĭ nicĭ nu puteaĭ respira: de maĭ multe orĭ în timpul călătorieĭ câţĭ-va pasagerĭ şi matelotĭ aŭ leşinat. Un lucru este de mirare, negriĭ nu pot suporta, ca albiĭ, căldura pe Marea Roşie. Din cauza mareĭ căldurĭ de peste zi ,mă sculam dis-dedimineaţă, atuncĭ când natura poate să-şĭ arate în libertate frumuseţile eĭ fermecătoare. In văzduh era o armonie de culorĭ ce păreaŭ că se nasc din o lume feerică, succedându-se într'o căldură molatică abia simţită si plină de parfumurĭ necunoscute. Departe înspre apus, contopit cu ţărmurile ce parcă se văd în lumina alburie a dimineţeĭ, un cer ca safirul oglindeşte frumuseţile de sub el.

După un mers neîntrerupt, într'o zi într'amurg zăresc insula Socotora ca şi o ceaţă nedesluşită în albastrul depărtat al zărilor. Când m'am sculat dimineaţa, Socotora rămăsese în urmă şi se pierdea în adâncimile albastre ale oceanuluĭ Indian. In timpul cât am plutit pe ocean, cam vre-o 2 zile de linişte, am dus-o destul de bine. Cum venia seara şi soarele apunea maĭ reflectând încă odată mândrele-ĭ raze pe întinderea orbitoare a apeĭ, unul din tovarăşiĭ meĭ de drum lua mandolina şi cânta cântece pline de dor şi frumuseţe ce-ţĭ stârnea amintirĭ, vedeniĭ şi chipurĭ din trecutul depărtat. Intr'o seară căpitanul, un om matur cu o figură impunătoare, ne povesti una din aventurile sale maritime în timp a 20 anĭ de viaţă pe vapor.

,,Sunt vre-o 15 anĭ de atuncĭ, începuse dânsul, eram pe bordul vaporuluĭ ,,Mower" şi pluteam tot pe oceanul Indian, când într'o noapte, dar ah! mă apucă fiorĭ de groază când mă gândesc la noaptea aceea teribilă; o văd cu ochiĭ: umbrele nopţiĭ cădeaŭ singuratice pe câmpia întinsă de apă; în zare se vedeaŭ licărind stelele lucitoare în undele line ale oceanuluĭ, pe cer luna ne privea plângătoare parcă ar fi vrut să spue că ni se va întâmpla o groaznică nenorocire. Chiar şi pe vapor se simţia oare-care tristeţe, toate presimţirile mele aveaŭ să se realizeze în curând....

Pe cer începu să se ridice norĭ, oceanul se încreţia din ce în ce iar peste un ceas furtuna era gata. Incepu întâĭ cu o ploae măruntă, în urmă din ce în ce maĭ deasă, turna cu găleata. Fulgerile brăzdaŭ cerul, în toate părţile se auziaŭ numaĭ tunete şi trăsnete, oceanul mugia iar valurĭ năprasnice isbeaŭ cu putere în păreţiĭ vaporuluĭ. Peste vre-o oră furtuna se maĭ linişti, scăpasem de-o catastrofă, dar căpitanul ne atrase atenţia că prin aceste locurĭ mişună foarte multe corăbiĭ pirate, decĭ s'ar putea întâmpla ca să fim atacaţĭ. Abia isprăvi căpitanul aceste vorbe când matelotul de la proră ne vesti că o corabie se apropie şi fiind-că eram de servicu în noaptea aceea, observaĭ de la post şi recunoscuĭ că nu eraŭ alţiĭ de cât piraţiĭ. Anunţaĭ pe domnul căpitan care la rându-ĭ începu să dea ordine de apărare.

Era o mare fierbere pe punte, fiecare căuta să se armeze maĭ bine: uniĭ cu puştĭ, alţiĭ cu sabiĭ şi cu pistoale, alţiĭ încărcaŭ tunurile, alţiĭ aşezaŭ scările de frînghie şi fie-care căuta ajutor de scăpare.

Peste câte-va momente totul fu gata: nu aşteptam alt-ceva decât lupta cu aceĭ mişeĭ de piraţĭ carĭ nu se maĭ săturaŭ de jaf şi crimă. Corabia pirată se apropiase foarte mult de a noastră, de odată maĭ multe bărcĭ se desprinseră şi începură să înainteze către *Mower*. Piraţiĭ eraŭ armaţĭ bine, din care cauză începurăm a ne teme, traserăm câte-va tunurĭ însă zadarnic, înaintaŭ şi maĭ dârj.

Traserăm încă câteva salve, dar de prisos; noĭ trăgeam tot în gol, iar eĭ în carne vie. Eram pierduţĭ, piraţiĭ începuseră să dea năvală pe vapor, ne predarăm.

După ce am fost jefuiţĭ de tot ce aveam, se retraseră. Acum însă eram ameninţaţĭ să murim de foame şi sete. Chiar a doua zi de dimineaţă se auziaŭ murmure printre soldaţĭ, la prânz nu maĭ vrură să asculte ordinile căpitanuluĭ, seara în apus zărirăm pământ, eraŭ insulele Amirante. După o şedere de câte-va zile ne luarăm încărcătură ca să ne ajungă până la Mozambic. In drum nu ni-se maĭ întâmplă nimic extraordinar. Aceasta este una din întâmplările mele, zise căpitanul; ţi-aş maĭ spune şi altele dar orele sunt cam înaintate".

Imĭ luaĭ noapte bună şi plecaĭ în cabină cu gândul la aventura cu piraţiĭ africanĭ.

III.

Abia aţipisem, când de odată fuĭ deşteptat din somn de unul din tovarăşĭ.

Când mă despărţisem de căpitan, tovarăşul meŭ tot maĭ era pe covertă, rezemat de balustradă şi contempla oceanul.

— Ce? il întreb eŭ, încă buimac de somn.

— ,,Imbracă-te şi haide repede pe covertă; îmĭ pare că vom fi atacaţĭ de piraţĭ. Căiptanul dă ordine de înarmare iar din când în când îndreaptă reflectorul spre răsărit. Cu ochiul liber nu se zăreşte nimic, dar cu toate astea este o mare învălmăşală pe bord". La auzul celor spuse de tovarăşul meŭ, parcă fuĭ săgetat de un fior de frică. Căutam să-mĭ fac curaj.

Reflectând mereŭ la ce s'ar putea întâmpla, ajunserăm pe bord unde găsirăm pe cel-lalt tovarăş de drum care privea cu o foarte mare atenţie, spre răsărit, când de-odată mă trase de mânecă şi-mĭ arătă un punct luminos.

— Eĭ, cam ce zicĭ tu de punctul cel luminos ce se măreşte din ce în ce?

— De! răspunse el, ce să-ţĭ spun, odată ce pluteşte pe apă trebue să fie o corabie, ba încă îmĭ pare că un foc a isbucnit.

— Să întrebăm pe căpitan ce este cu punctul misterios, ziseĭ eŭ.

Şi unul din tovarăşiĭ meĭ de drum întrebă pe comandantul vasuluĭ.

— Este o corabie, cred că voĭ avea puţină răfuială cu ea. După cât observ din construcţia eĭ, pare a fi o corabie de piraţĭ. Ceea ce mă miră însă este că-ĭ foarte bine condusă şi din această cauză pe feţele ofiţerilor se zugrăveşte o oare-care spaimă. ,,Dacă doriţĭ să vedeţĭ corabia, poftiţĭ ochianul; peste o jumătate de oră va fi lângă noĭ".

— ,,Vă mulţumesc, domnule căpitan, răspunse Mărgărit, dar lucrul acesta nu ne bucură de loc.

— Fiţĭ liniştiţĭ; chiar dacă vom fi siliţĭ la luptă, o să căutăm să ne vindem pielea destul de scump; ne cam gândeam noĭ la una ca asta şi de aceea ne-am aprovizionat şi de gloanţe şi de pulbere şi la urma urmeĭ avem şi matelotĭ destuĭ; eĭ vor căuta să distrugă cât maĭ repede pe mizerabilĭ.

Siguranţa şi precizia cu care vorbia căpitanul ne maĭ linişti puţin. Indată alergarăm la cabine şi spuserăm pasagerilor pericolul ce ne aşteaptă, toţĭ

cari auzeaŭ nicĭ nu aşteptaŭ să isprăvim ci îndată daŭ fuga pe bord care în câte-va momente se umpluse. Când ne-am întors şi noĭ pe bord, căpitanul şedea tot la locul unde-l lăsasem, dar acuma era lac de apă, năduşala curgea şiroae după faţa luĭ; el însă nicĭ nu dădea atenţie lucruluĭ acestuia ci muncia mereŭ. Acum punctul roş se putea observa foarte bine cu ochiĭ liberĭ că este un bastiment.

Atât vaporul nostru cât şi corabia pirată mergeaŭ cu o iuţeală atât de mare, în cât la un moment dat crezurăm că se vor sparge ciocnindu-se unul de altul. De odată însă aud o comandă tare: ,,Cârmiţĭ", strigă căpitanul şi la moment ce vaporul nostru fusese cârmit, cellalt trecu pe lângă noĭ ca o săgeată. După vasul nostru se trase maĭ multe gloanţe, noĭ răspunserăm la fel, din amândouă părţile căzură răniţĭ.

Căpitanul nostru dădu ordin să se tragă câte-va tunurĭ în vaporul pirat care se îndrepta înapoĭ. Bombele şi muschetele cădeaŭ ca ploaia asupra vaporuluĭ pirat, cu toate acestea piraţiĭ căutaŭ să fie maĭ şireţĭ ca noĭ; aproape toţĭ plecară în bărcĭ spre noĭ.

Tunurile şi salvele de puşcă făceaŭ o oarecare dezordine printre tâlharĭ, la un moment însă se aude pe vaporul pirat o mare gălăgie, ţipete sfâşietoare iar în urmă o zguduitură care făcu ca vaporul pirat să trosnească şi din el să iasă o trombă de fum negru amestecat cu foc. Ce se întâmplase? O ghiulea trimisă de un tun de pe vasul nostru, ce bombarda încontinuu vasul pirat, pătrunse în pulberărie unde se întâmplase groaznica explozie. Acesta a fost primul şi ultimul nostru triumf.

Câte-va momente am privit la scheletul vasuluĭ duşman ce se scufunda încet, încet în abisul fără fund al oceanuluĭ Indian. Dar bucuria noastră ţinu mult timp, acum piraţiĭ văzându-se aproape învinşi prin pierderea vaporuluĭ, înaintaŭ şi maĭ îndârjiţĭ înspre noĭ, luptând pe viaţă şi pe moarte şi căutând să moară maĭ bine în luptă de cât să fie ameninţaţĭ să moară de foame şi sete saŭ a se îneca la orĭ-ce moment în valurile oceanuluĭ. Piraţiĭ eraŭ numeroşĭ şi se apropiaseră atât de mult de noĭ în cât lupta devenise în desavantagiul nostru. De maĭ multe orĭ încercară să se sue pe vapor dar cum apărea vre-unul pe loc era omorât. Pieriră în modul ăsta vre-o zece inşĭ, când de odată în partea cealaltă a vaporuluĭ vre-o treĭzecĭ de piraţĭ reuşesc să se sue pe bord. O luptă înverşunată se încinge, din aĭ noştri cad mereŭ cu toate că se luptă destul de voiniceşte.

La un moment, când lupta era în toiŭ, căpitanul este isbit în frunte de un glonte şi omorât. Acum eram maĭ mult de cât sigurĭ că vom fi făcuţĭ prizonierĭ de către piraţĭ.

IV.

Toată noaptea a durat lupta. După ce ne-am predat, primul gând al piraţilor a fost jaful. Scotoceaŭ în toate părţile ca nişte scoşĭ din minţĭ.

Din tot echipajul de maĭ înainte, nu se maĭ aflaŭ pe bord de cât 5 persoane, noĭ ceĭ treĭ tovarăşĭ de drum, un englez şi o doamnă italiană. După ce piraţiĭ îşĭ regulară toate afacerile pe vapor, pornirăm. Viaţa pe care o duceam era foarte grea; duceam lipsă de toate ba de multe orĭ eram şi loviţĭ.

Intr'o dimineaţă doamna italiană fu găsită strangulată în cabina eĭ, n'am putut să aflăm dacă a fost asasinată saŭ dacă din cauza suferinţelor se sinucisese.

După multe zile de suferinţĭ, isbutirăm, la un moment când piraţiĭ începură să aibe încredere în noĭ, să ne facem nevăzuţĭ pe o bucată de pământ pe care o zăriserăm ca o negură, departe în zarea oceanuluĭ albastru şi apoĭ să ne imbarcăm pe un vas care în trecere spre Fez ancorase acolo.

Trad. de **P. N.**

IN JURUL LUMEI.... PE NEVRUTE

MARE ROMAN DE AVENTURI

de JULES LERMINA

— Aida de! făcu celalt. Dacă aş fi în locul d-tale, nu aş sta un moment la gândurĭ să cer tutun şi draculuĭ în persoană... Se ştie ce vrea să zică când, ca şi mine, aĭ obiceiul de a fuma de dimineaţa până seara... poftim, vă ofer cu toată inima, în schimvul revanşeĭ în aceiaşĭ ocazie.

A refuza maĭ multă vreme, însemna un act de prost gust.

Jean luă săculeţul, îl deschise, îl pipăi, simţi că este caporal şi sfârşi prin a răsuci o ţigară, chiar înainte de a maĭ mulţumi camaraduluĭ, care nu voia decât să fie lăsat să doarmă; îşĭ făcu decĭ ţigara şi puse săculeţul lângă adormit.

In acel moment observă ceva ciudat : valiza călătoruluĭ semăna perfect cu a luĭ, pe care o cumpărase ziua ; era neagră, cu nichel. Privi maĭ lung şi pe tovarăşul luĭ şi deşi nu'l vedea bine la faţă, îl recunoscu după îmbrăcăminte... era chiar acela care intrase aproape în acelaş timp cu el la magazinul de cufere din foburgul Montmartre.

Ce întâmplare ciudată ! Fără însă a maĭ da prea multă însemnătate acestuĭ detaliu, Jean aprinse un chibrit, trase odată bine din ţigară... şi încă odată...

Apoĭ aproape imediat adormi. La deşteptare toate acestea i se părură că se petrecuseră instantaneu. Cu toate astea, amorţit, cu ochiĭ cârpiţĭ, privi în jurul luĭ şi scoase un ţipăt... Ce era vagonul acela ? Maĭ întâĭ era în cl. II-a... apoĭ era singur... apoĭ... ia staĭ!.. avea orbul găinilor oare ?.. se vedea ziuă prin geamurĭ.

Se uită la ceas. Erau aproape 6 ore dimineaţa. Dar la Nancy trebuia să ajungă la 3 şi jumătate! Vroi să se ridice, să alerge la uşă, dar nu'l ţinură picioarele... îĭ venea greaţă. Iată însă că trenul avea să se oprească.

Bine înţeles, Jean simţea că săvârşise o eroare, că apucase altă direcţie. Dar încotro ? Cum ? Nu'şĭ amintea câtuşĭ de puţin să se fi dat jos din vagon.

Trenul se opri ; Jean deschise geamul, privind. Dar în acelaş timp maĭ multe voci strigară în nemţeşte :

— El este ! Uite-l !

Şi imediat douĭ jandarmĭ urcară scara, intrară în vagon şi aruncându-se asupra tânăruluĭ nostru, îl îmbrânciră şi'l ridicară pe sus, ameninţându'l şi înjurându'l.

El se sbătea, striga in ajutor, dar pumniĭ erau sdravenĭ. Chiar amploiaţiĭ trenuluĭ puseră mâna. Un jandarm, ca să'l facă să tacă, îĭ dete un pumn în cap... şi'şĭ pierdu cunoştinţa.

II

Peste noapte

Când îşĭ veni în fire, Jean îşĭ simţi capul greu. Tâmplele îĭ băteau, gura îĭ era amară. I se părea că visează, şi abia dacă putea să'şĭ deschidă ochiĭ. Se sforţă şi privi în jurul luĭ. Se găsea într'o odăiţă strîmtă, cu tavanul jos, cu pereţiĭ văruiţĭ şi luminată de o ferestrue cu gratiĭ. Era cu toate astea ziua mare. El era întins pe nişte pae pe jos.

Jean era o fire energică şi în câteva clipe isbuti a'şĭ da seama şi a fi stăpân pe voinţa şi intelectul luĭ.

Aceea ce i se întâmpla era de neînţeles ; dar în sfârşit nu eraŭ decât lucrurĭ fireştĭ, şi numaĭ nebuniĭ cred în magie. Evident, se petrecuse în timpul călătorieĭ un accident de care el nu'şĭ dădea seama : cât de ciudat părea faptul, împrejurările afirmau realitatea. Nu aveaĭ decât să o pri-

veștĭ în față și prin toate mijloacele să aducĭ totul în stare normală. Poruncind nerăbdăreĭ care 'ĭ clocotea creerul, Jean se căsni a rămâne nepăsător, a'șĭ aduna ideile și astfel a birui căldura care 'l ardea.

Șezu maĭ mult de un sfert de oră liniștit și acum simțind puțina ameliorare care se operase în el, cugetă că trebuia maĭ întâĭ să cheme pe cineva, si vroi să se ridice; dar căzu scoțând un țipăt de durere: mâinile îĭ erau strâns legate la spate. Atuncĭ îșĭ dete seama că nu numaĭ era închis, dar fusese pus în imposibilitate de a face cea maĭ mică mișcare.

Incepu a urla de ciudă, făcu sforțărĭ disperate pentru a-șĭ rupe legăturile, dar erau țepene, și cu cât trăgea de ele, cu atât intrau maĭ mult în carne. Atuncĭ se puse să țipe, chemând; vocea i se răguși; dar nimenĭ nu veni.

Se rostogoli pe pământ, încercând a se apropia de zid pentru a găsi un punct de sprijin, dar durerea era așa de tare, în cât fu silit să stea nemișcat, înfiorat.

El era oare? Jean Marbach, în acel loc necunoscut, tratat ca cel din urmă condamnat... când nu făcuse nimic, când, ierĭ era la Paris, lângă patronul luĭ, mamă luĭ, lângă iubita luĭ Martha, și când nu se temea de nimic, când era iubit și stimat de toțĭ!...

Un gând îĭ trecu prin minte: erau tocmaĭ doĭ anĭ, de când tatăl său, eșise de acasă, viu, vesel, fără nicĭ o teamă, fără presimțire, și nu'l revăzuse de cât mort!...

Oare fatalitatea apăsă de odată și pe el, cum se abătuse asupra luĭ Pierre Marbach?

El însă nu era încă mort. Maĭ avea dreptul să spere, maĭ avea încă puterea de a lupta...

De odată auzi sgomot la ușa lui... o chee se auzi în broască și un om apăru...

Un uriaș cu barba roșie, îmbrăcat cu o tunică cenușie cu guler roșu și cu o caschetă pe două urechĭ enorme.

Era urmat de un fel de rândaș, un țăran bărbos. Acest din urmă ținea o gamelă plină pe jumătate de un lichid fără nume.

Foarte liniștit acum, Jean, care vorbea nemțește zise uriașuluĭ:

— D-le, fii așa de bun de mă deslegă... este o eroare gravă... eu sunt francez, nu am săvârșit nicĭ o crimă, nicĭ un delict.

Ceilalt 'l întrerupse printr'un râs prostesc:

— Foarte bine... dar mie ce 'mĭ pasă!... Aĭ să daĭ socoteala șefilor...

— Carĭ șefĭ? întrebă Jean. Eu nu cer de cât să văd, să mă găsesc o dată față în față cu oamenĭ de inteles și inteligențĭ... să vie aci sau să mă duceți înaintea lor.

— Foarte bucuros! asta nu mă privește... mânâncă și staĭ liniștit...

— Să mânânc!... parcă de asta 'mĭ arde mie!... Vreau să văd pe cine-va, un ofițer, un judecător... vreau...

Tot râzând prostește, omul se aplecă repede spre el și 'ĭ deslegă mâinile, apoĭ dându-se înapoĭ, îndreptă un revolver asupra prizonieruluĭ.

Celalt bădăranos, îĭ puse gamela în mâinĭ, și 'ĭ spuse într'o franțuzească pocită să mânânce.

Jean se uită la ceĭ douĭ oamenĭ, specimenĭ aĭ bestialitățiĭ atavice, și înțelese că de la eĭ nu era nicĭ o speranță a scoate ceva precis.

De vreme ce i se da să mănânce, este că vroiaŭ ca să trăiască. Atât cât va maĭ avea o suflare în piept, va nădăjdui; binișor îșĭ duse dar gamela la buze. Eraŭ niște boabe de mazăre pisate, carĭ puteau a bere. Luă de două orĭ, dar, nu putu maĭ mult, însă nu se strâmbă.

— Mulțumesc, zise el. Și acum vă rog să mă ascultațĭ un moment...

Aceștia însă nu'l ascultară și'ĭ legară din nou de mâinĭ.

— Animalule! strigă Marbach. Așteaptă să fiu liber și aĭ să mi-o plăteștĭ tu...

Ceĭ douĭ oamenĭ dispăruse și Jean rămase iar singur.

Blestemele luĭ îĭ urmă, dar de fapt i se impunea un sentiment ciudat. Erau undeva oamenĭ carĭ se ocupau de el. Erau nemțĭ, și până a fi informațĭ îl luau drept un personaj periculos. Dar avea la activul luĭ certitudinea că aceĭ oamenĭ se înșelau și că în curând aveau să fie constrânșĭ a'șĭ recunoaște greșeala. Fără îndoială, după ce se vor informa despre el, în vederea cine știe căreĭ neînțelegerĭ, așteptau ordine superioare. Aceste ordine aveau să fie vie și afacerea avea să ia o fază nouă. Franța are în Germania un ambasador; la nevoe Jean va recurge la el, va scrie la Paris, la banca Eldheim: mașina diplomatică va fi în mișcare, la nevoe.

Gândind la toate acestea, Jean, cu totul stăpân pe el, nu maĭ simțea aproape nicĭ o ură pentru aceștĭ dușmanĭ, carĭ în curând aveau să-șĭ recunoască prostia comisă.

Aceea ce 'l durea maĭ mult pe Jean era că nu expediase mameĭ și Marteĭ luĭ depeșile, pe carĭ acestea trebuiau să le aștepte cu nerăbdare.

Nădăjduind o schimbare repede în situația luĭ, Jean căuta a'șĭ da seama de localitatea unde se găsea; bine înțeles, se scoborâse din vagon adormit, la vre-o bifurcare cu linia de est, de vreme ce schimbase linia fără să observe și trecuse frontiera fără pașaport, așa că autoritățile Alsacieĭ-Lorena îl umflaseră. E! puțină răbdare și toate aveau să se îndrepte!

Ziua trecu fără a maĭ primi nicĭ o vizită. Isbutise a se culca pe partea cea maĭ puțin dureroasă; apoĭ asculta-se sgomotele din afară: recunoscuse glasurĭ de femeĭ, vorbind dialectul alsacian, apoĭ auzi și un cântec, al căruĭ refren și'l reamintea din copilărie.

Se înoptase. Jean, doborât de oboseală, începuse să ațipească, când iar îĭ scârțâĭ broasca de la ușă și o lumină îl isbi în față, care îl făcu să tresară.

De data asta avea în fața luĭ un ofițer, un sublocotenent, în urma căruia intrase și soldațĭ.

Ofițerul avea cu el o lanternă a căreĭ rază orbise pe Jean.

— Ce, ce vrețĭ cu mine?

— Scoală-te, zise ofițerul și urmează-mă.

— Sĭ mă scol, este lesne de zis, răspunse Jean. D-ta eștĭ așa de orb și nu vezĭ că sunt legat de picioare?

— Bine, are să te sprijine, răspunse ofițerul.

La un semn douĭ oamenĭ ridicară pe Jean de umerĭ, punându'l în sus, dar picioarele fiindu-ĭ încrucișate, nu le putea pune pe pământ.

— Bine, reluă sublocotenentul, ridicați-l și luați-l pe sus...

— A! nu! strigă Jean. Refuz de a mă supune.

De data asta îl apucă o furie nebună. Douĭ soldațĭ voiră să pună mâna pe el, dar făcu o sforțare și sforile se rupseră și se repezi cu un pumn înspre soldat, 'care scoase un răcnet. Ofițerul însă îĭ puse revolverul de-asupra capuluĭ zicându ĭ:

— Dacă nu te supuĭ, te omor ca pe un câine!

Este evident că dacă francezul ar maĭ fi scos vre-o înjurătură sau ar fi făcut vre-o mișcare, ar fi fost ucis pe loc.

Jean era dotat cu o facultate ciudată: pe dată ce'ĭ trecea furia, se potolea și'șĭ relua sângele'ĭ rece:

— Regret, zise el, că am lovit un om care nu e răspunzător, căcĭ d-tale și șefilor d-tale trebue să mă plâng. Da saŭ nu, eștĭ un om saŭ o mașină? Dacă eștĭ un om, ascultă-mă... Sunt aci, în urma uneĭ erorĭ monstruoase, pe care n'o cunosc și nu o pricep... sunt francez, nu am săvârșit nicĭ o crimă. Te somez a mă face să compar în fața unuĭ magistrat.

Sub-locotenentul îl asculta se ținând mereŭ revolverul de-asupra capuluĭ.

— Aĭ sfârșit? Acum iți ordon să nu maĭ scoțĭ un cuvânt, să te supuĭ, și să nu te maĭ răsvrăteștĭ... dacă nu, te ucid.

— Te desfid să mă ucizĭ, zise Jean, căcĭ ar fi o crimă, și chiar în

țara d-voastră, se pedepsesc asasinii. Amintește-ți că nu ești în drept de a martiriza un nevinovat, fără a'i face cunoscut de ce este învinuit... încă odată te desfid să'mi sfărîmi creerii, mai bine pune-ți revolverul în buzunar, vrei să te faci înspăimântător, și nu ești de cât ridicul.

Fie din pricina spuselor lui Jean Marbach, fie din causa vre-unei grijî cari apăsa pe ofițer, căci în definitiv el nu lucra de cât din ordine neștiind despre ce este vorba în această afacere, destul este să spunem că, ofițerul răspunse, ridicând revolverul:

— Am primit din Lipsca instrucțiuni formale.

— Din Lipsca?

— Nu mă întrerupe. Eŭ trebue să execut ordinele primite; dar la cea mai mică încercare de rezistență, ești un om mort. Acum ești hotărît a te supune?

— Din Lipsca? repetă Jean. In adevăr enigma devine din ce în ce mai de nepriceput.

D-le, te mai rog încă odată aci nu este vre-un șef, un magistrat cu cari să mă pot explica? Iți dau cuvîntul meŭ de francez, și de om cinstit, că în toată afacerea asta, nu este de cât o grozavă neînțelegere... mă numesc Jean Marbach, ar fi de ajuns dacă s'ar depeșa la Paris, pentru a fi fixați asupra identităței și antecedentelor mele. Mă ia drept un altul, fără îndoială; ar fi de ajuns să vă uitați și la hârtiile mele din valiză pentru a depărta ori ce bănueli.

— Asta e valiza d-tale? întrebă ofițerul arătând săculețul pe care'l ținea unul din oamenii lui.

— Da, zise Jean, negru și nichelat, dacă vroiți să'l deschideți...

Ofițerul devenise corect, aproape politicos.

— Eŭ nu am nici un drept s'o fac, zise el. Zici că este o eroare, se prea poate. Te rog însă pentru un moment să te supui soartei... la Lipsca vei găsi judecători cărora vei reclama.. și misterul se va lumina...

Infățișarea curagioasă a lui Jean, produsese efect. Ofițerul îi explică că sosise din Lipsca o depeșă, poruncind ca imediat să fie pornit in acel oraș. Ori ce împotrivire, ori ce protestare erau zadarnice.

El, William Leuter, neștiind câtuși de puțin cari eraŭ învinuirile ce i se aduceau, nu avea de cât să execute ordinul. Era deci în interesul lui a se supune și a nu-și mai crea din noŭ alte plictiseli. La Lipsca avea să se facă dreptate.

— Fie, zise în sfârșit Jean Marbach; ai dreptate, este de prisos să mai insist; d-voastră sunteți cei mai tari. De m'ași ucide, ași face o prostie. Dar cel puțin scoteți-mi aceste legături zadarnice; vă spun pe onoare că nu voi face nici o încercare spre a mă evada.

Ofițerul se gândi puțin, apoi zise:

— Pot să reduc la minimum precauțiunile pe cari mi le impune datoria mea.

— Mulțmesc; un cuvînt: unde sunt aci?

— In satul Mulbach, aproape de Colmar.

— Și când voi fi în Lipsca?

— Mâine după prânz.

— Aidem dar la Lipsca, și să'i ia dracu pe toți acei cari fac asemenea dobitocii.

III

Sunt judecători în... Lipsca

Când Jean Marbach se văzu instalat în clasa III în vagonul drumului de fer, având patru jandarmi la spate, unul de fie-care parte, și doui în fața lui, simți – este de necrezut, dar foarte real și omenesc,—un sentiment de adâncă satisfacție.

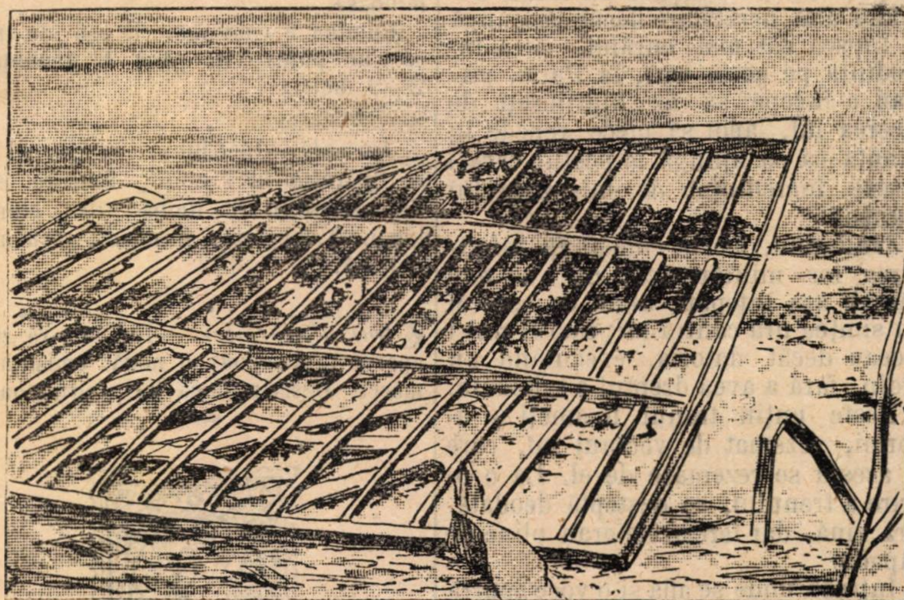
Mai întâi după două-zeci și patru de ore de supliciŭ fizic, ale cărui dureri le mai simțea încă la mâni și la glesne, se găsea într'o situație materială aproape normală. Sta pe bancă ca toți oamenii, banca cam tare, era drept, dar care prețuia mult mai mult ca paiele mucegăite din închisoare.

Apoi nu mai era nevoit să stea nemișcat; se ducea către un punct determinat. cunoscut: odinioară, ca copil, mai fusese în Lipsca, și mai păstra încă amintirea admirabilului Palmarium, piețele lui mari, palatele monumentale, statuele lui, Leibnitz Luther, Mélanchthon.

Apoi Lipsca era sfârșitul acestei supărătoare și ridicule odisee: de prisos a'și mai bate capul pentru a pricepe, de vreme ce înainte de 24 de ore, cuvântul ghicitoarei îi va fi descoperit. Jean era foarte sigur de el: nici odată, nici aproape, nici departe, nu avusese a face cu autoritatea nemțească; nu călătorise prin țară, de cât ca turist obișnuit, fără ca cea mai mică aventură să fi atras atenția asupra lui. Cât despre situația lui legală, era în regulă: tatăl lui oftase pentru Franța, la timpul cerut, și el, Jean, își făcuse serviciul milităresc

LEI ARȘI

Se știe teribilul incendiu care a distrus acum un an o parte din expozițiunea din Bruxelles. Un adevărat miracol a fost că nici un vizitator din cei cari se îngheșuiau pe alee n'a picat victimă flacărilor nemiloase. Totuși creaturi vii și-au găsit o moarte îngrozitoare: erau animalele sălbatice din menageria Bostock. Lei admirabili, pantere, crocodili și urși, a căror valoare era socotită negustorește la 1.500.000 lei, au pierit asfixiați. Câte țipete îngrozitoare n'au sguduit văzduhul în acea zi.

A doua zi li s'au aflat scheletele sub cenușe. Așa cum erau cu greu puteau fi recunoscute; leii nu erau mai mari ca niște câini, iar panterele ca pisicile. Crocodilii erau îngrozitori la vedere. Pielea lor era de tot neagră. Un vizitator se apropie și scoțând un briceag din buzunar, taie o bucată de piele.

— Ca să fac un portmoneu, zise el surâzând.

D-nu Bostock, proprietarul, când află de dezastru, a venit și el. Era asigurat, doar cu patru zile mai 'nainte, pentru 4 milioane la o companie.

Titi.

în Franța, având toate hârtiile în bună regulă.

Era dar evident că la mijloc fusese o eroare materială, care 'l silea să aibă răbdare până când i se va da toate deslușirile necesarii.

De aci vedem că Jean, deși iute la început, știa să redevină stăpân pe el și să asculte de sfaturile propriei luĭ rațiunĭ. Se liniștise cu totul, neavând altă nerăbdare decât să ajungă la Lipsca cât maĭ curând, de a încredința pe aceia carĭ, la Paris, puteau a începe să fie îngrijorațĭ de tăcerea luĭ, apoĭ să plece repede în Franța ca să ajungă la postul care 'ĭ fusese încredințat de misiunea luĭ specială.

Jandarmiĭ, foarte corecțĭ în înfățișarea lor militărească, nu i se maĭ păreau așa înțepațĭ; afară de asta el nu simțea ură contra lor, căcĭ eĭ nu'șĭ făceau decât datoria, executând un ordin, fără a avea dreptul a'l discuta.

Peste puțin trenul îl ameți și adormi, rezemat de vecinul luĭ, care și acesta se rezemase de el. La o oprire a trenuluĭ, se deșteptă deodată. Era ziuă, dar ferestrele erau pline de zăpadă.

Întrebă unde se află și o voce scurtă îĭ răspunse : «La Studgard».

Maĭ avea de trecut Nürembergul, Egerul, Altemburgul și apoĭ ajungeau.

Jean simțea că'ĭ e foame, căcĭ de mult nu mâncase cum se cade.

Adresându-se jandarmuluĭ care 'ĭ slujise de pernă, îĭ spuse pe nemțește că'ĭ era foame.

— Aĭ banĭ ?

— Se înțelege, zise Jean, care 'șĭ amintea că pusese câțĭ-va napoleonĭ în portofoliu și restul era încuiat în mica valiză neagră și nichelată pe care o vedea de-asupra capuluĭ jandarmuluĭ.

Își băgă mâna în buzunar și scoase un țipăt de disperare. Portofoliul îĭ dispăruse. Nu maĭ avea nimic în nicĭ un buzunar. Această surpriză îĭ fu neplăcută ; din fericire îĭ rămăsese valiza. Se explică dar ; nimic maĭ simplu. Nu cerea să caute el, dar s'o deschidă unul din jandarmĭ și va găsi un portofoliu mic, garnisit bine, în cutia în care ținea cravatele.

— Nu se poate, răspunse un jandarm, valiza e pecetluită.

Jean nu maĭ putea de ciudă. Cu aceștĭ nemțĭ, nenorocire, banĭ de loc, hrană asemenea, și el murea de foame.

Ceĭ patru jandarmĭ încruntaseră din sprâncene ; acest hoț le părea și maĭ criminal și poate chiar și periculos, acum când mărturisea că nu are banĭ.

Jean, cu brațele încrucișate, cu ochiĭ pe jumătate închișĭ, nu se gândea decât cum să se stăpânească maĭ bine. Trenul o pornise cu iuțeală.

(Va urma)

CURIOZITAȚI

Peștiĭ luminoșĭ.—S'au găsit până azĭ un mare număr de peștĭ luminoșĭ, carĭ au fost culeșĭ din mare. Caracteristica lor e că trăesc la adâncimĭ marĭ.

Părțile luminoase sunt așezate sub ochĭ; ele sunt marĭ și formate din ghindurĭ speciale ce produc o materie luminoasă.

Lumina e continuă. E așa de mare că s'ar putea citi până la distanță de 2—3 metri.

Jurnale.—In China e un jurnal care se tipărește în 7 edițiĭ, fie-care ediție fiind scrisă în altă limbă: rusă, chineză, japoneză, engleză, franceză, germană și italiană.

Bursa mărcilor.— De câte-va zile a apărut în Uruguay o nouă emisiune de mărcĭ. Descripțiunea lor e următoarea :

Un centaur în câmp liber, ridicând cele două mâinĭ. In orizont, în depărtare, soarele răsare de după munțĭ. Noua emisiune e comemorativă.

DIVERSE

Sherlo k Holmes, detectivul cel maĭ celebru, a existat oare ?

Această chestiune a provocat polemicĭ arzătoare în Anglia. Un jurnal german «Koelnische Zeitung» se crede în măsură astăzĭ să afirme că Sherlock Holmes nu e doar un personagiu imaginar cum vor uniĭ să pretindă, ci că e o persoană în carne și oase.

Conan Doyle a avut ca model pe un profesor medic. Perspicacitatea acestuĭ medic, iuțeala cu care trăgea concluzii din faptele cele maĭ neînsemnate—concluziĭ carĭ s'au dovedit maĭ în totdeauna exacte—i-au atras atenția și mirarea.

Se presintă într'o zi un bolnav. El îl examină câte-va momente în tăcere.

—Domnilor, ne zise el nouă, nu sunt sigur dar îmĭ pare că acest om e sau dulgher sau sculptor în piatră. Tot ce e cert e că e una din două.

Și continuând: Privițĭ mâinile luĭ. Vedețĭ la inelar o bătătură mică ? Nu sunt două profesiĭ carĭ pot produce asemenea diformațiĭ !

Omul întrebat, declară că e sculptor.

...Un străin intră din greșală odată la el în casă unde eram încă câțĭ-va reunițĭ.

— Domnule, i se adresă el celuĭ care se retrăgea cerând scuze, ațĭ fost soldat, sub oficer desigur și ațĭ servit la insulele Bermude. Străinul căzu jos de uimire și trebui să recunoască exactitudinea afirmațiunilor.

Ne arătă atuncĭ că pălăria era puțin vârâtă în cap... după cum un militar își pune chipiul. Merssul luĭ sigur trăda un grad. Aerul vulgar îl clasa printre gradele inferioare. Purta pe frunte câte-va bubulițe din acelea care sunt produse numaĭ în Bermude

Aurelia N. — IMT

POSTA REDACȚIEI

Neli. — Ne pare și nouă rău. Trimitețĭ. Credem că da, vor cadra.

Rosin. — E mare deosebire ca traducere între bucățile trimise înainte și cea de acum. Nu cum-va... Știțĭ ce vreau să zic.

P. din C. — Cum vedețĭ, dar cu foarte mare greutate. Autorul Pierre Nicolas (?), traducere, localizare, ce combinație a fost ?

TOŢI ABONAŢII LA

„ZIARUL CALATORIILOR"

Participă, cu începere de azi, la următoarele mari şi de valoare premii:

1) **Un elegant pat de fier** pentru copil, cumpărat de la cunoscuta casă «Industria metalică Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 5.

2) **Una puşcă fină de vânătoare** cu două ţevi, cal. 12, din vechia şi renumita fabrică «Pieper-Bayard».

3) **Un pistol automat de buzunar**, Pieper-Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precisie**, cal. 22, Pieper-Bayard, semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, calea Victoriei, 44, furnizorul Curţei Regale.

5) **Un gramofon perfecţionat.**

6) **Una mandolină**, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victoriei No. 54.

7) **Un frumos vas** pentru fructe sau mezeluri şi **o frumoasă tavă**, ambele argintate, cumpărate de la vechiul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, Bd. Elisabeta, 9 bis.

8) **Un ceasornic de biurou**, lucrat artistic în marmură şi bronz.

9) **Un frumos ceasornic** în cutie, pentru voiaj, cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterie **Schmith & Stratulat**, calea Victoriei, No. 53.

10) **O frumoasă pendulă** de voiaj care se întoarce la opt zile.

11) **Patru pahare pentru ceaiu**, cu scăunelele lor de argint de China, cumpărate de la cunoscutul magazin **«Ceasornicăria Colţei»**, strada Colţei, No. 31.

12) **Şease cămăşi bărbăteşti** de zi, de zefir sau albe, cu piepţi de olandă, după alegere şi măsură, cari se vor lucra de cunoscutul magazin de lingerie **La Patru sezoane**, calea Victoriei, Pasagiul Maca, vis à-vis de poliţie.

13) **O duzină crema « Flora »**

14) **O duzină săpun « Flora »**

15) **O duzină pudră « Flora »**

16) **Şease frumoase gente** pentru dame.

17) **Şease linguriţe** de dulceaţă.

18) **Zece linguri** pentru masă.

19) **Zece furculiţe** pentru masă.

20) **Zece plachete argintate**, reprezentând fotografiile M. S. Regelui şi Reginei, comandate anume pentru premii.

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorţi, abonaţilor «Ziarului Călătoriilor».

PREŢUL ABONAMENTULUI:

Pentru 1 an lei 5; Pentru 6 luni 2.60

Spre a participa la aceste premii, abonaţii pentru un an primesc 2 bonuri, iar cei pe 6 luni 1 bon.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL"

ABONAȚILOR SĂI, LA TRAGEREA DIN MAIU 1911.

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă **I. Brezoiu**, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la **Industria metalică «Marcu»**, Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu **Littman**, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn **Marin V. Ganea**, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARȚĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

de la **Bazarul Național** de țesături românești, calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen **E. A. Pucher**, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie **Ioan Niculescu**, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stratulat*, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme *B. D. Zissmann*, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin *«Ceasornicăria Colței»*, str. Colței 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeuză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, srada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasoarnice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: **Memoriile Regelui Carol I.**

Anul XII. — No. 730 | 10 BANI IN TOATĂ ȚARA | Mercurĭ, 4 Maiŭ, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată țara
» 2.60 » ½ » » » »

Redacția și Administrația
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARȚEA —

Apa îngheța treptat, formând ca niște statuĭ de ghiață. — (Vezĭ pag. 5144).

NIMICIREA UNEI REPUBLICI

Liberiĭ aventurierĭ din Zeltuga

Am vorbit de multe orĭ în *Ziarul Călătoriilor* de modul cum s'aŭ descoperit faimoasele mine de aur. Cele maĭ multe, nouă-zecĭ şi nouă la sută, aŭ fost aflate graţie hazarduluĭ.

Să luăm de pildă cazul ,,placerelor" de aur din râul Zelta, în nordul Manciurieĭ.

Era în 1884. Un Tungus, anume Vanka, care-şĭ câştiga foarte greŭ existenţa, poposi pe malurile acestuĭ râŭ, cu familia sa, şi avu nenorocirea să-şĭ piardă aci pe bătrâna luĭ mamă.

Luând la spinare o sapă şi un târnăcop, se depărtă de locul de popas spre a săpa la picioarele uneĭ stâncĭ o groapă care să fie ultima locuinţă a defuncteĭ.

Pe când svârlea pământul cu lopata, observă, cu sărmana luĭ inteligenţă de demi-sălbatec, că aruncăturile de pământ conţineaŭ unele părticele de ceva galben strălucitor.

Eraŭ oare acele boabe din metalul pe care îl văzuse adeseorĭ în mâinile Cazacilor dela Amur?

I se păru că era importantă descoperirea luĭ, căcĭ îşĭ întrerupse o bucată de vreme săpatul groapeĭ spre a culege o mână din aceste boabe galbene.

După ce le ascunse într'un vechiŭ sac pe care îl puse într'un colţ al colibeĭ, nu se maĭ gândi la descoperirea luĭ câteva lunĭ de zile.

Cu toate astea, cu prilejul primuluĭ drum făcut la localitatea cazacă Ignashina, unde se ducea de obiceiŭ să-şĭ vândă blănurile adunate — căcĭ am uitat să menţionăm că Tungusul se ocupa cu prinderea de micĭ animale cu blănurĭ, — nu uită să-şĭ ia şi sacul cu boabe galbene.

Când vându blănurile unuĭ oarecare Seredkin, încercă să-ĭ arate şi ceeace găsise el.

,,Dar, acesta e aur! aur curat!" strigă neguţtorul.

Şi călăuzit de Vanka, porni la drum spre locuinţa acestuia din urmă, însoţit de o escortă de cazacĭ.

Când ajunse, Seredkin procedă la fel cu Vanka şi dela primele aruncăturĭ de lopată constată că nisipul din Zelta conţinea bogăţiĭ ne-maĭ auzite în praf de aur şi în pepite.

Din nenorocire însă pentru el, negustorul îşĭ perduse capul văzându-se stăpânul unuĭ asemenea tezaur. Spre a sărbători evenimentul, băuse acolo atâta votkă, că fu dus beat-mort la Ignashina!

In timpul beţieĭ povestise descoperirea sa la atâtea persoane că ştirea se răspândise cu iuţeala fulgeruluĭ.

Şi în anul 1884 nu veniră acolo spre a-şĭ ridica colibe în împrejurimile râuluĭ de cât vreo treĭ miĭ de minerĭ şi aventurierĭ!

Când dădu în primăvară, numărul lor se ridicase la maĭ mult de zece miĭ! Şi atuncĭ se produse următorul fenomen ciudat: se fondă o republică independentă pe teritoriŭ asiatic, în acea vale pustie a Chineĭ septentrionale la patru sute leghe de Peking!

Nicĭ Rusia nicĭ China, ţărĭ autocratice, nu puteaŭ să suporte existenţa uneĭ republice între teritoriile lor. Astfel Ursul şi Dragonul luară toate măsurile spre a face să înceteze această anomalie.

Cetăţeniĭ ,,Californieĭ Amuruluĭ", groaznic constrânşĭ de cele două marĭ puterĭ, se prepararǎ de luptă.

In cursul anuluĭ 1885, eĭ reuşiră, graţie sacilor lor cu praf de aur, să-şĭ procure arme şi muniţiunĭ. Apoĭ se exercitară la tir, sub direcţiunea unor ofiţerĭ ruşĭ condamnaţĭ la deportare în Siberia, pentru delicte politice, şi carĭ reuşiseră să fugă.

,,Directorul artilerieĭ" era un American, fost elev al şcoaleĭ militare din West-Point. La ,,departamentul explozibilelor" era un Francez care se însărcinase să apere trecătoarele cu ajutorul minelor pe carĭ un curent electric le-ar fi făcut să explodeze.

Un Portugez luase asupră-şĭ construirea redutelor.

Republica îşĭ constituise un guvern provizoriŭ în care elementul rus forma majoritatea, dar care avea printre membriĭ săĭ pe un German, născut în Posen.

Ezitând să organizeze o expediţie militară care să omoare din leagăn acest embrion de republică, Rusia se hotărî să interzică populaţiunilor siberiene să vândă de-ale hraneĭ ,,Liberilor aventurierĭ din Zeltuga". Posturile dela frontieră primiră ordin să aresteze orĭ-ce persoană care s'ar îndrepta în direcţia lor, saŭ care s'ar reîntoarce. Aurul şi cumpărăturile găsite asupra delicuenţilor eraŭ confiscate.

Şi Zelta începu să se depopuleze. Rămăseseră doar condamnaţiĭ evadaţĭ din Siberia, în număr de aproape patru sute.

Eraŭ toţĭ aceştia nişte desperaţĭ, hotărâţĭ să-şĭ vândă scump viaţa. Şi avură ocazia să probeze aceasta.

In mijlocul iernei, la 6 Ianuarie 1886, eĭ aflară că o trupă chineză era în marş spre a-ĭ extermina.

Lăsând o sută de oamenĭ carĭ să păzească oraşul născând — născând şi gata să moară — plecară cu curaj să întâlnească pe năvălitorĭ, cu intenţia de a-ĭ surprinde în mijlocul nopţeĭ şi a-ĭ pune pe goană.

Dar generalul chinez, avertizat de acest plan de către un spion, îşĭ modifică itinerariul, lăsă să treacă, fără să-ĭ supere, pe desesperaţĭ, înconjură oraşul şi procedă la masacru.

Nicĭ un locuitor nu scăpă! Bolnaviĭ chiar fură ucişĭ! Se desfăşurară scene groaznice.

Iată unul din supliciile care fu rezervat nenorociţilor carĭ nu fuseseră decapitaţĭ saŭ arşĭ de viĭ.

După ce eraŭ desbrăcaţĭ în pielea goală, eraŭ legaţĭ de nişte stâlpĭ. Pe un frig siberian de cincĭ-zecĭ grade sub zero, eraŭ stropiţĭ cu apă din râŭ.

Apa se congela instantaneŭ şi corpurile li se acopereaŭ de un strat de ghiaţă care se întărea mereŭ. Eraŭ ca nişte vivante statuĭ de ghiaţă.

Ilustraţia ce publicăm în pag. I a ziaruluĭ reprezintă scena groaznicului supliciŭ.

Arg.

CONAN DOYLE

MARELE MOTOR

„BROWN PERICORD"

Era o seară ceţoasă şi rece din Maĭ. Felinarele de-alungul Strand-uluĭ d'abia se maĭ puteaŭ vedea. Galantarele magazinelor atât de inundate de electritate se zăreaŭ prin atmosfera ceţoasă, într'o lumină indecisă. Casele înalte carĭ mărgineaŭ trotuarul eraŭ întunecate, afară de una din ele, unde treĭ ferestre de la etagiul al doilea străluceaŭ de o lumină neobicinuită.

Trecătoriĭ ridicaŭ miraţĭ capul şi-şĭ arătaŭ întrebătorĭ ferestrele luminate. In apartamentul acesta locuia Francis Pericord, inventator şi inginer electrician. Până la o oră înaintată a nopţeĭ lumina din cabinetul săŭ de lucru dovedea munca înverşunată a acestuĭ mare om al viitoruluĭ. Dacă trecătorul ar fi putut arunca o privire indiscretă în camera luminată ar fi văzut doĭ oamenĭ. Unul, Pericord însuşĭ, cu faţa de pasăre de pradă, cu membrele mlădioase, cu părul negru, care desvăluiaŭ origina sa celtică; celalt viguros şi îndesat, cu ochiĭ albaştriĭ, Jeremy Brown, mecanic renumit. Eraŭ asociaţĭ pentru maĭ multe inovaţiĭ; geniul creator al primuluĭ era puternic ajutat de facultăţile practice ale celuĭlalt.

Dacă Brown se găsea atât de târziŭ în cabinetul luĭ Pericord, era pentru o încercare care avea să decidă de reuşita maĭ multor lunĭ de muncă. Intre eĭ o masă lungă cenuşie, acoperită toată de flacoane cu acide, cercurĭ enorme, acumulatoriĭ, pile voltaice, bobine de inducţie

şi bucăţi mari de porţelan pentru intercepţiunea curentelor.

In mijlocul acesteĭ amestecăturĭ confuze, era o maşină, de un aspect curios, ce se învârtea producând un sgomot asurzitor şi pe care ceĭ doĭ asociaţí o fixaŭ cu privirĭ înflăcărate.

Maĭ multe fire uneaŭ un mic receptacol pătrat de metal cu un cerc larg de oţel înzestrat în fiecare parte cu două puternice articulaţiunĭ.

Cercul era nemişcat, însă cele două articulaţiunĭ cât şi braţele scurte de care eraŭ prevăzute băteaŭ aerul cu o iuţeală înfricoşătoare. la intervale de câteva secunde se oprea şi apoĭ începea iarăşĭ.

Forţa motrică care le însufleţea provenea, desigur, din cutia de metal. Un miros uşor de ozon plutea în aer.

Susceptibilităţile unuĭ inventator. — Prima ceartă.

— Eĭ bine, Brown, şi aripile? întrebă inventatorul.

— Sunt prea marĭ, aşa că n'am putut să le aduc. Aŭ 2 m. 15 lungime şi 90 cm. lărgime; totuşĭ motorul e destul de puternic spre a le pune în mişcare.

— Sunt de aluminium amestecat cu alamă?

— Da.

Priveşte cât de bine funcţionează!

Pericord întinse mâna sa nervoasă şi slabă şi apăsă pe un buton care comanda maşina; articulaţiunile se mişcară maĭ încet şi după un minut se opriră de tot. El apăsă pe un alt resort; braţele tremurară şi aparatul îşĭ reluă mişcarea sa de rotaţiune.

— Cel care îl va experimenta, observă Pericord, n'are nevoe să întrebuinţeze nicĭ o forţă musculară.

— Graţie numaĭ motoruluĭ meŭ, zise Brown.

— Motorul nostru, îndreptă Pericord, cu voce seacă.

— Desigur, replică colegul săŭ cu nerăbdare, d-ta aĭ avut ideia pe care eŭ am pus-o în execuţiune. Numeşte-l cum vreĭ.

— Eŭ îl numesc motorul Brown-Pericord, strigă inventatorul, — şi ochiĭ săĭ negri avură un fulger de ură; d-ta aĭ determinat detaliile, însă gândirea abstractă îmĭ aparţine; este a mea.

— Trebue să ştiĭ că nu cu o gândire abstractă se pune în mişcare un motor, observă Brown apăsat.

— Pentru care, m'am şi asociat cu d-ta ripostă celălalt, bătând nervos tactul cu degetele pe masă; eu inventez, d-ta construeştĭ; lucrul este împărţit în mod egal.

Brown vru să răspundă, însă zise că ar fi nefolositor să maĭ discute şi îşĭ dădu toată atenţia la aparatul care se sguduia şi oscila la fiecare mişcare a braţelor sale ca şi cum ar fi vrut dintr'un moment în altul, să cadă.

— Nu-ĭ aşa că e superb? întrebă extaziat Pericord.

— E satisfăcător, îndreptă anglo-saxonul flegmatic.

— Este un isvor al nemurireĭ!

— Un isvor de banĭ.

— Se va înscrie numele nostru lângă al luĭ Montgolfier.

— Sper că lângă al luĭ Rothschild.

— Nu! nu! Brown, d-ta eĭ lucrul dintr'un punct de vedere prea materialist. Adevărata noastră recompensă va fi recunoştinţa neamuluĭ omenesc....

Brown înălţă din umeri.

— Cât despre asta, ţi-o dăruesc toată d-tale. Eu sunt om practic.

Insă, reluă el, ştiĭ că va trebui să punem invenţiunea la încercare?

— Unde?

— Tocmaĭ despre asta voiam să-ţĭ vorbesc. Este de trebuinţă să păstrezĭ secretul cel maĭ absolut, aşa că e imposibil la Londra. Ah! dacă am fi avut undeva la ţară o ogradă goală reservată!

— Tocmaĭ am să-ţĭ propuĭ ceva.

Fratele meŭ are o proprietate în Sussex pe înălţimile din apropriere de Beachy Head.

Dânsul se află momentan în Scoţia, însă cheia mi-a lăsat-o mie. In felul acesta, putem transporta maşina acolo, mâne, şi o vom încerca în ogradă.

— Foarte bine!

— Este un tren pentru Eastburne care pleacă la ora 1 după masă.

Voĭ fi la gară. Adu d-ta motorul şi restul accesoriilor, eŭ mă însărcinez cu aripile, zise mecanicul ridicându-se; vom ştiĭ mâine dac'am urmărit o chimeră saŭ dacă avem o avere înaintea noastră. Te aştept la 1 fără un sfet la gara Victoria.

El coborî repede scara şi nu întârziă de a dispare în ceaţa ce se lăsa din ce în ce maĭ deasă asupra Strand-uluĭ.

A doua zi se făcuse o dimineaţă de primăvară cu un cer albastru pe care alunecaŭ noriĭ albĭ vaporoşĭ. La orele 11 Brown intra la biuroul de brevete cu un rulou de diagrame şi planurĭ, sub braţe Pe la amiază, ieşea radios, deschizându-şĭ portofelul în care vârâ o hârtie albastră oficială.

La 1 şi 45 m. el sosi într'o trăsură la gara Victoria.

Birjarul descărcă din trăsură două pachete enorme, învăluite în pânză, carĭ semănau cu nişte enorme smeurĭ, şi pe carĭ le încredinţară sub pază şefuluĭ de tren.

Pericord venise maĭ dinainte la întâlnire.

— Merge totul bine? întrebă el.

Şi obrajiĭ săĭ îngălbeniţĭ luară o culoare roşie.

Drept răspuns, Brown îĭ arătă pachetele.

— Eŭ am încărcat totul într'un vagon, explică Pericord.

Să fiţĭ atenţĭ, adăogă el, adresându-se şefuluĭ de tren; băgaţĭ vă rog de seamă căcĭ aceste colete coprind nişte obiecte foarte fragile şi de mare valoare.

Acum putem pleca cu conştiinţa împăcată.

La sosirea în Eastburne preţioasele colete fură aşezate într'un omnibus.

Asociaţiĭ trebuiră să facă un drum bun spre a lua cheile de la păzitor; după care, se îndreptară spre dunele sterpe. Casa către care călătoriseră eĭ avea un aspect vulgar şi era înconjurată de staule. Pe pământul din jurul caseĭ creştea iarbă înnaltă de tot până în apropriere de stâncĭ unde locul era sterp de tot.

Cu ajutorul şoferuluĭ călătoriĭ transportară pachetele şi le depuseră într'o sofragerie întunecoasă.

Soarele apunea când sgomotul ascuţit al greerilor îĭ anunţaŭ că eraŭ definitiv singurĭ.

III

O experienţă secretă. Ce o să se petreacă?

Pericord ridicase jaluzelele şi slaba lumină a seriĭ pătrundea prin geamurĭ.

Brown scoase un briceag din buzunar şi tăiă sforile carĭ ţineaŭ pânza de ambalagiŭ. Două aripĭ marĭ galbene apărură. El le aşeză lângă zid cu precauţiune.

Despachetară apoĭ cercul, curelele de transmisiune şi în sfârşit motorul. Noaptea se coborâ înainte ca ceĭ doĭ asociaţĭ să fi avut timp de a aşeza toate piesele mecanice.

Eĭ aprinseră o lampă şi continuară să fixeze niturile şi să strângă şuruburile, în sfârşit să facă ultimile preparaţiunĭ

— Iată-l terminat, zise Brown cu satisfacţie, depărtându-se puţin spre a examina maĭ bine maşina.

Pericord nu spunea nimic, însă faţa-ĭ era luminată de orgoliu şi speranţă.

— Acum aide să mâncăm — zise Brown desfăcând un pachet cu proviziunĭ.

— După! exclamă Pericord.

— Nu. eŭ mor de foame.

Şi flegamaticul mecanic făcu toate onorurile proviziunilor, pe când asociatul săŭ se plimba în lung şi lat cu mâinile la spate.

— Acum aide! zise Brown strângând rămăşiţile dejunuluĭ săŭ.

Cine o să suie aparatul?

— Eŭ! strigă Pericord. Ceea ce facem astăseară, are şanse să devie ceva istoric.

Insă e un pericol mare!

Pentru prima oară nu poţĭ să ştiĭ cum va funcţiona.

— Ce are aface!

Nu-ĭ nevoe să fugim dinaîntea morţeĭ.

— Atuncĭ ce vreĭ să facem?

Unul din noĭ trebue să rişte.

— De loc; motorul va merge tot aşa de bine dacă-ĭ vom ataşa un obiect oarecare.

— E adevărat, admise Pericord. Sunt nişte cărămizĭ afară şi un sac; n'ar fi bine să umplem sacul cu cărămizĭ şi să-l ataşăm la aparat în locul dumitale?

— Excelentă idee!

— Aidem, atuncĭ.

Amândoĭ eşiră ducând diferite părţĭ ale maşineĭ.

Luna strălucea rece şi clară cu toate că din când în când un nor mic trecea dinaintea eĭ. Asociaţiĭ se opriră un moment spre a asculta de nu-ĭ întrerupe cineva; înainte de a intra în enormul hambar nu auziră de cât mugetul valurilor măreĭ şi urletul depărtat al unuĭ câine. In timp ce Brown umplea sacul cu cărămizĭ. Pericord aduse din sala de mâncare în hambar obiectele de carĭ aveaŭ nevoe. Când totul fu gata, eĭ închiseră uşa hambaruluĭ şi puseră lampa pe o ladă goală. Sacul plin de cărămizĭ fu legat la capăt şi-l ataşară în jurul mareluĭ cerc de oţel. Largile aripĭ, firele de fier şi cutia ce închidea motorul fură însfârşit fixate la acest cerc.

In cealaltă parte a cercului atârnară o cârmă care semăna cu o coadă de peşte. Va trebui să-l facem să descrie un cerc foarte restrâns.

Ataşează cârma maĭ de oparte; sfătui Brown; acum suntem sigurĭ; apasă pe buton!

Pericord se execută apoĭ se dădu cu un pas înapoĭ; faţa sa slabă şi alungată era

contractată; mâinele sale palide și nervoase strânseră convulsiv marginea lăzeĭ. Brown, imposibil, urmărea mișcările. Mașina avea o huruitură; enormele aripĭ galbene strălucitoare, se întredeschiseră într'o mișcare convulsivă, se reînchiseră, se deschiseră din noŭ; avură o a doua bătaie, apoĭ a treia cu o mișcare din ce în ce maĭ largă și iute apoĭ a patra care goni cu violență aerul din hambar; la a cincea, sacul cu cărămizĭ oscilă; la a șasea se ridică, era să cadă când a șaptea bătae a aripilor îl ridică maĭ mult și-l duse.

Mașina se ridică și se întoarse în juru-ĭ ca o pasăre mare lipsită de grație umplând hambarul de șuerăturile și sforăiturile sale. Era curios de văzut acest schelet mare neelegant mișcându-se în lumina galbenă și nesigură; ea fugea în umbră și apărea din noŭ în razele vagĭ și tăcute.

Ceĭ doĭ oamenĭ rămaseră un moment nemișcațĭ și tăcuțĭ. In sfârșit Pericord ridică brațele spre cer:

,,Merge! strigă el. Motorul Brown-Pericord merge!" Și în bucuria sa, el începu să danțeze ca un halucinat, pe când Brown șuera o arie veselă.

IV

O rivalitate care încetează...și din ce cauză

— Brown, privește cât de regulat funcționează și cât de bine conduce cârma. Va trebui să depunem mâine brevetul la biuroul de brevete.

Fața luĭ Brown se întunecă.

—Am și fost, declară el cu un surâs silit.

— Aĭ și fost?! repetă el fără să'nțeleagă; aĭ și fost.

El strigă:

— Cine a îndrăznit să depue planurile mele?

— Eŭ, chiar astăzĭ de dimineață. Nu te turbura, n'aĭ de ce să te înfuriĭ.

— Aĭ luat un brevet pentru motor...Și pe ce nume?

— Pe numele meu... Cred că aveam tot dreptul...

— Și eŭ... numele meu, nimic?!!

— Nu... dar...

— Ah! canalie! strigă Bericord. Hoț! Bandit.... Mi-aĭ luat descoperirea să-țĭ facĭ nume, renume furat,... voeștĭ să-mĭ răpeștĭ onoarea ce mi se cuvine! Voiŭ avea brevetul acela, auzĭ tu, chiar de ar trebui să te gâtuesc?

Ochiĭ săĭ negri aruncaŭ fulgere, mâinile se crispaŭ cu furie. Brown era curagios și totuși se dădu îndărăt, pe când celălalt înainta spre dânsul.

— Jos labele! ordonă el, scoțând un cuțit din buzunar. Mă apăr, dacă mă atacĭ.

— Amenințărĭ! exclamă Pericord livid de furie. Veĭ fi un asasin, cum aĭ fost și un pungaș ordinar! Dă-mĭ încoace brevetul.

— Nu?

— Brown, încă odată, dămi-l.

— Ți-am spus că nu, nu. Lucrul e al meŭ...

Pericord sări ca o fiară; adversarul săŭ se smuci din strânsoare, însă se lovi de lada goală și căzu.

Lampa căzu și se stinse.

In hambar se făcu întuneric adânc. Numaĭ o rază a luneĭ, pătrunzând printr'o ferestruică, se juca pe aripile de metal, galbene.

— Vreĭ să-mĭ daĭ brevetul Brown?

Nicĭ un răspuns.

— Vreĭ să mi-l daĭ? da saŭ nu?

Nicĭ un răspuns. Nicĭ un sgomot, afară numaĭ de șuerăturile nesfârșite ale aparatuluĭ.

Pericord, cu inima înghețată de spaimă, caută în întuneric prin ladă; degetele luĭ întâlniră o mână. Ea era rece.

Furia luĭ făcu loc fricei, căcĭ tremura. Căută în buzunar cutia, frecă un chibrit, ridică lampa și o aprinse. Brown era îndoit în ladă.

Pericord îl scoase afară. El avu imediat explicația tăcereĭ acestuia.

Nefericitul căzuse, având cuțitul îndreptat spre el însușĭ, astfel că lama i se înfipsese cu putere în corp; murise fără să scoată un gemăt.

V

Mașina sburătoare duce un cadavru în aer

Inventatorul s'așeză pe marginea lăzeĭ. El privea înainte-ĭ cu un aer îndobitocit, pe când motorul Brown-Pericord sforăia și huruia deasupra luĭ.

Rămase astfel câteva minute, câteva ceasurĭ poate. Miĭ de proecte fără sens se contraziceaŭ în creerul săŭ înebunit. Nu fusese decât în mod indirect cauza morțeĭ amicului săŭ, dar cine ar fi crezut?

Hainele îĭ eraŭ murdărite cu sânge; toate se întorceaŭ în potrivă-ĭ. Maĭ bine să fugă. Dacă s'ar fi putut debarasa de cadavru ar fi avut câteva zile, înainte ca cineva să-șĭ fi închipuit...

Deodată o pârâitură violentă îl făcu să tresară.

Aparatul ridicându-se la fiecare bătaie a aripelor, se ciocnise de tavan. Ciocnirea desfăcu aparatul de conexiune și mașina căzu cu greutate la pământ. Pericord desfăcu cercul și văzu că motorul e inact. Un gând bizar încolți în creerul săŭ pe când cerceta mașina.

Acuma aparatul îl încurca; ar putea să se scape totodată și de cadavru, astfel ca să dejoace toate cercetările...

El deschise ușa hambaruluĭ și transportă corpul fostuluĭ mecanic, în lumina luneĭ. La oarecare depărtare de acolo se găsea o movilă, care dădea spre stâncile de cretă.

Pericord se îndreptă într'acolo și depuse cu respect cadavrul.

Apoĭ se întoarse în hambar unde luă cercul, motorul și aripile.

Cu degetele sale stalbe el fixa în jurul pieptuluĭ mortuluĭ larga curea de oțel ce înainte ducea sacul.

Apoĭ puse aripile în încheeturĭ, așeză în cerc motorul, fixă firele metalice și apasă pe buton. Timp de un minut, enormele aripĭ s'agitară, bătură aerul, apoĭ corpul începu să se ridice în micĭ săriturĭ dealungul movileĭ și se'nălță puțin câte puțin.

Pericord nu întrebuințase cârma, însă îndreptase aparatul spre mare.

Viteza mașineĭ se iuți, din ce în ce, în cât marele motor Brown-Pericord trecuse de șirul stâncilor și plana acum deasupra valurilor.

Pericord privea mereŭ, mereŭ, până când acesta apăru ca o pasăre neagră dusă pe aripĭ aurite și dispăru în ceața oceanuluĭ ce îl acoperea din ce în ce.

In azilul de alienațĭ din comitatul Ioskshire, este închis un necunoscut, cu privire fioroasă, care nu-șĭ cunoaște numele și locul de origină.

Doctoriĭ declarară de acord că nenorocitul și-a perdut mintea în urma uneĭ ciocnirĭ, căreia nu-ĭ pot determina felul.

Trad. de **A. Bensim.**

NOTE DE DRUM

LA PREDEAL

Iți scriu aceste rândurĭ de pe plaiurĭ ce 'șĭ întind verdele 'n nemărginire. Petrec de câte-va zile 'n munte. E o căldură plăcută și o liniște profundă în care păsărelele, musafiriĭ iubițĭ, cântă din când în când de-țĭ ia sufletul. Copiiĭ soareluĭ. Mă scol tare de dimineață și îmĭ pierd urmele într'o țâșnitură de verdeață. Pomiĭ cu frunzele nebunatice îndulcesc impresia de măreție sălbatică a pădureĭ. Iată o fântână monumentală de piatră 'ntre brazĭ cu podoabe de bronz. In față, mânăstirea și școala precum și sanatoriul pe clina uneĭ văĭ. După ce aĭ eșit din satul lung al Predealuluĭ, din loc în loc, zăreștĭ canapele săpate 'n piatră, cu minunate spătare de lemn, apoĭ răsare pe marginea uneĭ văĭ sălbatice, unde nicĭ nu te-aĭ fi așteptat, o vilă albă, în stil românesc, cu acoperiș de olane. Lespezĭ eșite din urma munților împiedică icĭ și colo râulețul care curge lin în sânurĭ sau strigă printre bușteniĭ enormĭ ce-ĭ stau în cale. Ce frumoșĭ sunt munțiĭ! Și ce fericire și mulțumire se desface din toate. O țară întreagă stă la picioarele mele. Pădurile ascunse, sălbatice, se înalță departe, departe 'n albastru, par'că sprijinesc creștetul ceruluĭ. In fund Buceģiĭ sunt acoperițĭ de niște șuvoiurĭ albăstriĭ. Intr'un crângușor, mă tăvălesc în iarba înrourată și ascult simfoniĭ divine fără plată. In dosul crânguluĭ un isvor. A lene curge el în mușchiul verde ce strălucește în soare. Stropiĭ de apă se ridică și cad, bătuțĭ de un zefir lin, dulce, în perle. De aci se zărește o linie de drum de fier ce șerpuește. Un vuet. E trenul de excursiĭ între Predeal și Sinaia. Uite-l ce vijelios trece. Se văd pălăriĭ roșiĭ la ferestre, batiste albe flutură; iată-l dispărut printre dealurĭ țipând cu veselie. Au rămas doar șinele ce scânteie în aer ca argintul.

A început să bată un vânt maĭ recoros. Noriĭ se aleargă pe cer, munțiĭ se înalță aburițĭ și noriĭ lungĭ, albĭ, sboară dealungul lor tăindu-ĭ pe la jumătate. Miroase a brad. Niște vrăbiĭ speriate ciripesc ascunse. Ce fericire e în toate! Dacă a fost un creator al tuturor măreților acestora, atuncĭ a remas și 'n ele zâmbetul de mulțumire pe care l'a avut neîntrecutul maestru în clipele creăreĭ.

Ioan T. M. I.

Industria mătăsei în Japonia

——

Industria mătăseĭ nu a fost clintită din cursul eĭ, cruţată fiind de criza care succedă războiuluĭ Mandciurieĭ şi care apăsă aşa de greu pe activitatea Japonieĭ. Intinderea de pământurĭ plantate cu duzĭ şi-a urmat desvoltarea în aşa grad, că astăzĭ ocupă a 16-a parte a solului arabil din Japonia.

Dacă avețĭ plăcere, consultaţĭ statisticile oficiale ale acesteĭ ţărĭ; ele vă vor spune că este în fruntea țăril sericicole din lumea întreagă.

In 1906 mătasea, aşa cum ese din gândac, şi stofele de mătase au înfăţişat 37 la sută de exportaţiĭ japoneze, cu o valoare totală de 408 milioane, 268.734 francĭ. Impunând aceste ţifre cititorilor meĭ, nu am de cât un scop: să le arăt insemnătatea uneĭ industriĭ care s'a desvoltat cu o iuţeală fenomenală în imperiul mikado-uluĭ.

Multă vreme manufactura stofelor de mătase a fost mărginită în patru provinciĭ sau prefecturĭ: aceea din Fukui, Ichikawa, Togama şi Gumma. Dar succesele luate de vânzările europene prin mătăsurile japoneze nu puteau decât încuraja industriile. Fabricile carĭ posedau uneltele cele maĭ perfecționate s'au ridicat puţin pretutindenĭ în imperiu, astfel că în câţĭ-va anĭ am fost năvăliţĭ de producţiile lor.

Japoneze alegând viermiĭ de mătase

Toate acele fâşiĭ de broderiĭ, în culorĭ sclipitoare şi cu desemnurĭ exotice carĭ împodobesc pe frumoasele parisience, sunt fâşiĭ de kimonourĭ, ţesute acolo de mâinile îndemânatice ale niponienelor.

Japoneze alegând viermiĭ după ce i-a muiat in apă

Japonia îşĭ poate permite cele maĭ intinse ambiţiunĭ comerciale. Lucrătoarele tinere, puteţĭ ghici cât câştigă pentru o zi de muncă de 12 până la 14 ore?

Acelea carĭ aleg viermiĭ de mătase primesc maĭ puţin decât şease banĭ. Celelalte carĭ aleg viermiĭ după ce i-a înmuiat în apă caldă, primesc ceva maĭ mult: 8 banĭ.

Când lucrătoarele îşĭ vând lucrul lor cu un preţ aşa de mic, cum să te mirĭ că o fabrică japoneză poate vinde, fără a fi ameninţată de faliment, batiste de mătase jumătate maĭ eftin ca celelalte articole analoge carĭ es din uzinele din Europa? Concurenţa comercială, iată adevăratul pericol cu care ne ameninţă deşteptarea industrială a japonezilor şi a chinezilor.

Dar alăturĭ de aceste stofe eftine cu carĭ niponiĭ încep a înneca naţiunile din Europa şi America, au păstrat secretul ţesutuluĭ minunat al mătăsurilor, carĭ face cinste bunuluĭ gust artistic.

La Kioto există un soiu de şcoală profesională superioară, unde se transmit tradiţiile carĭ fixează reputaţia brodorilor japonezĭ. Eleviĭ, carĭ aparţin celor două sexe, fac un stagiu de 5 anĭ, o învăţătură lungă, pe timpul căreia sunt hrăniţĭ şi întreţinuţĭ pe cheltuiala Statuluĭ..

CAIRO

——

(Urmare şi sfârşit)

Acolo găsim de la inscripţiunile pe pitră şi lemn şi pietre mormântale, până la porţile monumentale, legate şi ghintuite cu fier, după cum avem şi noĭ, şi în fine lucrările în lemn, metal şi sticlă, utilizate în moschee sau în locuinţe.

Tot in acest muzeu se află şi un început pentru ţesuturĭ, dar ceia ce m'a surprins este că el conţine foarte puţine arme, monete, etc., etc.

Se pare că mijloacele de care dispune sunt de tot restrânse.

Ceea ce-i pozitiv este că muzeul e bine luminat, că domneşte în el o ordine şi curăţenie desăvârşită şi că obiectele sunt aşezate cu multă pricepere şi chiar cu explicaţiuni destul de deslușite.

Şi aicĭ personalul vorbeşte englezeşte, dar din fericire catalogul datorit d-luĭ Max Hertz architect-şef al comitetuluĭ de conservare al monumentelor de artă arabă, e perfect de bine făcut şi bine ilustrat.

Director al acestuĭ muzeu este o persoană cultă şi simpatică, arabul Aly Bey Bahgat, care a făcut maĭ multe comunicărĭ institutuluĭ egiptian, între care una din Aprilie 1903, *asupra manufacturilor de stofe în Egipt în Evul*

Mediu, care probează multă erudițiune.

Când studiezi bine în Cairo arta arabă îndată îți dai seama de geniul acestui popor care a avut atâți oameni de știință și mari cugetători și poți vedea îndată decadența acestei arte, astfel cum se prezintă la turci.

M'am întreținut multă vreme cu Aly Bey Bahgat, care îmi arătă cu multă părere de rău cum totul se distruge și se pierde, grație falșilor colecționari care nu esită de a rupe în două inscripțiuni de mare valoare, de a distruge obiecte scumpe, pentru a putea lua o bucată spre amintire, saŭ atât pentru colecțiunea lor cât pot să dosească în geamantane la vamă. Căci vama egipteană are ordine a opri obiectele de artă la eșire și incontestabil că personalul, care e cinstit, departe de a primi bacșiș ca la Constantinopol, s'ar crede ofensat când cineva i-ar face o astfel de propunere.

Acest lucru e bine să se știe și la noi pentru a indispune la mai puțin pe străini și pe indigeni când trec hotarul la întoarcere și a favoriza mai puțin fraudele ovreilor.

Eșind dela muzeul arab, am căutat să vizităm bazarul arab. Acesta merită cu desăvârșire să fie văzut.

Acolo se găsește nota locală. El este alcătuit dintr'o mahala întreagă cu strade și stradele foarte mici, întortochiate, printre care se află adevărate trecători, largi mai puțin de 1 m., adesea ori, înțesate de obiecte diferite și totdeauna vizitate de un public numeros și variat. Acolo găsești ori și ce voești și este de admirat aptitudinea acestui popor pentru ori ce lucrări, chiar și europenești, ca mobile, haine moderne, etc., și cu deosebire abilitatea ce o aŭ de a face lucrări de artă locală în lemn, alamă, argint, etc.

Se află acolo, în văzul tutulor, la un loc și fabricantul și comerciantul, adesea ori în locuri de tot restrânse, unii reduși la niște mici chichinețe, în care de abia se mișcă ei singuri. Juvaerurile arabe sunt frumoase, eftine și lucrate în filigram ; recunosc însă, cu feririre, că lucrările propriu zise în filigram, sunt făcute într'un mod mult mai artistic de frații noștri din Macedonia.

Incrustațiile cu sidef sunt admirabil făcute și te miri cum numai prin imitațiune și tradiții și adese-ori pe prețuri de nimic ei fac lucruri admirabile.

Bazarul din Smirna și cu deosebire cel din Constantinopol, nu are nici un caracter și nici o importanță față cu cel din Cairo.

Tot acolo se vând și vase de teracotă roșii și negre, ca unele oale de lapte din Moldova, admirabil făcute, resistente și bine coapte.

Ele se vând relativ destul de eftin, și formele lor sunt atât de reușite în cât ar fi bine să se aducă câteva serii spre a fi distribuite satelor noastre ce se ocupă cu olăria. Această olărie se face mai jos de Asuan.

Ca să se vadă cât de puțin costă lucrătorul în Cairo, voi reaminti că există acolo o întreagă industrie de scarabeuri și mici idoli falși.

Ei bine acești scarabei, făcuți în piatră dură și perfect lucrați se vând pe aproape nimic, cu toate că se cere pentru aceasta și timp și pricepere.

Pe când pătrundeam prin una din aceste stradele, auzirăm de odată niște cântice ciudate și vedem un val de oameni care înaintaŭ cu oare care greutate prin stradela mică și deja plină de lume. Era o înmormântare arabă.

Mortul era dus pe năsălii de 4 oameni voinici, astfel cum am apucat când se făceaŭ îngropările la noi, în Roman unde copilăream acum 50 de ani, și îmi aduc aminte de îngroparea Banului Vasile Capșa care era dus tot pe năsălie, de oameni, ce se schimbaŭ la răspântii, precedat de preoți, de colive și colaci împodobiți. Aicea, mortul nu era precedat de cât de lume indiferentă și sicriul era urmat de oameni care cântaŭ de sigur versete din coran.

In urmă veneaŭ rudele printre care numeroase femei, toți grăbiți în mersul lor, căci, se pare, că cimitirul era la o mare depărtare.

Sicriul acoperit cu o pânză se afla pus pe 2 lemne lungi, unite prin câteva scânduri, întocmai ca la noi la sate.

Bărbații pot vizita în Cairo și mahalaua arabă propriŭ zisă pe care aŭ vizitat o mai mulți români și unde se pot vedea lucruri ciudate de tot, și chiar partea ordinară a vieții populațiunei de rând din Cairo.

Am regretat mult că nu am putut vizita Universitatea arabă și frumoasele moschee, precum și mormintele califilor din apropiere, ceea ce puteam face dacă ședeam în Cairo 5 zile în loc de 3, de oarece pierdusem o zi la sosire în portul Alexandria și a trebuit să plecăm mai curând cu o zi, spre a ne rămâne disponibile 24 ore, timpul cerut de carantina de la Clisomena.

Pentru un amator însă, chiar atunci când vizitează bazarul arab, el găsește numeroase moschee mici, adevărate giuvaere de artă arabă, și care cu cerdacul înaintat deasupra stradei, de o lucrare veche în lemn atât de fină, cu atâta gust și proporție în cât merită să fie cumpărate și puse toate într'un muzeŭ.

Am căutat de asemenea să vizitez grădina zoologică și parcul Geziret-Palast, unde mi se spusese că se află împărăteasa Eugenia, ceea ce de altfel nu era exact.

Parcul acesta în jurul unui splendid hotel, palat zidit pentru a primi pe împărăteasa Eugenia, când a asistat la 1869 la inaugurarea canalului Suez, e cât se poate de frumos și n'are de cât un singur desavantaj acela că a fost prea mult redus prin zidul cu care a fost înconjurat de curând.

Am vorbit puțin mai sus despre acest parc care era în plină verdeață și bine întreținut, cu arbori bătrâni și întrunind toate condițiunile cerute pentru liniște și sănătate.

Nu departe de acolo pe drumul ce duce la „Piramide", se află grădina Zoologică, instalată admirabil pe o vastă suprafață, și pe un teren accidentat acoperit cu arbori, având lacuri și canalizări cu apă.

Animalele sunt admirabil instalate; trotuarele făcute din mosaic de pietre mici, înfipte în ciment, de diferite culori, astfel în cât să reprezinte desenuri bine executate.

Secțiunea antilopelor, este bogată și variată și în această grădină Zoologică, văzui între alte antilope, descrise de Livingstone, Grand și Specke și până la Sweinfurth, și acea mică antilopă, cât un epure, pe care a vânat-o în țara Somalis, principele Dimitrie Ghica de la Comănești și cu fiul său Niculae, în frumoasa excursiune, atât de bine reușită, dar plină de primejdii, pe care aŭ făcut-o acum câțiva ani.

Leii foarte frumoși, mugeaŭ astfel către seară în cât cu adevărat că-ți trecea un fior prin șale, cu atât mai mult cu cât fundul grădinei dădea în desertul mare, pustiŭ pe care până târziŭ încoace leii l'aŭ păstrat în puterea lor.

Văzând ceea ce se face la Cairo, am avut o durere de inimă și mi-am reamintit cu rușine că noi nu avem încă o grădină zoologică în țară și că nici acum, când am căutat să o înființez cu ocaziunea expoziției de la Filaret, nimeni și cu atât mai puțin publicul, nu se ocupă, nu îndeamnă, nu silește chiar guvernul și primăria, ca să-i hotărească odată a face ceva.

Politica și cărțile, cărțile și politica, iată marea noastră nenorocire, din care rezultă intriga și calomnia, lenea și hoția, obrăznicia și disprețul și cu deosebire lipsa de demnitate și de patriotism și stagnațiunea saŭ lipsa de o desvoltare serioasă în multe direcțiuni.

Dacă am fi ceva mai muncitori și mai la locul nostru, câte lucruri bune și utile nu am putea realiza !

Nu fără o adevărată părere de rău am părăsit acest oraș, spre a mă întoarce, lăsând în urma mea atâtea lucruri importante nevăzute încă de mine.

Mă măgulesc însă cu speranța că voi avea fericirea să mă întorc încă odată și să pătrund cel puțin până la Asuan, pentru a studia trecutul acestui popor, demn de toată admirația și recunoștința omenirei.

Mi se telefonase din Alexandria că vasul va trebui să plece la 4 ore precis, astfel că era peste putință, după cum aşi fi dorit, să ajung cu trenul de 4 şi a trebuit prin urmare să plec cu trenul de 7 jum. dimineața pentru a fi în Alexandria aproape de 12.

Sfătuesc pe compatrioții meĭ să se ferească la Alexandria de aşa numiții Dragomanĭ, care poartă scris acest nume la mâna stângă şi care n'aŭ altă misiune de cât de a ciupi şi de la călători şi de la birjarul saŭ barcagiul de care aĭ necesitate, saŭ de unde cumperĭ ceva.

Acest tip de Levantinĭ, care e în floare maĭ ales la Constantinopol, e tot ce poate să fie maĭ fără ruşine şi maĭ insolent, reptilă saŭ mojic, după împrejurărĭ.

Vreĭ să eĭ la gară un hamal, el se alătură pe lângă acesta având aerul că-ĭ ajută la bagaj ; te suĭ în birjă şi-l întrebĭ ce caută pe capră, el are neruşinarea să spue că e birja luĭ ; ajungĭ în port ca să eĭ o barcă, bărcile sunt ale luĭ ; cu semne din ochĭ, vorbind şi dând din mâinĭ necontenit, caută să profite de graba, neştiința saŭ de nerăbdarea călătoruluĭ.

La Alexandria, cel puțin, poliția fiind bine făcută e destul să le reamintestĭ acest lucru pentru a-ĭ aduce la sentimente maĭ bune. Acolo portul furnică de astfel de oamenĭ. Nu e chip să facĭ 2 paşĭ, nu poţĭ să te uiţĭ la o casă, să trecĭ la vamă, saŭ să cerĭ o desluşire unuĭ trecător şi aşa maĭ departe, fără ca levantinul care te urmăreşte să nu se vâre în vorbă, să nu caute a avea prilejul să-ţĭ spue că te-a servit. Vezĭ că totul e falş într'înşiĭ, că nu poţĭ avea nicĭ o încredere în el, că sunt capabilĭ de orĭ şi ce, şi aŭ o înfăţişare tot aşa de desgustătoare ca şi câiniĭ Constantinopoluluĭ.

Iĭ spuĭ că nu aĭ nevoe de dânsul, el îţĭ face o temenea sfioasă ; îĭ răspunzĭ maĭ aspru ca să te lase în pace, el se apropie umilit având aerul că-ţĭ scutură haina ; îĭ întorcĭ spatele ca să scapĭ de neplăcerea de a-l vedea, el te şterge pe la spate de noroĭ şi te aşteaptă în cale surâzător ; îl trimeţĭ în fine hotărât să se plimbe, el pleacă furios înjurându-te.

Pentru mine îĭ priveam cu atât maĭ mult desgust, cu cât îmĭ aduceam aminte că mulţĭ din aceştĭ prăpădiţĭ, fără credinţă, fără ţară, şi fără cinste, ajunsese pe vremĭ domnĭ saŭ a tot puternicĭ în ţara noastră. Reptila devenise tigru şi câte rele aŭ suferit străbuniĭ noştri de la aceştĭ levantinĭ din Fanar !

Imediat după dejun am profitat de ocaziune pentru a vizita oraşul Alexandria şi cu deosebire catacombele de la *Kom-El Chogafa*. Aceste catacombe sunt săpate în calcarul monticuluĭ cu acest nume, pe care se află un mic fort şi care este situat într'un unghiŭ făcut de canalul Mahmudieb una din gurile Niluluĭ.

Muntele în care se află aceste catacombe Kom-El- Chogafo, însemnează tocmaĭ muntele cu dărămăturĭ şi acestea aŭ fost descoperite nu de multă vreme.

Ele consistă dintr'un mare puţ ce pătrunde tot Monticulul, până sub nivelul apelor Niluluĭ, din care cauză e inundat, precum şi o mare parte din galeriile inferioare.

Imprejurul acestuĭ puţ se scobora printr'o scară circulară care pătrunde în maĭ multe încăperĭ care aŭ fost săpate în stâncă comunicând între ele prin galeriĭ adesea destul de spaţioase.

Pătrunzĭ astfel în nenumărate camere în care găseştĭ de regulă câte 2 morminte suprapuse, consistând din sarcofage săpate în piatra stânciĭ.

Fiecare familie, maĭ mare, avea camera sa, întocmaĭ ca într'un cimitir, cu deosebire că aicea totul se petrece sub pământ. Stânca este foarte uscată, astfel că nu este umezeală de loc ; în multe părţĭ camerile saŭ sarcofagele, sunt ornamentate prin frumoase sculpturĭ în piatră.

Lucrările de desfundare nu sunt încă terminate, obiectele de valoare aŭ fost aduse la muzeul din Alexandria pe care însă nu am avut timp să-l vizitez.

Toate aceste catacombe sunt luminate cu electricitate, dar şi aicea călăuza nu este de loc pregătită pentru a da desluşirile necesare.

Se crede că aceste catacombe datează din al II-lea secol al eriĭ noastre şi creştiniĭ se adunaŭ acolo, la început, pentru a se putea închina în pace.

E curios acest teren stâncos, nalt aproximativ de 60—80 m. tocmaĭ la gurile Niluluĭ.

De sigur că această stâncă a constituit o insulă în Marea Mediterană în timpiĭ geologicĭ, separată cu totul de continent, care însă şi-a alipit-o prin înaintarea necontenită a delteĭ. De sigur că acum câteva milioane de anĭ, marea mergea până la Cairo şi acolo eraŭ gurile Niluluĭ.

Scoborându-ne la port, am trecut pe la coloana pompeiană, unul din vechile monumente ale Alexandrieĭ, înaltă de 27 m. cu un diametru de aproape 3 m. şi care este făcută în granit roşu de la Asuan.

Această coloană însă după cum se constată după blocurile de la baza sa, a putut fi instalată de Pompeĭ, dar de sigur că este datorită, ca lucrare, vechilor egiptenĭ.

O mulţime de cuvinte turceştĭ, trecute în uz la noĭ : mahala, maidan, hamal, sacagiŭ, dragoman, bacşiş şi harabagiŭ (birjar), sunt curente aicĭ, iar pe srtadele maĭ micĭ, vezĭ Haret El... adică stradela cutare. Ca coincidenţă, am găsit numele d-luĭ Haret şi într'un jurnal din localitate ; Le Phare D'Alexandrie, de la 7 Ianuarie, alăturĭ cu acela al luĭ Lăzărescu-Lecanta. Se cauta anume a se dovedi aşa numitele noastre sforţărĭ nefructuoase în Macedonia, bazându-se pe raportul d-luĭ Haret... de când era ministru.

Dovadă că : scripta manent, conţine un adevăr de care trebue a ţine seama când scrim.

Vaporul Traian fiind tot în mijlocul basenuluĭ, a trebuit să ne ducem din noŭ cu barca şi astfel am avut ocaziunea să trec pe lângă un cuirasat englez, care sosise cu puţin maĭ înainte.

Matelotiĭ se scoboraŭ cu rândul pentru a se duce în oraş. Am rămas uimit şi încântat, văzând frumuseţea, curăţenia şi prezentarea cuviincioasă, dar hotărâtă, a acestor soldaţĭ, din care uniĭ foarte tinerĭ.

In aşa condiţiunĭ de sigur că armata dezvoltă pe om şi, cum zicea Napoleon I, îĭ complectează educaţiunea şi-ĭ formează caracterul, servind astfel educaţiuneĭ generale a unuĭ popor.

Eĭ eraŭ plinĭ de sănătate şi veselĭ şi făceaŭ o admirabilă impresiune, ca şi sunetele trompeteĭ de pe bord, care eraŭ clare, armonice şi bine executate.

Ajunşĭ pe vasul Traian ne credeam deja în casa noastră, pe pământul ţăreĭ.

Ce mândru te simţĭ să vezĭ la aşa depărtare steagul ţăreĭ tale fâlfâind pe un vas frumos şi despre care aĭ convingerea că este bine condus.

Fiind printre primiĭ sosiţĭ, am putut să observăm graba cu care bărcile soseaŭ la signalul de plecare, între care şi un mic vaporaş precum şi o barcă cu steagul ţăriĭ, aparţinând agenţieĭ noastre din localitate.

Pe când toată această lume lucra, pe când eram supt impresiunea lupteĭ ce să dădea, în această regiune, între diferite popoare şi vădit între influenţa franceză şi cea engleză; pe când văzusem că Egiptul e plin de oamenĭ de afacerĭ, de industriaşĭ şi chiar de şcolĭ engleze, care fac din fie-care om un cetăţean vrednic şi un luptător în viaţă, iată că apare o barcă cu un steag care'mĭ este foarte sucmp, după acela al ţăriĭ mele, era steagul francez.

Barca se apropiă mult de vasul nostru şi se opri lângă noĭ, cel puţin o jumătate de oră până am plecat.

Ea era condusă de 12 tinerĭ, între 18—20 anĭ, care vâsleaŭ cu putere, mecaniceşte, abia vorbind între eĭ. In capul lor se afla un călugăr cu o carte în mână, cu un aer supărat şi plictisit, ca o cobe rea în faţa acestor tinerĭ. Pe vasul englez suna armonios trompeta şi voinicii băeţĭ se îndreptaŭ vâslind spre mal. In faţa noastră aveam însă

creşterea religioasă a tineretului francez, căruia i se dă direcţiunea de a fi mai întâi papistaş şi apoi patriot.

Cât geniu trebue să aibă acest neam, al Francezilor, ca supt o astfel de educaţiune seculară, să fi dat cugetătorii, oamenii de ştiinţă şi eroii ce a născut şi să fi produs încă, în revoluţiunea franceză şi cele ce aŭ urmat, neatârnarea cugetării şi atâtea fapte alese.

Din fericire acum se pune regulă. E trist a constata că cobea rea s'a năpustit nu numaĭ asupra Egiptuluĭ dar şi asupra ţăriĭ noastre. Să deschidem ochiĭ.

Din lucrarea d-luĭ dr. **C. Istrati**

UN PAPAGAL CARITABIL

Oare în cunoştinţă de cauză papagalul acesta îşĭ seamănă seminţele la vrăbiĭ? Să credem în sentimentele luĭ bune şi să'l felicităm de o asemenea confraternitate mişcătoare.

Dar nu e singurul protector al bieţilor. De curând un prieten al păsărilor a oferit oraşuluĭ Paris a'ĭ pune la dispoziţie suma necesară pentru a asigura zilnic, pe timpul de iarnă, hrana păsărilor din grădinile publice ale oraşuluĭ.

In câte-va scuare parisiene, troace puse la oare-care înălţime sunt pline cu seminţe în toate dimineţile, prin îngrijirea personaluluĭ administrativ.

Iată o idee generoasă care trebue aplaudată. Ar fi de dorit a se stabili în grădinile noastre cuiburĭ artificiale, dând voe drăgălaşilor oaspeţĭ ca să cloceascā liniştiţĭ, fără grije; aceasta se face, de altfel, în Belgia şi maĭ cu seamă la Bruxelles.

De prisos a cere oraşuluĭ a scuti de impozite aceste locuinţĭ de păsărĭ în schimbul serviciilor ce ne fac şi plăcerilor ce ne procură.

De la Aden la Ceylan

Cisternele din Aden. — Flora Adenuluĭ.— Adenul. — Victimele rechinilor. —Capul Gardafui. — Vărsatul şi tombola. — Pericolul galben. — Năduşeli tropicale. — Sfaturĭ practice. — Variola pe bord. — Marţea grasă nautică. — Concert de amatorĭ. — In faţa Ceylanuluĭ.

Către ora treĭ dimineaţa pluteam în apa Adenuluĭ. De-abea atinse fundul ancora şi se şi agăţară de corabie greoaele bărcĭ pentru a-şi reânoi proviziile de cărbunĭ. Sub cerul scânteetor, luminat de strălucirea luneĭ care apune, se ridică munţiĭ înalţĭ, enigmaticĭ.

Praful de cărbune ridicat de cooli devine aşa de des în cât la ivirea primelor raze ale zileĭ, toţĭ călătoriĭ se grăbesc, pentru a ajunge pe uscat, într'o mulţime de luntrii care daŭ asalt *Natalului*.

In galopul uneĭ mârţoage de cal, o trăsură păcătoasă ne duce către oraşul arab, pe care ochiĭ noştri îl caută în zadar. Intâlnim în cale feţe bronzate de toate rasele, unde cea arabă domină, dar aşa de întunecate ca ale negrilor. Această hălămuşte de oamenĭ merg încet, pe drumul pavat, bine întreţinut, deschis de către Englejĭ dela port către oraş, veşnic nevăzut. In sfârşit, după două zecĭ de minute de galop iute, calul se întoarce brusc şi trăsura intră pe o poartă întărită, o adevărată spărtură saŭ râpă, largă de doĭ până la treĭ metri, tăiată în stâncă. La dreapta şi la stânga te simţĭ ameninţat de două şirurĭ de munţĭ; e deajuns numaĭ să-ĭ priveştĭ pentru a te asigura că nu se vor rostogoli; sunt stâncĭ plutonice, roşiĭ, puternice şi ar trebui întrebuinţată dinamita pentru a disloca un atom.

Odată străbătute aceste specii de întăriturĭ, deodată, fără transiţie, într'un vast cerc înconjurat de munţĭ pleşuvĭ, apare oraşul arab, cu totul alb. De-asupra munţilor cerul albastru; la stânga ca un meterez o nesimţită deschidere către mare. Şi să se ştie că din rază, nu se poate vedea acest cuib de piraţĭ.

Vegetaţiunea lipseşte din fire; e un cuptor; arabiĭ trăesc în îmbelşugare. Cu toată această desolaţie, priveliştea e frumoasă. Acest cerc de munţĭ cu vârfurile ascuţite, înroşiţĭ de o veşnică înbrăţişare, pare un crater, în fundul căruia s'a hodini un schelet alb.

Călăuza ne conduce la cisterne, colosale cavităţĭ naturale,întrebuinţate la început aşa cum eraŭ, de către Arabi, apoĭ cimentate de către englejĭ. Aci se strâng apele presupuse de isvor, dar care foarte bine ar putea să se scurgă din munţĭ.

— Ce fel de ape? întreb pe călăuză. Da, îmĭ răspunde el cu mândrie, la fie-care treĭ patru anĭ, se deslănţue o furtună asupra oraşuluĭ.

Nu trebue să vă închipuiţĭ de loc nişte cisterne petruite şi boltite; sunt pur şi simplu nişte gropĭ deschise cu totul, peste care soarele equatorial cade ca plumbul topit, ca şi cum luĭ i-ar fi sete. Şi ajunge la ele coborând o pantă dulce, care duce la o esplanadă unde nişte scărişoare tăete în stâncă, duc la fie-care margine a acestor cratere în miniatură.

Expresiunea nu-ĭ tocmaĭ tare, esplanada e o minune: pe ceĭ câţi-va metri patraţĭ, în lăzĭ (ghiveciurĭ) de lemn, din distanţă în distanţă, arbuştĭ piticĭ, bananierĭ, roşcovĭ, maĭ mult lemn de cât frunze, vin la timp să vă reamintească că în regimul planeteĭ maĭ este un element care se numeşte rgimul vegetal. Des de dimineaţă ba şi de maĭ multe orĭ pe zi, arabiĭ vin de-ĭ udă, şi încă cu apă limpede. Această apă e adusă dintr'un puţ în care călăuza noastă aruncă o piatră pentru a ne reda o idee de adâncimea luĭ; e considerabilă. In apropierea puţuluĭ, la poalele munteluĭ, trăeşte fără îndoială din cele câte-va picăturĭ ce se scurg din vasele negrilor care aduc apă, douĭ copacĭ, am zis *douĭ* copacĭ, un smochin şi un salcâm acoperit de ghimpĭ, în faţa cărora te simţĭ ispitit să te descoperĭ cu respect.

In sfârşit, în vre-o două treĭ locurĭ văzuĭ un mănunchiŭ de liane eşind din stâncă; şi de pe una din ele călăuza rupe o superbă fioare albă, care risipeşte un dulce parfum de frangipan.

V'am spus în mod scrupulos toată flora Adenuluĭ.

Oraşul în interior cuprinde o populaţiune compusă din Arabĭ, Somalĭ şi negri. Evreiĭ arabĭ se recunosc după perciuniĭ lor, ca şi evreiĭ din Ierusalim.

Străzile sunt drepte. In centru este piaţa unde strălucesc la soare picioarele albe şi negre ale indigenilor. Cămile cuprind maĭ toată piaţa, mestecând încetişor frunzele verzĭ ale uneĭ plante, al căreia nume nu-l cunosc. dar care trebue să fie adusă foarte de departe, mi se pare, căcĭ Adenul este cu totul arid. Brave animale aşa de răbdătoare, aşa de curagioase! Simt plăcere revăzându-le.

Nu am văzut bazare propriŭ zise,

la Aden, dar pretutindenĭ negustorĭ arabĭ, instalațĭ în niște case spoite cu var, cu multă îngrijire. Se găsesc la eĭ toate mărfurile din Europa, cu prețurile totdeauna maĭ ridicate dar totdeauna stricate și decolorate, de această climă. Obiectele aci se vând cu un preț îndoit și întreit de cât în Europa.

Abia sunt opt ceasurĭ dimineața, și deja razele soareluĭ sunt de nesuferit. Ne suim în trăsurĭ și ne reîntoarcem în port, făcând și o vizită consuluĭ, care arde de dorința, și eŭ îl înțeleg perfect, de a părăsi cât de degrabă acest colț de pământ sinistru și calcinat. Din câte-va loviturĭ de vâsle, sosim pe bordul *Natalului*, care și-a făcut încărcătura; dar șoferiĭ arabĭ, care numaĭ eĭ sunt în stare să reziste la cele șaizecĭ de grade de căldură, din camera mașinelor, aŭ fost nevoițĭ să se ducă pe uscat spre a-șĭ vedea familiile și nu se vor reîntoarce de cât pe la două ceasurĭ. In așteptarea lor, și cu tot pericolul rechinilor, pasageriĭ se amuză aruncând monezĭ în mare. După fiecare piesă care cade, o grămadă de negrișorĭ se aruncă cufundându-se într'o adâncime de 15—20 metri până la fundul apeĭ. La fie-care dată, învingătorul apare triumfător, râzând și ținând între cele două șirurĭ de dințĭ albĭ, piesa cucerită. Eĭ bine, e o distracție la care n'am luat parte nicĭ odată, cu toate că, vorbind adevărul, nu am asistat la nicĭ un sfârșit tragic. Nu pot uita însă că pe cheiurile Adenuluĭ,am dat bacșișurĭ la maĭ multe duzinĭ de negri de toate vrâstele, cerșetorĭ, până și la niște copiĭ de 10—12 anĭ, la toțĭ lipsindu-le vre-o mână saŭ vre-un picior; toțĭ trecuțĭ prin dințiĭ vre-unuĭ rechin. Consulul nostru de la Aden îmĭ povesti că cu cincĭ saŭ șase zile înainte de sosirea *Natalului*, douĭ matelоțĭ englezĭ, din imprudența lor, fură prinșĭ, dușĭ la fund și mîncațĭ de rechini.Toțĭ ciunțiĭ aceștia din Aden, vorbesc cu elocvență că numaĭ de la squal trebuesc reclamate membrele carĭ le lipsesc. Și cu toate acestea, fie datorită noroculuĭ saŭ fatalismuluĭ, e de necrezut cum ceĭ rămașĭ întregĭ aŭ aerul de așĭ râde de rechinĭ.

ar iată șoferiĭ ; se ridică ancora ; suntem pe drum, spre Ceylan. Pieptурile noastre se dilată de dulceața temperatureĭ de 25 grade, cu care oceanul indian ne primește.

Către ceasurile nouă seara, trecem capul Gardafui, punctul extrem al Africeĭ, pe care îl perdem cu totul din vedere. Capul acesta are o reputație sinistră. Corăbiile sunt adese-orĭ aruncate la mal de către tempeste. Somalii carĭ le pândesc, pradă și omoară echipagiile. Un far ar fi necesar să arate acest cap periculos navigatorilor; dar pentru a se feri farul de atacurile Somalilor, ar trebui o instalațiune militară complectă.

A doua zi, două comunicate oficiale ale autorităţeĭ fură afișate :

1) ,, D. dr. F..., medicul marineĭ militare din Hanoĭ și vaccinator, un începere de la orele două, este la dispoziția pasagerilor, în salonul comandantuluĭ, pentru ceĭ carĭ vor voi să se vaccineze;

2) ,,Domnul căpitan V...are onoarea de a preveni pe pasageriĭ *Natalului* că o tombolă organizată în profitul marinarilor naufragiațĭ, se va trage înainte de sosirea *Natalului* la Ceylan, la o dată care se va fixa ulterior. Un comitet de doamne și domnișoare va plasa biletele. Comandantul face apel la bunătatea tuturora și pentru a da obiecte și pentru a lua bilete".

Cititorul va râde, poate; dar pe puntea unuĭ pachebot, unde universul solid este reprezentat prin vre-o câți-va metri pătrațĭ de scândură, pe o temelie de patru până la cincĭ miĭ de metri de apă de desupt; unde nu este altă ocupațiune în timpul celor 24 ore pe zi de cât să se mănânce, să se bea, să se doarmă saŭ să se viseze ; unde batjocurile și știrile false nu aŭ încă un organ cotidian; unde a doua zi seamănă cu cele trecute; comunicatele oficiale ale autorităţeĭ, ale putereĭ *stăpână a doua după Dumnezeŭ*, iaŭ o importanță și niște proporțiunĭ pe care nu și le va putea închipui aceia carĭ n'aŭ ros de cât scândurile dușumeleĭ tramvaiurilor. Fără a râde, aceasta înseamnă neprevăzutul,răutatea, un ce care învoioșează inima și dă sentimentul existențeĭ și a individualităţeĭ, pentru că cineva comanda și se adresează vouă.

Astfel, cu toată temperatura care créște pe măsură ce ne coborâm spre sud, o mișcare de însuflețire se produce : impresiunile se schimbă, proiectele se formează, amorurile proprii se înfierbântă. Pretutindenĭ se găsesc răutăcioșĭ, perfizĭ și gentlemanĭ. Cutare se gândește la un dar care îl incomodează; un altul este convins că prezența bandierelor e un joc și se uită chiorâș la cel care patronează tombola un altul în sfârșit, se bucură sincer că va avea ocazia să fie galant cu câștigătoarele... E încântător, e perfect. Se întreabă uniĭ pe alțiĭ, se fac confidențe... Și aceste preocupațiunĭ grave ne conduc pe nesimțite până la Ceylan.

De la intrarea în marea Roșie, la ora meseĭ s'aŭ pus în mișcare *pankahsurile*. Pankahsul este un aparat așezat de asupra meselor din sala de mâncare construit din bucățĭ de muselină, care să mișcă prin ajutorul unor sforĭ. Agitarea lor, deasupra capetelor, dă loc uneĭ ventilațiunĭ plăcute, ceea ce face ca temperatura să scadă cu vre-o câte-va grade. Niște chinezĭ care staŭ în coridoare, manevrează melancolic aparatele. Chinejiĭ aceștia sunt o rasă curioasă, răbdătoare,supusă, tăcută, inteligentă, muncitoare, econоmă și cumpătată până la necrezare. Un chinez trăește cu douĭ su pe zi, treĭ când el maĭ adaugă un os de găină la ordinarul săŭ.

Un popor care numără patru până la cincĭ sute de milioane de oamenĭ, care, în ziua în care se va organiza cum a făcut-o Japonia, va putea pune în linie de bătae cinci-spre-zece până la două-zecĭ de milioane de soldațĭ, pentru care viața înseamnă puțin lucru, acest popor este o amenințare pentru microscopica Europă. Chinezul nu știe ce-ĭ frica, nu se teme nicĭ de căldură, nicĭ de frig; ori-ce climă îĭ convine. El este ceea ce e în ordinul zoologic epurele, și, în ordinul botanic laptele câneluĭ (iarba cânească).

In ziua în care va primi de la vre-un noŭ Tamerlan saŭ Gengis-Khan, adaptându-se lumeĭ moderne, inițiațiunea definitivă, ce va putea spune viitorul lumeĭ?

In vreme ce eŭ mă perd în acest joc de imaginațiune, *Natalul* lasă în urmă insula Socotora. Marea e superbă; o legănare aproape nesimțită care măcar nu are puterea să indispue pe doamne. Dar cerul e cam alburiu și voalat,— condițiunĭ excepționale, spune comandantul, căcĭ dacă ar fi desăvârșire senin, soarele v'ar coji pelea.

La Aden luarăm pe vapor pe baronul K., un general prusian, cu o înfățișare nobilă. Un locotenent ungur din garda austriacă, îmbarcat de la Port-Said, se lăbărțește în fața acestuĭ venerabil bătrân, flegmatic, foarte corect și foarte curtenitor. Austriacul înfumurat pleacă îndată de își îmbracă strălucitoarea sa uniformă a gărzeĭ, fără a'șĭ uita și pinteniĭ. La dejun, se servi guliĭ; (napĭ); generalul rece, își umplu farfuria, și curtenitor:

— Nu luațĭ și d-voastre, locotenente?

— Nu, mulțumesc, generale; la noĭ, la noĭ, le dăm la porcĭ.

Generalul rămase nepăsător și când se aduse din noŭ guliĭ, el deșertă legumiera pe farfuria sa, și o aruncă apoĭ cu maestate în barba austriaculuĭ uluit.

Seara, mare bal pe punte fără nicĭ un alt incident de cât ravagele făcute în volanele dansatoarele de pinteniĭ unguruluĭ.

Ah! căldura nopților în cabinele tapetate cu tablă! In zece minute, prostirea, plapoma, pernele sunt scăldate în sudoare. Cu ferestrele și ușile deschise în lăturĭ; nimic nu folosește. Aerul care circulă prin cabine pare că a trecut maĭ întâĭ prin calorifere. Nopțile sunt așa de strălucitoare ca ziua, aceasta pentru somn e o tortură.... și visez că sunt o gulie, care ferbe și plu-

teşte în sos... şi că generalul mă înghite, se frige şi îşi curăţă dinţii cu pinteniĭ... şi neputând să dorm, mă resemnez şi văd însfârşit isprăvindu-se noaptea pe punte.

Aci găsesc întreaga companie şi aud pe directorul serviciilor financiare, zicând vecinuluĭ săŭ:

— Chineziĭ, aşa de economĭ, sunt jucătorĭ; daŭ totul în loterie, cu pasiune. In toate posesiunele noastre din Indo-China, guvernul francez a suprimat loteria, cu toate că ea i-ar fi fost un izvor de beneficiĭ. Din această cauză protejaţiĭ noştri s'aŭ îndreptat în spre loteria spaniolă din Manilla, care se trage în fie-care Lunĭ şi reprezintă pentru Spania, profitul cel maĭ real din colonia sa din Philipine. Chinejiĭ îşĭ daŭ cu frenezie baniĭ în loterie; îl aduc din toate colţurile lumeĭ. Loturile sunt numeroase; nu sunt maĭ micĭ de cincĭ-zecĭ de piaştri; şi, o particularitate, număru! de deasupra şi de desuptul celuĭ câştigător, câştigă deasemenea ceva.

In ceea ce priveşte obiceiurile generale în China, din vârful şi până la baza scăreĭ sociale, ele ne reamintesc de Sodoma şi Gomorrha... Curios popor! Un ciudat amestec de eminente calităţĭ şi viciĭ!

Spre răsărit cerul se luminează mereŭ şi ziua soseşte, ca în tot-deauna puţin învăluită în ceaţă; somnoros şi plictisit mă îndrept spre duş.

Rugaĭ pe comandant să-mĭ dee o cabină la babord, acele de la tribord, printre care locuesc şi eŭ, sunt toate după amiază în bătaia Soareluĭ.

— Aĭ puţină răbdare, îmĭ răspunse el, poate vă voiŭ putea schimba la Ceylan, unde maĭ mulţĭ călătorĭ debarcă, iar dacă vre-odată veţĭ maĭ veni în Extremul-Orient, aduceţi-vă aminte de sfatul acesta prietenesc: la dus, cabină la barbod; la reîntoarcere, cabină la tribord.

Sfătuesc pe cititorĭ să se folosească de această formulă scurtă şi foarte adevărată.

A doua zi, avuĭ explicarea naturală a faimoaselor noastre şedinţe de vaccinare: iat-o: una dintre femeile de serviciŭ de pe bord e atinsă de variolă de maĭ multe zile, iar *Natalul* nu are cabină de izolare. Sărmana fată zace în partea de dinainte a vaporuluĭ în prada unor frigurĭ întinse. Ea spunea doctoruluĭ erĭ seară: „Nu maĭ aud pe nimenĭ, ca altă-dată prin culoarul meŭ". — Cred şi eŭ! Fie-care se depărtează cu grabă şi la această oră, toată lumea de pe bord e vaccinată.

Uitasem să spun că şi eŭ am făcut ca şi ceilalţĭ, m'am lăsat pradă seringeĭ doctoruluĭ, dar vaccinul îşĭ rîse de mine. Graţie tuturor precauţiunilor luate, cazul fu unic, molipsirea nulă şi bolnava pe care autorităţile engleze refuzară de a o lăsa să debarce în spitalul din Ceylan, debarcă după o lună la Saïgon pe deplin vindecată.

Vremea e splendidă astă-zĭ; avem o adevărată mare a Indiilor, de un albastru strălucitor şi profund, amestecat cu argint; frumos cer! ce unde desmerdătoare! Te simţĭ înveselind; e că Ceylanul să apropie şi noĭ savurăm avant-gusturile paradisuluĭ.

Seara, mare bucurie pe punte; se trage tombola care aduce 700 francĭ pentru marinariĭ naufragiaţĭ. Apoĭ începe concertul, cu un preludiŭ-farsă: executat de către douĭ-spre-zece oamenĭ aĭ echipajuluĭ, înbrăcaţĭ în nişte costume vesele de marţea-grasă. Fie care cântă dintr'un instrument: şeful de orchestră din acordeon, unul dintr'o huruitoare: un altul dintr'o caldare: celălalt dintr'un cleşte: celălalt de dincolo din guitară; drept tobă serveşte un butoiŭ de scrumbiĭ. Douĭ Marseilezi, ghiduşĭ, unul deghizat ca femee, transformaţĭ în negri prin ajutorul funingineĭ, execută figurĭ de clovnĭ ceeace înveseleşte adunarea. Marinarĭ care nu aŭ rolurĭ în farsă staŭ pitiţĭ pe după baleturĭ şi otgoane; o servitoare javaneză s'a târît de-a lungul pianuluĭ şi priveşte cu tot sufletul.

Douĭ negri, nişte anamiţĭ, timizĭ, întind curioşĭ gâtul, cu nişte ochĭ peste măsură pe holbaţĭ. Intreg velum întins deasupra şi pe laturile punţeĭ e tapisat cu steagurĭ de ale tuturor naţiunilor. Euroepniĭ, comod întinşĭ în fotelurĭ, să prăpădesc de rîs; tot ce e musulman rămâne grav. Lumina electrică proectează asupra grupurilor efectele sale de umbră şi lumină. Această Kermesă tropicală, care alunecă fără sgomot în spaţiŭ şi pe nişte adâncimĭ marĭ, ia de la distanţă aspectul uneĭ visiunĭ fantastice.

Adevăratul concert începe. D-l Von D..., avocat la Samarang, mânueşte violoncelul foarte bine; d-na C.... încântătoarea tovarăşe a unuĭ tânăr funcţionar francez la Tonkin, cântă cu sentiment din violină; femeea doctoruluĭ F.... şi D-na J...., o armeancă, la rândul lor cântă din piano destul de bine. Aceştĭ amabilĭ tovarăşĭ de drum ne daŭ şi un quartet foarte reuşit.

Un holandez cu o înfăţişare bleagă vine la rând; are şi lamentabila idee să se mire de cântecele bufe, pe când ar fi nimerit-o dacă ne-ar fi intonat *Dies illa* saŭ *De profundis...* dar femeea sa, o holandeză foarte drăguţă, de care el e foarte gelos, e atât de drăgălaşă, la pian, în cât auditorul acopere pe acest lugubru Othello cu aplauze din simpatie pentru Desdemona.

Apoĭ veni în scenă douĭ italienĭ, coşarĭ fără îndoială; eĭ ne daŭ un duo de flaut şi de mandolină; e ceva de nedescris. Flautisul cântă, fără îndoială, marea arie din *Trovatore;* mandolinistul, cu siguranţă, acompaniază pe o arie din *Marea Ducesă.* Ambiĭ se întărâtă; europeniĭ isbucnesc în râs; Asiaticiĭ pare că regăsesc în aceste acordurĭ ciudate o oare-care înrudire îndepărtată cu muzica lor naţională.

Mandolinistul în hainele luĭ negre, oare-cum atins, se retrage iritat: flautistul de aci înainte ne împedecat de nimenĭ, se ţine de flautul săŭ ca un dentist de cleşte: îndărătnicia sa e acoperită de aplauze furtunoase.

Dar miezul soareleĭ e domnişoara J...., o tânără armeancă. Sub farmecul celor cincisprezece saŭ şaisprezece anĭ aĭ săĭ, admirabil înveştmântată într'un bogat şi răpitor costum de senioră andalusă,cu tamburina şi castagnetele în mână, după nişte ariĭ speciale, cântate la piano de mama sa, ea ne joacă în două rândurĭ, nişte dansurĭ de caracter, pe care ea le execută cu o graţie şi un brio extraordinar. E de o abilitate şi de o uşurinţă deosebită; una de profesie nu ar fi maĭ bine. Panteră saŭ fluture, această adorabilă fetiţă, răpeşte şi farmecă întregul echipagiŭ, rechemată de zece orĭ fără milă; marinariĭ ceĭ maĭ grosolanĭ, însufleţiţĭ, o privesc cu nesaţ; ea le-a făcut o mare plăcere. Pe punte e un adevărat delir; ea singură a făcut succesul soareleĭ şi peste măsură de confuză de ovaţiunile nebune ce i se fac, ea mulţumeşte cu ochiĭ eĭ drăgălaşĭ, cu inima care ridică grăbit corsagiul, cu toată fiinţa sa, acestuĭ areopag cosmopolit al căruĭ idol este ea.

Punciul, berea, îngheţatele, prăjiturile circulă necontenit. Quadrilurile şi valsurile se perindează fără întrerupere. Toată lumea e fericită; nimenĭ nu se maĭ gândeşte la cele 28 grade de căldură; viaţa e surâzătoare şi plăcută. Şi noaptea indiană constelată, senină, triumfătoare, priveşte cu indulgenţă lucrurile infinite, mica adunare de oamenĭ care dansează şi râd, rătăcitoare pe abisul fără fund.

La ceasurile 2 dimineaţa, totul a reintrat în linişte. Cât e de bine de trăit la tropicĭ! — Şi, în umbra unuĭ culoar de pe antepunte, mi se pare că văd o umbră omenească că deschide grăbită şi închide fără zgomot uşa cabineĭ în care se odihneşte o parisiană, care trece drept morfinomană.

— Foarte ciudat, îmĭ spune a doua zi doctorul căruia îĭ povestisem visiunea mea; cu cincĭ minute maĭ nainte, am văzut eşind din această cabină pe M. A... administratorul din Laos... Mistere de ale Orientuluĭ, de sigur, domnule; visăm.

La amiază, ca şi în fie-care zi la aceeaşĭ oră, comandantul determină punctul, adică indică foarte exact, pe o hartă marină, numărul milelor par-

curse în ziua de pe urmă și punctul de pe glob unde ne găsim. Nu maĭ avem de cât două sute nouă zecĭ de mile până la Ceylan; mâine la amiază sosim.

In timpul nopțeĭ din urmă, am intrat între două grupurĭ de insule madreporice, care strejuesc în fața coasteĭ Malabar, Maldivele la dreapta, Lachedivele la stânga; am trecut de insulele Minicoi. In această seară vom defila pe dinaintea Trivandumuluĭ și a Capuluĭ Comorin, punctul cel maĭ extrem al Indiilor, și, mâine dimineață, vom vedea Ceylanul. Ceylanul, idealul meŭ, visul întregeĭ mele viețĭ, în care am resumat tot aceea ce spiritul meŭ poate concepe ca ideal, ca paradis! Și frica mă cuprinde, mă simt neliniștit; ca și cum din pricina imaginațiuneĭ, a dorințeĭ, a visuluĭ, că am lăsat să fermenteze nebunește creerul meŭ, dornic toată viața mea după apele răcoritoare, mă adâncesc în niște strașnice decepțiunĭ. Nu, nu-ĭ cu putință; sunt un pelerin plin de dragoste și de credință, un credincios, un adorator. Nu cer creațiuniĭ să-mĭ descopere tainele sale; viŭ aci numaĭ să o admir, să o bine-cuvintez, și o contemplez și o adorez, fără să mă gândesc, fără să cercetez.... și visul meŭ, să mă adâncesc în sânul săŭ, în lumina sa și căldura sa, în dulcile sale desmierdărĭ, de măririĭ și plăcerĭ, de dragoste și de pace... Nu, nu, nu-ĭ cu putință... Ceylan, pământ al făgăduințeĭ, Chanaanul întregeĭ mele vieți, Ceylanul mă stăpânește și nu mă va refuza. O simt, sunt sigur... sufletul e făcut să se bucure de le.

Tradus de N. *Nellini*

IN JURUL LUMEI.... PE NEVRUTE

MARE ROMAN DE AVENTURI

de JULES LERMINA

— Urmare —

Prin ferestrele de carĭ nu se putea apropia, căcĭ nu'ĭ dau voe jandarmiĭ, zărea pomiĭ încărcațĭ de zăpadă.

Trist până în fundul inimeĭ, nu știa cum să facă să nu se maĭ gândească la prezent și să se refugieze în speranțele unuĭ viitor maĭ bun. Işĭ simțea stomacul strâns și se temea să nu'ĭ vie colicĭ de foame.

Deodată se simți atins la cot. Deschise repede ochiĭ și văzu aproape de el, pe o hârtie unsuroasă, un fel de pâine verzue și un cârnat, apoĭ o voce zicându-ĭ:

— Ia, dacă vreĭ... Noĭ nu suntem călăĭ.

La început vroi să refuze, cu toate că oferta pornea dintr'un sentiment de umanitate, dar pe urmă gândindu-se a'șĭ apăra interesele, primi, zicându-le: mulțumesc.

— Nu cunosc afacerea d-tale, zise un jandarm, poate să fiĭ cel maĭ strașnic hoț, dar în Lipsca aĭ să găseștĭ adevărațĭ judecătorĭ.

— Nu cred să am aface cu personagiĭ prea înalte, afacerea mea fiind din cele maĭ simple; s'au înșelat, și atâta tot.

Ceĭ patru jandarmĭ se priviră mirațĭ.

Conversația încetă. Trenul mergea încet; jandarmiĭ se plictiseau, Jean asemenea părea foarte abătut.

— Lipsca! Lipsca!

Douĭ jandarmĭ în fața luĭ, douĭ la spate, iĭ ajutară să se scoboare din vagon. Jean se văzu pe cheiu. Cu uimire remarcă un rând îndoit de soldațĭ carĭ oprea mulțimea, de unde veneau mormăelĭ surde. O voce strigă chiar: «La moarte hoțul»!.. Bine înțeles, pentru a doua oară îl lua drept un alt hoț.

Cu ochiĭ în toate părțile, trecu prin sălile luminate cu electricitate, strâns între păzitoriĭ luĭ, carĭ păreau a'șĭ lua din nou o idee gravă de răspunderea lor.

O ușe se deschise înaintea luĭ și un frig rece îl izbi în obraz.

Cu o mișcare instinctivă se dete înapoĭ, dar un ghiont îl împinse înainte; văzu în fața treptele strîmte ale uneĭ scărĭ și pentru a nu cădea pe pavaj, fără a ști, intră într'un fel de trăsură ciudată, strîmtă, luminată slab, și inainte de a avea vreme să examineze coridorul strîmt care îl strângea, fu îmboldit din nou și o ușcioară se deschise în acel coridor în care fu aruncat, și apoĭ ușcioara se închise în urma luĭ trântindu-se.

Se împiedică și căzu pe o bancă, având abia loc să se miște.

Și in noaptea neagră care 'l înfășura, deodată înțelese că ingrozitorul vis tot urma.

Era într'o trăsură celulară, pe care o duceau douĭ caĭ, făcând un sgomot grozav, cu fierăriile și pe pavagiul prost, hopurile nu maĭ încetau. In această clipă nenorocitul Jean Marbach avu sensația că se petrecea cu el ceva ireparabil .. și că era pierdut!

Deși Jean sfârșise toată seria de raționamente posibile pentru a se îmbărbăta și'șĭ jurase să asiste ca martor dezinteresat la încercările carĭ îl așteptau și carĭ trebuiau să aibă neapărat un apropiat sfârșit, totușĭ această trecere subită din vagon într'o trăsură celulară, drumul făcut în întunericul cel maĭ adânc, corpul luĭ înțepenit, toate acestea determinase la el o comoțiune care 'l prostise, îl sdrobise într'atât, că aceea ce se maĭ întâmplă cu el abia de'șĭ maĭ amintea.

Cum fu dus de odată într'o curte imensă, auzind încuindu-se in urma luĭ niște porțĭ de fier, cum fusese târât într'un biurou, unde, cu un ton aspru, un polițaiu îl întrebase cum se numește, cum însfârșit fusese dus prin niște coridoare până la o celulă, care abia îl înghițise, toate acestea îĭ erau cu neputință a le spune in mod deslușit.

Fără îndoială, prăpădit, sfârșit, într'un fel de somnolență morbidă, răspunse la întrebările puse fără chiar a înțelege; apoĭ se lăsase pe patul care 'l avea înainte și adormise un somn greu, cu frigurĭ și bântuit de grozave vedeniĭ, căcĭ visase; visase figurĭ fantastice, în mijlocul cărora, lucru ciudat, i se desprindea o ființă curioasă, strâmbându-se, cu părul vâlvoĭ și sbârlit, a căreĭ fizionomie semăna absolut cu aceea a d-luĭ Jacques Lehr, șeful luĭ.

Maĭ întâĭ înaintase înspre el, cu pumniĭ strânșĭ, gata a'l lovi. Apoĭ de odată apucându-l bine, monstrul— sub directorul bănceĭ Eldheim—îl ridicase pe sus în spațiu și Jean Marbach, pierzându-șĭ cumpătul, neavând la îndemână nicĭ un reazăm, simțise cum se rostogolea în văzduh, într'un abis fără fund, tot maĭ afund, ca și cum pământul s'ar fi găurit in toate părțile, și în căderea luĭ neîntâlnind nicĭ o piedică...

Impresia disperăreĭ, disperarea, sensația alunecăreĭ în nesfârșit fusese atât de puternică și dureroasă, că'l deșteptase pe bietul prizonier aproape țipând:

— Eĭ, ce? Ce aĭ? iĭ zise o voce groasă—care bine înțeles vorbea nemțește—ce, nu vreĭ să fiĭ cu minte?

Cu ochiĭ cârpițĭ, zăpăcit, Jean privea. Căliul, păzitorul, caporalul,—căcĭ după costum așa l-aĭ fi luat—era un om enorm nu prin statură, ci prin grăsime. Cordonul luĭ ar fi putut cuprinde un butoiŭ.

— D-ta... cine eștĭ? bolborosi Jean.

— Fritz Bulkenbohl! dar ce dracu te uițĭ așa la mine, par'că aĭ vrea să mă înghițĭ.

V

Sub ochiul Impăratuluĭ

Incetul cu incetul, Jean Marbach îșĭ revenea: privind în jurul luĭ, îșĭ da seama de realitate. Nu maĭ încă

pea vorbă, se găsea în închisoare.

— Dar ce dracu, această glumă mizerabilă, nu se maĭ sfârşeşte? Eŭ sunt un om cinstit, liniştit, care nu am făcut rău nimănuĭ.

Ceva maĭ mult, sunt francez şi protestez cu energie contra îngrozitoareĭ purtărĭ, al căreĭ obiect sunt, vreau să fiu judecat, şi apoĭ vom vedea.

— Pun prinsoare că ţi-e foame! zise celalt râzind dobitoceşte.

— Bine înţeles... şi nu e de mirare, în urma regimuluĭ scârbos la care sunt supus de 48 de ore.

— Atuncĭ aĭ să mănâncĭ, ripostă Bulkenbohl. Aşteaptă să'ţĭ fac maĭ întâĭ patul, îmbracă-te, să nu vie vre-o inspecţie, şi să vadă că te-am lăsat să dormĭ atât... că m'ar sgilţii puţin... şi pe d-ta te-ar pune la arest...

— La arest! Să se încerce numaĭ! Aŭ să'ĭ coste mult Franţa...

— Aide, aide, fiĭ cuminte! Scoală-te! Dacă te chiamă judecătorul, nu o să te ducĭ cu salteaua în spinare.

— Aşa e, aĭ dreptate! zise Jean sărind din pat.

Foarte politicos, borţosul îl ajută să se îmbrace, apoĭ hamacul fu răsucit şi prins într'un cuĭ...

— Aşa! acum e frumos aci, par'că ar fi odăiţa luĭ Gretchen. Acum, poftim la dejun, eŭ sunt feciorul d-tale.

Tot vorbind, păzitorul pusese pe masă, o strachină cu mazăre bătută, şi o bucată de pâine neagră. «Apa este aci, arătând el un colţ». Vroind a'şĭ aduna toate ideile şi simţind că nu'ĭ va sluji la nimic, dacă se va infierbânta, Jean se instală la masă şi mânca din mazăre; de fapt nu era aşa rea, şi apoĭ era maĭ bine să mănânce puţin, ca să maĭ prindă puterĭ, pentru aceea ce avea să maĭ îndure.

— Te rog, fiĭ aşa de bun şi dă'mĭ voe să'ţĭ adresez câte-va cestiunĭ.

— Dar ce, oare un prizonier nu are acest drept? este destul de greu să fiĭ în închisoare şi maĭ ales când nu aĭ făcut nimic.

— A! d-ta crezĭ că sunt nevinovat?

— Păĭ asta se vede, d-le! bate la ochĭ, şi eŭ mă cunosc!..

— Atuncĭ spune-mĭ, unde sunt?

— Asta e uşor.. Eştĭ în noua închisoare din Thönberg...

— In Lipsca?

— Da, da. Sunt numaĭ treĭ lunĭ de când am inaugurat această casă... unde este maĭ larg şi aĭ de toate. Aĭ să vezĭ diseară, o să instalăm vre-o şeapte luminatoare cu electricitate, cu acetylină, o minune, dacă închizĭ nevinovaţĭ, cel puţin să le facĭ câte o mică plăcere.

— Eu nu vorbesc de alţiĭ, zise Jean, nu mă ocup de cât de mine... şi trebue să ştiĭ că sunt nevinovat.

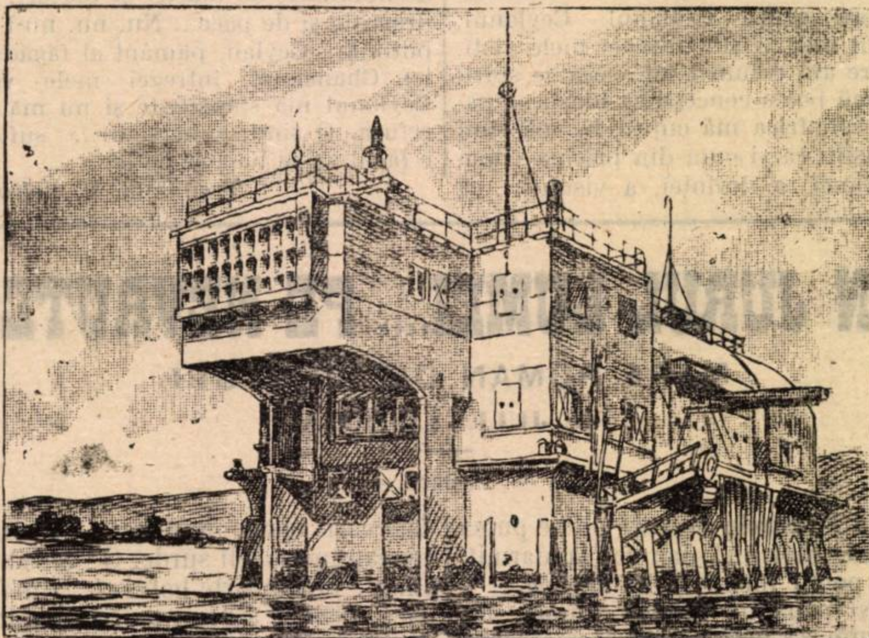
TORPILE SUB-MARINE. TORPILE AERIENE

In plină mare Mediterană, în partea de nord-est a minunateĭ rade cuprinsă între insula Hyeres şi pământ, s'a construit o adevărată mică insulă, ursită a permite umanităţeĭ de a'şĭ perfecţiona geniul eĭ de distrucţie.

Această insulă, în beton, a fost construită de compania Creusot, ca ast-fel să reguleze tragerea torpilelor pe care le furnisează marineĭ franceze. Ea este formată de un enorm monman de beton, în partea inferioară, prin care s'a lăsat să pătrundă apa. Aceiaşĭ parte cuprinde o odae pentru lansarea torpilelor sub-marine, şi prin acest efect se comunică cu marea prin tuburĭ.

Deasupra apeĭ se ridică o construcţie conţinând o a doua odae de lansare, aceasta pentru torpilele aeriene, un post de observare destinat a supraveghea mersul torpilelor şi locuinţa păzitorilor. Totul este deasupra unuĭ post semaforic, cu ajutorul căruia se poate comunica fie cu pământul, fie cu supraveghetoriĭ de tir, carĭ stau pe plute.

Insula care poartă numele barerieĭ Maurilor, întrece cu 10 metri nivelul ordinar al valurilor, aceea ce este de ajuns în Mediterana, într'o radă aşa de bine adăpostită. De aceia a şi îndurat minunat, furtunile erneĭ carĭ nu 'i-au cauzat nicĭ o stricăciune.

Insula pentru lansarea torpilelor

Rezultatele excelente pe carĭ le-a obţinut, pentru studiul lansăreĭ şi regularea torpilelor, au angajat pe ministrul marineĭ a cugeta la construcţia uneĭ a doua insule artificiale.

— Nu te maĭ emoţiona aşa, că eŭ văd şi o ştiu!. Este îngrozitor!

Pe la orele 11 din zi, Jean fu chemat să meargă la pleumblare. Jean văzând pe un şef prezidând la formarea cortegiuluĭ, care timp de o jumătate de oră se învârtea în spaţiul strimt, rezervat pentru plimbarea prizonierilor, îşĭ pierdu răbdarea şi se adresă aceluĭ şef, argumetându-şĭ nevinovăţia, şi cerându-şĭ drepturile.

Acesta însă fără a răspunde făcu un semn şi Jean fu smuls din rând cu brutalitate şi asvârlit în celula vecină. Acolo, nu era nicĭ un scaun, nicĭ o mobilă. Rămase acolo ca înăbuşit, ca şi cum i-ar fi căzut zidurile pe el.

Apoĭ uşa se deschise: păzitorul a păru însoţit de douĭ soldaţĭ: crezu că s'a produs vre-o schimbare în starea lucrurilor, dar nu fu nimic. Il transportară pur şi simplu în prima luĭ cuşcă şi de data asta Bulkenbohl iar îĭ dete de mâncare şi vorbi cu el foarte animat:

— A, aĭ vrut să vorbeştĭ cu bestia aia? Eştĭ nebun? I-aĭ spus că eştĭ nevinovat. Ce prostie! Ce, vreĭ să nu maĭ eşĭ de-aci? Spune le orĭ-ce, afară de asta.

Jean abia de'l auzea; el se întreba dacă acest om nu era nebun, căcĭ numaĭ el singur vedea limpede şi'l credea nevinovat.

Bulkenbohl îĭ dete să bea, vorbindu-ĭ mereu cu blândeţe; Jean bău şi ar fi vrut să maĭ bea, ca să se îm-

bete şi să uite unde se afla, dar păzitorul îl opri, zicându-ĭ râzând:

— Nu trebue să abuzezĭ de unele lucrurĭ.

Apoĭ, abia şoptindu-ĭ la ureche, urmă:

— Sunt alte lucrurĭ carĭ se pot face... maĭ practice, maĭ definitive.

— Ce? întrebă Jean, care se simţea pregătit la orĭ-ce îndrăsneală.

— Şut!.. Apoĭ plecându-se şi maĭ mult la urechia luĭ Jean, abia iĭ şopti: Dacă am face să sară în aer baraca asta?

— Cum? Eştĭ nebun? Ce spuĭ?

Dar Fritz făcuse să dispară repede sticla sub tunică, căcĭ auzind sgomot afară, se îndreptă repede, luându-şĭ poziţia militărească; apoĭ, deschizând uşa, zise cu tonul cel maĭ corect:

— No. 122, la instrucţie!

In acest timp alţĭ păzitorĭ aşteptau pe prizonier. Jean scoase un ţipăt de bucurie. Instrucţia, însemna explicaţia decisivă,—liberarea!

Repede eşi din celula luĭ şi se aşeză în mijlocul gardienilor, carĭ plecară în pas cadenţat.

Urmară de-alungul coridoarelor, scoborâră apoĭ o scară şi se suiră pe o alta. Jean era ţinut bine, strâns între jandarmiĭ luĭ. De altfel nicĭ nu se gândea el să fugă; se simţea din potrivă fericit că se apropia de capătul aventurilor luĭ.

Grupul se opri la o uşe. Un om bătu, intră, dispăru o clipă, pentru a reveni şi a zice luĭ Jean:

— Urmează-mă.

Tânărul nostru intră într'o odae spaţioasă şi deodată privirea iĭ fu isbită de o pată albă: bustul împăratuluĭ Wilhelm al II-lea; în faţa biurouluĭ sta un bărbat palid, pleşuv. Tipul internaţional al magistratuluĭ.

Jean se crezu un moment singur cu el, dar într'un colţ zări umbra grefieruluĭ. Era decĭ în faţa unuĭ judecător, şi el îşĭ jură să se stăpânească, ca să nu'şĭ compromită situaţia prin vre-o imprudenţă.

Judecătorul sta cu capul în dosar; peste câte-va minute îşĭ ridică capul şi privind pe Jean drept în ochĭ, iĭ zise:

— Staĭ pe scaun. Aci eştĭ în faţa judecătoruluĭ, care nu ştie nicĭ ce este mânia, nicĭ ura. Te voiu întreba şi aĭ să răspunzĭ la întrebările mele. Te sfătuesc să fiĭ sincer. Judele va fi drept. D-ta eştĭ francez; preferĭ să'ţĭ fac interogatorul în limba d-tale?

— In adevăr, prefer să vă vorbesc franţuzeşte şi vă mulţumesc pentru această propunere...

Să nu ne pierdem vremea în formule de politeţă. Maĭ întâi numele, pronumele, profesia şi domiciliul.

— Marbach Jean Stefan, amploiat la bancă, locuesc în Paris.

Judele, foarte politicos, reluă:

— Te-am rugat să vorbeştĭ serios. In tot cazul, este în interesul d-tale. Pentru ce începĭ cu o minciună?

— O minciună!—strigă Jean. Ce însemnează asta? Mă întrebĭ să-ţĭ spun numele, ţi'l spun: Jean Marbach... Ce interes am să te înşel.

— D-le, zise judele, d-ta nu te numeştĭ Jean Marbach...

— Eu! Dar îţĭ jur!..

— Nu maĭ adăoga sacrilegiul la minciună. Pe d-ta te chiamă Peter Waldstein. Restul este exact, eştĭ amploiat şi locueştĭ în Paris...

— Peter Waldstein! făcu Jean uimit. Ce nume este acesta, pe care îl aud întâia oară? Văd bine, prin nu ştiu ce aventură sinistră, sunt luat drept un altul. Vă afirm pe onoare— şi de oare-ce vorbeştĭ aşa de bine franţuzeşte, d-ta ştiĭ ce însemnătate adăogăm noĭ acestuĭ cuvânt,— pe onoare, sunt Jean Marbach, amploiat la casa Eldheim din Paris, fiul luĭ Pierre Marbach, născut în Alsacia şi care după războiul din 1870 a optat în regulă pentru Franţa, unde trăesc de când m'am născut...

— Bine. Perzistĭ. D-le grefier, scrie. (Luĭ Jean): Repet cuvintele d-tale în nemţeşte. Judecă dacă sunt conform cu depoziţia d-tale... Nu aĭ altă obiecţie de făcut?.. Bine. Să urmăm acum. Aĭ fost arestat la staţia Mulbach, unde trecerea d-tale a fost semnalată. Ce veneaĭ să facĭ în Alsacia?

— Dar eu nu veneam în Alsacia! strigă Jean! D-le, te rog, dăm voe să vă spun limpede situaţia, de unde veneam şi unde mă duceam, într'un cuvânt adevărul.

— Poftim. Numaĭ te previn un lucru: cu cât veĭ vorbi maĭ mult, cu atât te veĭ „compromite maĭ mult. Asta este un sfat ce'ţĭ dau. Acum poftim, începe.

— Nu mă pot compromite, zise Jean hotărît. Când nu aĭ nicĭ o învinuire a-ţĭ aduce, eştĭ sigur că aceea ce spuĭ nu poate fi compromitere. Prin urmare, iată exact aceea ce mi s'a întâmplat dela plecarea mea din Paris până în ceasul acesta când mă găsesc în faţa d-tale.

Cu o precizie perfectă, serios, Jean istorisi plecarea luĭ spre Nancy şi mărturisi că nu'l este cu putinţă a pricepe prin ce eroare a putut să se găsească la câţĭ-va kilometri de Colmar.

De altfel m'au scotocit şi mi-au furat tot ce aveam asupra mea. Este adevărat că trebue să se fi găsit asupra mea biletul Paris-Nancy.

— Iată biletul, zise judele, a fost luat în drumul spre Nancy... este Frouard-Colmar...

— Frouard! Dar eu nu am fost acolo, sunt sigur!

— Şi aĭ luat cu toate acestea un bilet de cl. II pentru Colmar...

— Dar nu, de o mie de orĭ nu!.. De altfel aveam alte hârtiĭ la mine, scrisorĭ... Imĭ amintesc că aveam în buzunar starea recapitulativă a situaţieĭ agenţieĭ din Nancy, cu instrucţiile scrise chiar de mâna d-luĭ Eldheim.

— Iată portofoliul. Il recunoştĭ?

— Da, absolut.

— După declaraţia d-tale, iniţialele d-tale ar fi J. M. Cum se face că portofoliul acesta, care zicĭ că e al d-tale, este marcat cu iniţialele P. şi W.?

— Portofoliul meu nu avea nicĭ o iniţială, sunt sigur.

— Atuncĭ ia-l în mână şi spune dacă este sau nu al d-tale.

Jean luă carnetul de marochin şi'l deschise:

— Da, îl recunosc, este al meu; uite, pe partea interioară sunt ţifre scrise de mâna mea... o socoteală pe care am făcut-o într'o zi în stradă.

— Iniţialele au fost puse atuncĭ fără ştirea d-tale?

— Dar eu nu ştiu!

— Aide; nu intra din minciună în minciună, căcĭ aĭ să fiĭ uşor prins. Un cuvânt: nu călătoreaĭ cu o valiză?

— Ba da! Un săculeţ nou de piele neagră, cu nichel.

— Asta? zise judele punându-ĭ săculeţul sub ochĭ.

— Acesta, da, îl recunosc prea bine... şi dacă l'aĭ deschis, a trebuit să găseştĭ probe evidente ale adevăruluĭ.

— Am găsit, zise judecătorul, lucrurĭ de drum.

Şi vorbind astfel, scoase din sac obiectele desemnate: un plan al oraşuluĭ Colmar, cu indicaţiĭ făcute cu creion roşu asupra caselor de ţară carĭ aparţin proprietarilor celor maĭ bogaţĭ.

— Eu nu am fost nicĭ odată la Colmar şi nu cunosc pe nimenĭ.

— Scrisorĭ de introducere, bine înţeles false, la adresa proprietarilor în cestiune şi cu ajutorul cărora putea pune pe aducătorul lor în putinţă de a examina casa înainte de a face o lovitură urâtă...

— Dar aceste închipuirĭ sunt nebune! Aceste scrisorĭ le văd, le privesc... şi pentru prima oară îmĭ trec pe sub ochĭ.

— «Scumpe domn, citea judecătorul, îţĭ recomand în particular pe d. Peter Waldstein, unul din compatrioţiĭ d-tale, care ar voi să se perfecţioneze în limba germană şi în cunoştinţa afacerilor».

— Nu sunt Peter Waldstein! strigă ca nebun Jean.

— Nu eştĭ nicĭ proprietarul acestor cheĭ false şi acestor instrumente... o adevărată sculă de fierărie?

Jean vedea acele obiecte pentru

întâia oară şi i se părea că azistă la o scenă de prestidigitaţiune, în care un vrăjitor scotea din pălărie o sută de obiecte diferite, fără a'l fi văzut când le pusese acolo.

Biletul de drum de fier, portofoliul pe care dracu îl marcase cu iscălitura luĭ, valiza al căreĭ cuprins se transformase! Jean simţea că'şĭ pierde mintea!

Cu o mare sforţare însă reuşi a se stăpâni iarăş.

— D-le jude, reluă el cu o voce care 'ĭ tremura puţin, se petrec în acest moment lucrurĭ carĭ ar sminti creerul cel maĭ solid. Nu am luat eu acest bilet, şi cu toate acestea este în buzunarul meu. Portofoliul acesta care este al meu, are iniţiale carĭ îmĭ sunt străine. Obiectele carĭ sunt cuprinse în această valiză — valiza mea — nicĭ unul nu-mĭ aparţine...

Deodată se opri. O lumină îĭ licări spiritul.

— Dacă ar fi un complot! zise el deodată. Vă cer ertare, d-le jude, dar în criza extraordinară în care mă sbat sunt obligat să'mĭ închipuĭ lucrurĭ imposibile! Să caut a-mĭ aduce aminte...

Aceea ce 'l isbise de odată era amintirea individuluĭ care cumpărase în magazinul în care intrase câte-va clipe după el, o valiză identică cu a luĭ şi pe acel om îl găsise în vagonul luĭ la plecarea din Paris şi observase la el şi valiza la fel cu a luĭ; acel vecin atât de politicos îĭ oferise tutun... apoĭ după aceea nimic, ameţise, adormise şi nu maĭ ştia nimic.

— Atuncĭ, zise judele, care il ascultase fără a'l întrerupe, personagiul misterios, enigmatic poate să fie vre-un duşman... Aĭ vre-unul?

— Nicĭ unul, după câte ştiu! Dar maĭ ştiu eu? Pot pricepe, faptele sunt aci! Sunt un om cinstit, Jean Marbach, fiul unuĭ om cinstit; nu am făcut rău nimănuĭ. Am plecat din Paris fericit de însărcinarea delicată pe care mi-o încredinţa stăpânul cinstit, a căreĭ stimă îmĭ este preţioasă. Şi iată unde mă găsesc! Unde? In Lipsca, în faţa unuĭ jude care mă acuză de ce? de a fi un hoţ; un pungaş!

— Maĭ mult, d-le Peter Waldstein, întrerupse judecătorul, căcĭ trebue să sfârşim; sunt 12 anĭ, aĭ fost condamnat la 15 anĭ închisoare pentru efracţiune şi încercare de asasinat...

— Sunt 12 anĭ!.. Dar abia aveam 15 anĭ!

— Peter Waldstein avea 17, aceea ce explică indulgenţa judecătorilor, care nu au vroit să aplice pedeapsa cu moarte pe care o merita. Peter Waldstein, închis în citadela Koenigsberg, a evadat după 6 lunĭ. S'a refugiat în Franţa, unde până acum a fost cu neputinţă a i se da de urmă. Din nenorocire pentru el, i-a venit cheful să maĭ revie pe teatrul primelor luĭ exploatarĭ. Dar nu se gândea că vre-un mizerabil complice, pentru o cauză necunoscută, fireşte ruşinoasă, avea să'l denunţe sosirea în Germania. Astea sunt faptele. Eraĭ foarte şiret, d-le Peter Waldstein, acum 12 anĭ, şi azĭ vreĭ să fiĭ şi maĭ mult. Jocĭ bine comedia şi nădăjduestĭ să isbuteştĭ. Din nenorocire avem arme contra declaraţiilor d-tale de cinste.

— A, pentru Dumnezeu, te rog, tacĭ, d-le! strigă Jean. Nu ştiĭ ce cuvinte rosteştĭ. Dacă este aşa, foarte bine; să mă duceţĭ în faţa tribunaluluĭ; acolo voiu şti să mă apăr şi să conving pe judecătoriĭ meĭ...

— La tribunal! Dar te înşelĭ, d-le Peter Waldstein. Aĭ fost condamnat în urma unor desbaterĭ contradictoriĭ, printr'o sentinţă după toate formele legale. Deja începuseşĭ a'ţĭ face pedeapsa; eştĭ prin urmare un ocnaş evadat, nimic maĭ mult, nimic maĭ puţin. De ce aĭ maĭ compare în faţa unuĭ tribunal? Pentru judecată din cauza evadăreĭ d-tale? Este de prisos. Veĭ fi reintegrat în ocna din care aĭ fugit. Crede-mă, aĭ făcut rău voind a-ţĭ reînoi vechile exploatărĭ din tinereţe.

Jean se făcuse vânăt; ochiĭ îĭ scânteiau şi în privirea luĭ aţintită înspre jude îşĭ concentrase toată voinţa, toată energia luĭ vitală:

— Aşa dar pentru d-ta, care eştĭ judecătorul, nu e nicĭ o diferenţă între fizionomia unuĭ om cinstit şi aceea a unuĭ bandit. D-ta care zicĭ că citeştĭ în suflete, nu ştiĭ să citeştĭ nicĭ măcar în ochĭ. Eu îţĭ spun că eştĭ pe cale a săvârşi o greşală enormă, un asasinat asupra unuĭ inocent. Cum? Nu vreĭ nicĭ să verificĭ identitatea mea, pentru că un mizerabil m'a denunţat într'un mod mincinos... şi pentru ce? pentru ce? D-ta crezĭ în acest infam anonimat... şi când îţĭ spun că sunt ataşat la o caasă de bancă din cele maĭ cinstite din Paris, a fraţilor Eldheim, nu vreĭ să'ţĭ daĭ măcar puţină osteneală de a scri câte-va liniĭ pentru a afla dacă amploiatul lor Jean Marbach a fost trimis în ziua cutare la Nancy. Nu vreĭ să îngrijeştĭ ca să fiu fotografiat şi să trimiţĭ acest portret şefilor meĭ, mameĭ mele, logodniceĭ mele, pentru ca toţĭ să mă recunoască şi să strige că nu sunt, că nu pot fi Peter Waldstein. Iată aceea ce d-ta nu facĭ, d-ta care aĭ acest drept şi eştĭ în măsură a o face, pentru liniştea conştiinţeĭ d-tale. A, d-le, îţĭ pregăteştĭ dureroase remuşcărĭ, şi orĭ cât de îngrozitoare ar fi situaţia mea, declar pe onoare că nu aş vrea să fiu în locul d-tale.

Glasul tânăruluĭ Marbach avea accente de o vibraţie superbă; părea că este conştiinţa care vorbea.

Judecătorul nu făcuse nicĭ o mişcare, ca şi cum atâta elocinţă ar fi trecut pe lângă el fără a'l atinge; nu era aşa cu toate acestea. Cele din urmă cuvinte ale luĭ Jean avură un ecou răsunător în spiritul acestuĭ jude, care maĭ era şi om.

Dar făcând tot pe nepăsătorul, zise:

— Dictează grefieruluĭ meu adresa persoanelor, pe carĭ le reclamĭ în Franţa.

— A, d-le, aşa! M'aĭ înţeles! Insfârşit voiu scăpa acesteĭ vedeniĭ care mă înăbuşe.

Şi cu aprindere dete grefieruluĭ toate indicaţiile necesare. Nu trebuia decât să cheme pe d. Eldheim, d. Lehr, la ambasada germană din Paris şi neînţelegerea s'ar fi împrăştiat.

— D-le judecător, lăsaţi-mă să vă maĭ mulţumesc şi pentru mine şi pentru d-voastră înşi-vă, căcĭ aĭ să'mĭ fiĭ recunoscător, sunt convins, de a-ţĭ fi înlăturat o monstruoasă eroare.

(Va urma)

CĂTRE CITITORI

Anunţăm pe cititoriĭ noştri că vom publica orĭ-ce articole interesante privitoare la călătoriĭ saŭ vânătorĭ, în ţară saŭ străinătate, ce ne vor fi trimese.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate direcţiuneĭ **«Ziaruluĭ Călătoriilor»**, *strada Brezoianu, 11, Bucureştĭ.*

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL"

ABONAȚILOR SĂI, LA TRAGEREA DIN MAIŬ 1911.

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea maĭ splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliurĭ, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. **Brezoiu**, calea Rahoveĭ, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la **Industria metalică** «**Marcu**», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliurĭ și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu **Littman**, strada Lipscanĭ, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn **Marin V. Ganea**, șoseaua Mihaĭ-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victorieĭ, No. 107.

O SCOARȚĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

de la **Bazarul Național** de țesăturĭ româneștĭ, calea Victorieĭ, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen **E. A. Pucher**, calea Victorieĭ, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie **Ioan Niculescu**, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stratulat*, calea Victorieĭ, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme *B. D. Zissmann*, calea Victorieĭ, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victorieĭ, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «*Ceasornicăria Colțeĭ*», str. Colțeĭ 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururĭ.

O dormeuză, 2 fotoliurĭ și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, srada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu treĭ capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasoarnice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutiĭ de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutiĭ speciale făcute anume pentru abonațiĭ noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regeluĭ și Regineĭ, comandate anume pentru premiĭ.

Toțĭ aceĭ carĭ se abonează cu începere de azĭ maĭ primesc gratuit și un volum din: **Memoriile Regelui Carol I.**

Anul XII. —No. 731 | 10 BANI IN TOATA ŢARA | Mercuri 11 Maiŭ, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată ţara
» 2.60 » ½ » » »

Redacţia şi Administraţia
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARŢEA —

Urmărit de un taur. — (Vezi pag. 5160).

In Asia necunoscută

Urmărit de un taur

— —

In cursul ultimei mele expediţii în Thibet, vizitai Na-ha-hi-Nau, un orăşel mic al provincei Thibetului oriental, şi hotărâi să mă opresc înainte de a explora sursele Jang-ce-kiangului din districtul Sifan. Mai doream să ofer muzeului câteva specimene de tauri sălbatici, atât de numeroase în regiune.

In acest scop o pornii cu câţiva *trackerşi* indigeni, rugându-i a mă însoţi la vânătoare, în schimbul unei sume bunicele. Spre marea mea mirare, mă refuzară. Abia îşi sfârşiseră stagiunea lor de vânătoare, şi nimic în lume nu i-ar fi hotărât a o mai reîncepe, de teamă să nu supere pe zei.

Ce aveau zeii lor cu taurii? Unul din trackerşi îmi povesti soarta tristă, a unei bande de Tibetani, cari se riscase a vâna taurul, atunci când vânătoarea se închisese ,,prin ordinul ceresc" şi care nici odată nu mai reapăruse, fiind sdrobită, călcată în picioare de vie, de o ceată de tauri—fantome, trimişi de zei pentru a pedepsi neruşinarea omenească. O altă superstiţie îi mai împedica de a vâna taurul la această epocă a anului. — Aceşti bravi Thibetani, gândeau că taurii ucişi în luna Martie, supravieţuesc în stare de spirite, şi duc pe congenerii lor în spre paradisul taurilor care se numeşte ,,Valea omului alb".

Ce era de făcut? Să aştept deschiderea vânătoarei? Nu aveam vreme. Nerăbdător, hotărîi a pleca singur la vânătoare, cu luntraşul meu Kiangsi.

In dimineaţa plecărei mele însă, un Tibetan tânăr, din districtul Sifan, mai puţin superstiţios ca fraţii lui, se învoi a ne întovărăşi.

Două piese de cinci shillingi, i se păruse o compensare cu destul profit în potriva mâniei zeilor. Acest gălbui adolescent, era deja celebru ca vânător în tribul lui şi răspundea la numele armonios de Kseghanstiokahenchu. Eu îl botezai ,,Johuy", ceeace îl măguli foarte mult. Concursul lui avea să-mi fie preţios. Il numii numai decât interpret, călăuză, trecător şi şef de subsistenţă al expediţiei.

Timp de trei zile, călătorirăm pe un pustiu, care nu avea nici urmă de taur.

A patra zi dimineaţa, Johuy, care explorase împrejurimile lagărului, mă vesti în sfârşit că descoperise pe pământ, urmele mai multor bestii, mergând de la Sud la Nord.

Plecarăm numai decât şi peste două ceasuri, deterăm peste cele dintâi urme, cari ne arăta în sfârşit, prezenţa enormilor tauri, judecând după mărimea lor.

Urcându-ne pe o colină, văzui în depărtare mai multe puncte negre, pe zăpadă (ne aflam la înălţimea zăpezilor veşnice) şi uitându-me cu ochianul, recunoscui o duzină de tauri.

Johuy şi Kiangsi plecară cu cei patru mosoci ai lor, pe când eu mă depărtai în altă direcţie.

Din nefericire, alunecai după un povârniş, căzui şi-mi făcui mai multe lovituri, între alte la glesnă. Mă aşezai jos, ca să mă fricţionez şi dădui drumul căinilor. Când mă simţii în stare a urma drumul mă ridicai de jos, şi constatai că cei doui tovarăşi ai mei, cari nu văzuseră că eu căzusem, dispăreau pe după o colină. Disperat, văzând că nu voi putea să-i ajung cu piciorul meu bolnav, mă întorsei liniştit în lagăr.

Mergeam drept, fără a mă grăbi, când auzii de odată un muget neobişnuit. Inspăimântat, mă oprii. Mă urcai pe o ridicătură de pământ, şi spre marea mea mirare, zării un taur enorm, care alerga în spre mine.

Pusei şi eu manlicherul meu la ochi, şi trăsei trei focuri; gloanţele mele nu avură probabil nici un efect, căci animalul surprins un moment de detunătură, alerga direct spre mine cu capul în jos.

Fără a mă codi, alergai să mă refugiez pe după o stâncă, pe cari cerul o pusese acolo din fericire, şi aşteptai adversarul. Dar acesta, tot atât de şiret ca şi mine, se învârti pe după stâncă şi eu abia avusei vreme să fac inconjurul în pas gimnastic. Atunci, taurul, turbat de această alergătură rotundă, galopa fără a se obosi în urma mea, şi în mai multe rânduri, coarnele lui îmi atinseră călcâile. In neputinţă de a mă sluji de puşcă, nu mă puteam bizui decât pe picioarele mele, pe cari de altfel, din cauza căzăturei, nu prea le simţeam la înălţime. Acest manej de căişori de lemn, mă ameţea, şi singură o sforţare supremă a voinţei mele, o surescitare nervoasă a pericolului apropiat, mă făceau să văd distanţa adversarului mai înfuriat. Limba, mi se uscase, ochii nu mai vedeau bine, genunchii îmi tremurau de oboseală, şi o vâjâială a urechilor mă vestea că îndurarea mea era la capăt.

De odată, avusei puţină speranţă; taurul răsufla cam greu, semn că se obosise şi el. Incepui a alerga mai încet şi uitându-mă înapoi, constatai că bestia dispăruse. Nebun de bucurie, respirai şi eu mai în voie, când văzui taurul, reapărând în faţa mea. Şiretul animal alergase în sens invers, pentru a mă surprinde mai lesne.

Nu avusei vreme de cât a face o săritură şi a reîncepe să alerg în direcţia care îmi era liberă. Alergai drept în spre prăpastie. Situaţia devenea foarte critică, cu atât mai critică cu cât peste cinci sau şease clipe, taurul mă putea ajunge. De odată zării le vre-o cincisprezece metri d'acolo, un pom plantat la jumătatea coastei, ale cărui crăci erau încurcate cu ale unui alt pom, pe cari vântul îl desrădăcinase şi cari forma, deasupra prăpăstiei, până la primul trunchiu, un fel de punte naturală. In asemenea momente de pericol extrem, iei hotărârile cele mai repezi. Dintr'o săritură fusei pe trunchiul orizontal, tocmai la vreme ca să nu fiu apucat în coarnele taurului; şi mă târâi, până la crăcile pomului vertical.

Pentru câtva timp, tot mă găseam la adăpost. Dar poziţia nu-mi era bună. Şi, grije mai gravă, în avântul meu lăsasem puşca să-mi cadă.

Taurul, ne mai văzându-şi prada la îndemână, mugea furios pe marginea prăpăstiei; cu ochii însângeraţi şi cu bale la gură.

De mai multe ori se dete înapoi câţiva metri, ca şi cum ar fi vrut să-şi ia vânt şi să se asvârle asupra mea. Din fericire, distanţa era prea mare, aşa că era nevoit să se oprească tocmai pe mal.

Lipsit de puşcă, îmi veni ideia de a prinde cuţitul meu de o cracă, de a mă urca pe trunchiul pomului şi astfel a încerca a înţepa la distanţă pe înversunatul meu inamic. Renunţai. Văzându-mă aproape de el, ar fi putut să sară şi să mă târască cu el în prăpastie.

Trecuse un sfert de oră. Atingându-mi din întâmplare urechea, nu mi-o mai simţii şi constatai că-mi înghetase. Această constatare mă înfioră.

După ce scăpasem de coarnele taurului, aveam să mor de frig în acel pom?

Ne mai putând îndura, vream să încerc ceva, cu orice preţ. După ce-mi încălzii degetele amorţite, fixai cuţitul în vîrful unei crăci, şi mă urcai pe trunchiul orizontal.

Taurul se uita la mine. Părea foarte interesat de proectul meu. Când fusei numai la trei picioare depărtare de el, asvârlii cuţitul înspre corpul lui; la început păru că nu pricepe nimic, dar de odată se înfurià, se dete înapoi, apoi se repezi înspre mine.

Voiam să mă duc din nou la adăpostul meu, dar era prea târziu; taurul repezindu-se, căzu aproape peste mine; mă trăsei repede şi căzui cu capul pe un câmp de zăpadă, care din

fericire îndulci efectele căderei mele.

Mă ridicai numai decât şi privind în jurul meŭ, zării puţin mai jos, taurul înfundat în zăpadă şi cu picioarele dinapoi sbătându-se cu disperare.

Imi luai cuţitul şi mă îndreptai spre bestie. Vai! Ajunsei prea târziŭ. Animalul era deja în picioare şi scuturându-se de zăpadă, care il făcuse tot alb, o luase în spre mine. De data asta mă simţeam perdut.

Mă pregăteam a-mi vinde scump viaţa, într'o luptă corp la corp, când auzii două glasuri prieteneşti cari răsunară deasupra mea. Ridicând capul, zării pe Kiangsi şi pe Johuy pe marginea prăpăstiei.

— La mine, Johuy! strigai eŭ, ocolind primul atac al taurului.

Johuy fără a mai fi rugat se asvârli în zăpadă şi ridicându-se cu uşurinţa unei pisici, se repezi în spre taur, pe care îl străpunse cu o formidabilă suliţă.

Sângele curgea mult şi toate sforţările bestiei se linişţiră. Cu toate acestea, părea că nu se preocupă câtuşi de puţin de noul lui adversar, concentrând numai asupra mea toată energia lui şovăitoare. Fu un atac într'un vârtej de zăpadă, o lovitură de cap mă asvârli rostogolindu-mă la câţiva metri, un ţipăt de triumf al lui Johuy, şi un muget lung de durere scos de taurul rănit de moarte. Când mă ridicai, cu mijlocul rupt, zării pe Johuk care, surâzând, îmi arăta taurul în agonie.

Imi era prea frig, ca să mă mai gândesc să jupoi taurul şi să-i tai capul. Mă dusei repede în lagăr cu cei doi prieteni ai mei, şi în faţa unui ceaiŭ cald, le povestii cele ce mi se întâmplase; Johuy nu mai putea de râs; abia se ţinea. In realitate, mie nu mi se păru aşa caraghioslâc cele ce păţisem. A doua zi ne întoarserăm în Nha-hahi-wan, şi Johuy povesti Tibetanilor duelul meŭ cu *taurul-demon*.

— Zeii te-aŭ pedepsit, articulă un bătrân lama cu barba lungă.

Eŭ v'am spus că pe timupl acesta spiritul răŭ rătăceşte pe platouri!

Confraţii lui deteră din cap, mă priviră cu milă şi conchiseră cu toţii în cor:

— Da... da!... era spiritul răŭ!

Vanda

INTR'UN STAUL...

Se făcuse noapte; era în Februarie, şi întunericul acoperea câmpurile şi munţii de vreme.

La colţul unei vetre, un foc mare răsfrângea razele sale. Benigu şedea dus pe gânduri. Işi pusese pe masa din stânga boneta terminată cu un fel de coadă, în timp ce mâinele sale învârteaŭ un pumnal, închis într'o pungă de piele roşie, ce atârna de centura sa.

Visa. La ce se putea gândi un muntean caucasian, într'o noapte de iarnă, când pădurile şi câmpiile sunt acoperite de zăpadă? Se gândea poate la recolta viitoare, la sănătatea caprelor lui, ori la luptele eroilor ruşi...

Imprejurul lui Benigu, totul tăcea. Puteai trece prin tot satul Kaibilulac, şi nu vedeai nici un semn de viaţă.

Maclas, fiica lui Benigu, îmbrăcată simplu, într'o cămaşă lungă de mătase galbenă, se amuza, jucându-se cu nişte nasturi de argint, pe cari îi primise cadoŭ dela „atrasul" ei (soţul ei) şi cu care îşi împodobea hainele în timpul vreunei sărbători mari.

Deodată însă fata se ridică şi fugi în sala vecină. Nu întârziă acolo mult, ci reveni iute.

Pe faţa sa se putea vedea o expresiune de surprindere.

— Tată, zise ea, se aude un zgomot în staul.

— Trebue să se fi deslegat vre-o capră, zise Benigu, ţinându-şi mereŭ capul între mâini.

— Nu! se aude un fel de bătae.

— Taci din gură!

Fata închise uşa şi fugi, lăsând pe tatăl săŭ pierdut în visuri. Dar deodată se auzi o serie de zgomote; Benigu ridică capul, îşi ascuţi urechile, apoi căzu iar în frământarea gândurilor. Trecură 5 minute. Maclas reapăru. Galbenă la faţă, ea apucă pe tatăl săŭ de mână zicându-i:

— Vino iute, am văzut fiara...

— Ce fiară?

— Fiara care e în staul.

— Dar nu e nici o fiară în staul, răspunse Benigu cu indiferenţă.

— Dacă...

— Nu. Visezi.

— Am văzut fiara, zise fata din ce în ce mai nerăbdătoare. Este leopard. A sfâşiat o capră.

Benigu tresări. Fraza din urmă îl făcuse să tresară. Se ridică, desprinse din cui o carabină, încercă trăgaciul şi privind pe fiică-sa, îi zise:

— Dacă m'ai minţit, o să fi bătută. Acum ia lumânarea.

fata luă vre-a 3—4 vreascuri aprinse din foc şi-şi urmă tatăl. Traversară curtea. Afară viscolea. Ajunseră la staul.

Benigu deschise uşa, lăsând să pătrundă înăuntru razele torţei.

Primul spectacol ce i se înfăţişă, fu cadavrul unei capre, ce zăcea într'un lac de sânge. Toate caprele speriate se îngrămădiseră într'un colţ tremurând de spaimă. Iar în faţa lor... un leopard.

La lumina torţei improvizate, blana admirabilă de tigru mare, cu dungi negre, strălucea.

Dar cum s'a putut introduce în staul acest animal? Prin acoperiş fără îndoială căci acoperişul era stricat. Benigu nu zise nimic. Inaintă la un pas de fiară, scoase cuţitul, se dete înapoi, înaintă brusc şi-i înfipse cuţitul. Un muget uşor, — şi asta fu totul. Leopardul se sculă, merse câtva îndelungul staulului. Benigu îşi aşeză carabina.

Un singur gest atrase atenţia fiarei, Benigu se puse în apărare; era chiar timpul pentru aşa ceva. Dintr'o mişcare leopardul se repezi pe umerii lui Benigu; acesta însă era renumit de voinic; susţinu greutatea fără nici o sforţare. Ghiarele se înfipseră în braţele lui Benigu. Dar Benigu nu se descurajă. Cu un gest iute, scoase pumnalul din brâŭ şi îl înfipse în pieptul fiarei.

Sângele începu să curgă în abundenţă. O luptă decizivă se încinse între om şi animal; ambii adversari căzură la pământ.

Pielea de cămilă cu care se îmbrăca de obiceiŭ tătarii fu de folos lui Benigu, apărându-l de ghiarele fiarei. Sângele leopardului se împrăştie pe faţa lui Benigu. Leopardul gemea de durere şi cu toate forţele încercă să-şi doboare inimicul. Insă omul îşi înfipse mâinile în gâtul fiarei şi braţele sale vânjoase încercară să sugrume animalul. Cei doi adversari se luptaŭ cu furie.

Maclas, galbenă la faţă, îngrozită, ţinea torţa. Ea recunoscu pe tatăl ei, şi nu se miră de starea lui de oarece acesta nu era primul caz în genul săŭ.

Benigu făcu o ultimă sforţare, răsturnă adversarul şi ţipă cu o voce străpungătoare:

— Maclas, epicul*) răneşte-l...

Fără a pierde vremea, precum şi fără frică, tânăra fată ridică de jos arma; dar în acest moment fiara obosită şi rănită căzu în nesimţire; după un moment, ea se repezi asupra fetei, care începu să fugă. Gata gata, ea era să fie prinsă. Benigu, cu o forţă supraomenească se repezi asupra fiarei. Deodată un mare zgomot se auzi în staul. Forţa ce fusese aruncată în fugă de Maclas, începuse să ardă paiele din staul.

O grindă însă căzând stinse torţa. Se făcu întuneric adânc. Dar lupta continuă. O ultimă lovitură, şi fiara căzu mugind la pământ, în timp ce Benigu îşi îmbrăţişă fiica pe cadavrul inimicului săŭ.

Părăsiră apoi teatrul măcelului. Stelele sclipeaŭ, iar luna parcă surâdea învingătorului.

Trad. de **G. Rosin.**

*) Epicul e o bucată de fier gros şi mare garnisit cu ţepi tot de fier. Se întrebuinţează în luptele cu mistreţii.

MÜNCHENEZUL ŞI BEREA

Când pentru prima oară mi se povesti de vestitul «Münich», în prima linie mi se vorbi de considerabilul consum de bere al acestui oraş. Berea şi München-ul sunt inseparabili, sunt două noţiuni ce aparţin la olaltă ca apa existenţei peştelui. Dacă se desparte una de alta—München-ul trece în rîndul oraşelor mari obişnuite.

Când vine un strein în capitala bavareză, cel dintâi drum al său nu'l va conduce la Pinacotecă sau Gliptotecă sau la alte curiosităţi înşirate în «Bädeker», ci prima vizită o va face halei regale de bere (Hofbräuhaus), vestită în lumea mare, căci e vorba de a cunoaşte un obiceiu local ce aiurea pe planeta noastră nu există.

In centrul vechiu al oraşului se

află hala unde încă în anul 1591 se fabrica berea aceasta, dar numai pentru necesitatea Curţeĭ, căcĭ abia în 1830 această regală băutură se puse în vânzare. Conduşĭ prin strade strâmte şi cotite ne găsim înaintea clădireĭ noĭ—păşim pentru a intra în sala festivă—cea maĭ mare şi maĭ frumoasă sală a localuluĭ care poate cuprinde 6000 persoane. Ora de deschidere încă nu a sunat, trebue aşteptat până la orele 5 p. m. In saleta de aşteptare mulţimea de oamenĭ aşteaptă cu inpacienţă momentul eliberator; căcĭ, cu toate că firea Münchenezuluĭ e liniştită şi flegmatică, lăsându-şĭ vreme pentru toate — se schimbă naravul, când pleacă să'şĭ bea berea — atuncĭ are grabă, devine impacient şi-şĭ ese din toate răbdările. In fine! Intrăm în sala boltită în stil gotic, ce este luminată de patru lustere uriaşe. Păreţii sunt îmbrăcaţĭ în lemn de culoare închisă, scaunele sculptate sunt aşezate în jurul meseĭ de stejar, ce e acoperită cu pătrate de postav, pe care stă ulciorul (cupa) de peatră ce poartă monograma încoronată H. B.

Acomodându-ne coloritului local, ne-am adus mâncare rece cu noĭ, ce se consumă întâĭ — hârtia în care a fost împachetată serveşte de faţă de masă şi farfurie. In scurt timp sala e ticsită până la ultimul scaun. Pe galerie capela militară intonează cântece de veselie — şi până'n noapte la 11 ne este ertat a ne dedica băutureĭ — înţeleg dacă putem suporta.

Hofbräuhaus-ul este cel maĭ cunoscut şi cercetat local al oraşuluĭ, în care anual se consumă 100.000 hectolitri de bere. Se 'nţelege, fiecare fabrică de bere posedă un asemenea local, dar nu în stilul măreţ al fabriceĭ regale.

După anotimp se serveşte şi anumită bere. Aşa este: berea de iarnă de vară, de toamnă, cea de Martie (Märzenbier), numită astfel fiindcă se prepară în acea lună, ce-ĭ trebue însă timp să-şĭ capete gustul. In primăvară se vând cele maĭ tarĭ, aşa numitele berĭ de lux. Cea maĭ veche şi cunoscută e berea Salvator, ce se serveşte în grădina fabriceĭ.

Pe vremea secoluluĭ al 17-lea, un principe bavarez chemă la München călugărĭ aĭ ordinuluĭ Paulan. Le zidi o mânăstire afară din oraş şi fiindcă ritul ordinuluĭ nu le permitea să consume nicĭ carne, nicĭ ouă, nicĭ unt, le dădu dreptul, pentru necesitatea proprie, să facă bere. Maĭ târziu, la onomastica fondatoruluĭ acestuĭ ordin, Francisc de Paula, se permise vânzarea de bere şi publiculuĭ. Această zi de 11 Aprilie ţinea ca zi de sărbătoare. In biserica mânăstireĭ se celebra actul religios, la care lua parte şi principele.

Atuncĭ se oferea prinţuluĭ cea din tâĭ bere de unul dintre călugărĭ, cu vorbele: «Salve pater patriae, bibas princeps optime»! Din «salve pater» se derivă numirea de Salvator. Timpurile înaintând, fabrica călugărilor s'a transformat în societate pe acţiĭ, dar obiceiul a rămas. Şi azĭ încă prima probă de bere se trimite la curte. Astăzĭ se ţin sărbătorile în luna Martie şi durează 8 zile.

Nu am văzut vre-odată în viaţă atâta mişcare de mulţime ca în zilele Salvator. Oraşul încă se îngriji ca comunicaţia la Salvator să fie cât de bună, căcĭ la toate 5 minute circulă tramvaele cu inscripţia: cupeu direct la Salvator. Peste 50,000 de persoane au cercetat grădina în aceste 8 zile şi au consumat 1500 hectol. de bere. Cât le merge de bine acestor oaspeţĭ, dovedeşte uitarea lor — se uită acĭ nu numaĭ umbrele şi bastoane, ci chiar şi pardesie, jachete, blănĭ, etc.

Trebue să petrecĭ câtva timp în München, pentru a-ţĭ face o idee cât de important e rolul ce'l joacă acĭ băutura aceasta naţională. Când te gândeştĭ că anual se fabrică 3 jum. milioane hectolitri şi fiecare locuitor bea aproximativ pe an 300 litri, nu e exagerat dacă socoteştĭ zilnic de om 5 litri, abstrăgându-se femeile copiiĭ, inteligenţa şi străiniĭ.

In tot cazul trebue să se ia în considerație că această bere dulce nu conţine atâta alcool ca aceea a noastră, fapt pentru care este aşa de ieftină.

Aci este un nutriment important al poporuluĭ, căcĭ un Münchenez adevărat îşĭ bea chiar şi la dejun litrul său—cu un cuvânt la tot ceasul zileĭ. Pentru aceea unuĭ strein îĭ face impresia că Münshen-ezul toată ziua nu face alta nimic de cât bea la bere. Şi de aceea e foarte natural că Münchenezul se 'ngrijeşte ca pâinea sa fluidă să i-se servească în mod cinstit.

LA AZTECI

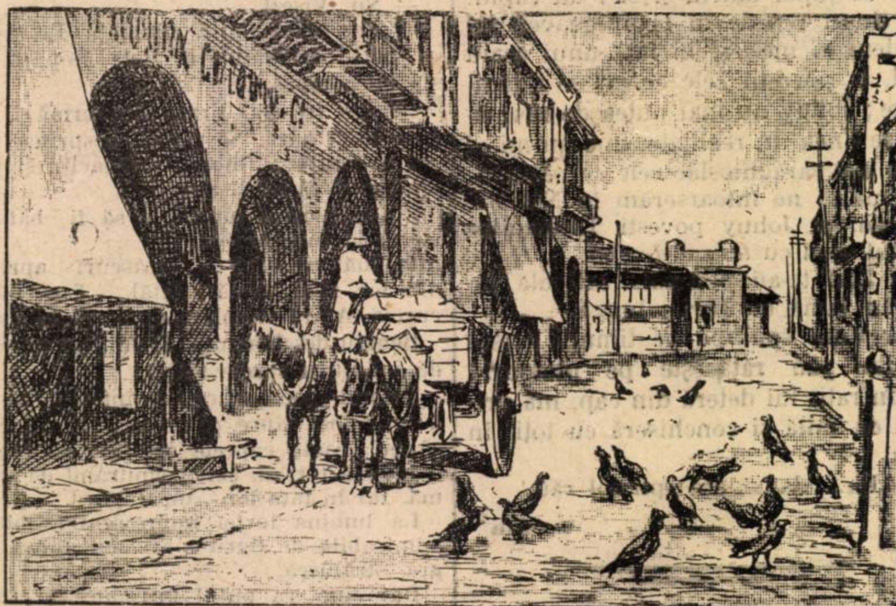
CONTRASTELE MEXICULUI

Vechiul imperiu al luĭ Montezuma, pe care recenta insurecţie mexicană l-a pus la ordinea zileĭ, maĭ păstrează şi acum câte ceva din ale Franţeĭ, a căreĭ influenţă morală a rămas puternică cu tot *anglo-saxonismul* stăpânitor.

boară în câteva ore omul cel maĭ robust, cel maĭ sănătos împiedeca pe mulţĭ să meargă în Mexic.

Dar această nefastă epocă a trecut de mult,—şi nu vorbim de oraşul Mexico care a fost considerat totdeauna ca unul din oraşele cele maĭ salubre din ţările tropicale.

Vera-Cruz în care frigurile galbene a răpus atâţia soldaţĭ francezĭ în timpul

Vulturiĭ pe străzile din Vera Cruz

Căcĭ este oare în lume o regiune care să fie maĭ demnă ca Mexicul de a atrage asupra teritoriuluĭ său legiunile de oamenĭ carĭ cer tuturor climatelor o diversiune pentru *splee-nul* lor endemic?

Odinioară spectrul frigurilor *amarilla*, aceste teribile frigurĭ galbene, care do-

fataleĭ expediţiunĭ, Vera-Cruz care trecea ca oraşul cel maĭ nesănătos din lumea nouă, posedă de câtva timp o reţea de canale cu care s'ar putea mândri orĭ-ce oraş din Europa.

Din punctul acesta de vedere, starea sa sanitară s'a ameliorat şi frigurile aŭ

devenit extrem de rare. Nu vreaŭ să zic acum că marele port mexican este pe cale de a se transforma în loc de întâlnire al tuturor vilegiaturiştilor bogaţĭ, dar serviciul săŭ de curăţirea gunoaielor a făcut de maĭ mulţĭ anĭ progrese considerabile.

Dar această fericită transformare nu s'a putut face fără să nemulţumească un oarecare corp de „funcţionarĭ" a căror înfăţişare intriga pe călătoriĭ debarcaţĭ de curând.

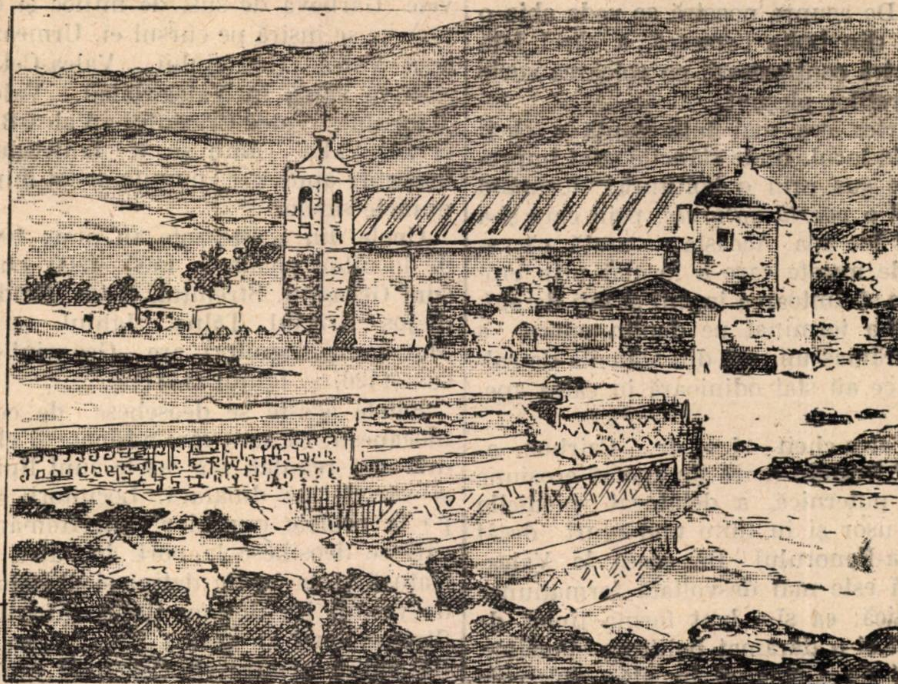
Voesc să vorbesc de aceĭ micĭ vulturĭ, carĭ fuseseră supranumiţĭ „cantonieriĭ din Vera-Cruz", vulturĭ de mărimea unuĭ curcan, carĭ se bucurară mult timp de privilegiul pe care îl aŭ de altminterĭ strângătoriĭ de cârpe.

Concesionariĭ titraţĭ aĭ serviciuluĭ de ridicarea gunoaielor îĭ vedeaŭ abătându-se de dimineaţă asupra grămezilor de murdăriĭ de pe străzile cartierelor populate. Timp de câteva ore ridicatul gunoaielor era terminat: cele maĭ micĭ fragmente de materiĭ comestibile—comestibile pentru stomacurĭ de vulturĭ—dispăreaŭ în tubul digestiv al acestor zeloşĭ servitorĭ.

Maĭ adaog că vulturiĭ aceştia sunt pupiliĭ guvernuluĭ. Legĭ speciale îĭ proteg contra orĭcăreĭ agresiunĭ.

In cuprinsul Statuluĭ Vera-Cruz cel care ar arunca cu un baston în mijlocul uneĭ bande de vulturĭ, este amendat cu treĭzecĭ până la patruzecĭ de leĭ.

Şi dacă nenorocirea ar face ca acest

Ruine de pe timpul Aztecilor

gest să aibă de consecinţă moartea vreuneia din aceste păsărĭ, pe lângă amendă delicuentul capătă şi închisoare.

Dar în Capitala Statuluĭ nu veţĭ fi expuşĭ la aceste surprize, căcĭ „cantonieriĭ aripaţĭ" aŭ dispărut de mult. Mexico este unul din cele maĭ frumoase oraşe din lumea nouă. El este de asemenea unul dintre cele maĭ moderne.

Frumoasa sa piaţă Zocalo, cu magnifica sa catedrală şi splendidul săŭ palat care servi de locuinţă vice-regilor, are un aspect care ar îmbucura inima unuĭ modernist. Numeroase tramvaye electrice, carĭ merg în toate punctele Capitaleĭ, fac să domnească o activitate care arată vitalitatea naţiuneĭ.

Dacă veţĭ lua unul din aceste tramvaie, fără să mergeţĭ mult, veţĭ da peste—ciudat contrast—una din importantele ruine lăsate de Aztecĭ.

Arg.

Piaţa Zocalo din Mexic, cu catedrala şi palatul vice-regilor

CĂLĂTORII IN ARDEAL

Cheia Râmeţuluĭ

Intre muntele Tărcăuluĭ şi Piatra-Cheii se estinde în lungime de 1 chlm. o interesantă strâmtoare: *Cheia Rîmeţuluĭ*. Ea cuprinde în sânul săŭ frumoase peisagiurĭ, dar afară de aceasta este interesantă şi din punct de vedere al formaţiuneĭ sale, fiind o strimtoare carstică neterminată pe deplin.

In teritorul comuneĭ Mogoş isvoreşte *Valea-Rea*, care se împreună cu *Valea Cheiĭ*, ce vine de către Dealul Geoagiuluĭ şi formează Cheia-Rîmeţuluĭ. Dinsus de cheie se varsă în Valea-Cheiĭ, de către mează-noapte *Valea-Topliţiĭ*, împrejmuită de stâncĭ cu coaste preţipişe. La împreunarea lor văile aceste formează o cruce neregulată: braţul de mează-noapte al cruceĭ îl formează valea Tolițiĭ, cel apusean Valea-Rea, cel de miază-zi şi răsărit e format de Valea-Chiĭ, care venind dinspre miază-zi cu o încovoietură se îndreaptă spre răsărit, prin Cheie.

In unghiurile aceşteĭ crucĭ neregulate se află munţĭ puternicĭ, carĭ aŭ înălţimea peste 1000 de metri. Astfel sunt în partea apuseană munţiĭ *Staniu* şi *Arsurile*, iar la răsărit Piatra-Cheiĭ şi Tarcăul. Stâncile acestor din urmă alcătuesc Cheia-Rîmeţuluĭ.

Intrând în ea ne vin în cale păreţĭ prăpăstioşĭ, stâncĭ de forme bizare şi şgiaburĭ carĭ se par a ameninţa cu surpare. In unele locurĭ cheia e atât de îngustă, încât albia pârăuluĭ cuprinde întreaga strâmtoare din stâncă în stâncă încât nu este loc pentru cale. Pe aci nu putem străbate decât păşind de pe bolovan pe bolovan prin matca apeĭ. Tablourile ce ni se înfăţişează sunt din

cele mai frumoase și impunătoare : jos curge apa spumegând printre pietre, iar de ambele laturi se înaltă stânci și pereți uriași, pe cari numai ici colea zărim acățărați câțiva arbori singuratici. De asupra noastră se vede abia o fâșie din bolta cerească, a cărei față albastră contrastează cu coloarea surie a păreților pleșuvi.

Partea cea mai interesantă a cheii este la locul, unde stâncile sunt împreunate sus prin o boltitură, formând astfel o *poartă naturală*, prin care și-a făcut loc apa. Aceasta ne arată, că valea de munte care a format prin erosiune strâmtoarea în mii și mii de ani, nu și-a terminat pe deplin opera, a mai rămas un rest din stâncile de calciŭ, ce aŭ stat odinioară în calea apelor.

,,Valea-cheii—zice dr. Czirbus—având bogăție mare de apă și erosiune mai puternică, a delăturat piedicile mai ușor și în timp mai scurt decât Valea-Ponorului. De aceea la Valea-Cheii este mai desvoltată formațiunea carstică; ea și-a luat forma tipică de canal și a dărâmat boltitura stâncilor, afară de o singură bucată, sub care apa intră ca pe subt un pod — dar pentru aceea nici una din ele nu sunt văi carstice definitiv formate".

Dinjos de Cheie valea se mai lărgește puțin, dar mai departe iarăși se îngustează, înfățișându-ne tablouri alpine romantice. Intre Presaca și Pleașa este așezat în vale crângul *Mănăstirea*, ținor de comuna Rimeț. El se numește astfel de la vechea sa bisericuță, lângă care a fost o mănăstire românească. De la Mănăstire în jos trebue să trecem de multe ori valea, când pe malul drept când pe cel stâng și calea ține 3—4 ore până la cea mai apropiată comună, până la Geoagiul-de -sus. Pe aici Valea-Cheii își ia numele de la această comună, care se întinde pe vale în lungime de 5 km. De la ea în jos Valea-Geoagiului se îndreaptă spre Mureș, în care se varsă lângă Teius.

Pe la poalele munților

De pe la Geoagiu și de la Piatra Cetii spre meazăzi și în parte spre răsărit se resfiră ultimele ramuri ale Munților Apuseni. Pe aici încetă caracterul alpin al ținutului; înălțimile sunt dealuri și coline, cari se perd în valea lată de pe Mureș.

Printre coastele dealurilor și-aŭ făcut calea mai multe văi, dintre cari unele isvorăsc departe în ținutul mocănesc, cum este Valea Geoagiului și Valea Gălzii, cele mai multe însă își aŭ obârșia pe la poalele munților. Pe văile aceste, printre dealuri, se înșiră unde sunt mari și frumoase. Văile ca un brîŭ, mai multe sate, dintre cari aŭ făcut loc sălașurilor omenești, dar în schimb li-s'a dat numele după satele ce se află așezate pe malurile lor. Astfel este mai la răsărit *Valea-Gârbovii*, care isvorește din muntele Pleașa și-și are numele de la Gârbovele (Gârbova de sus, de mijloc și de jos), ce se înșiră pe cursul ei. Urmează apoi Valea Geoagiului, Valea-Cetii, care se varsă în Valea-Gălzii, Valea Tibrului, Valea-Cricăului, Valea-Burcerzii, Valea Țălnii și a Ighielului, mai spre apus ș. a. numite astfel după numele satelor.

Unele din aceste sate aŭ peste 1000 de locuitori, până la 1400—1500, cum sunt Geoagiul, Stremțul, Cetea, Galda-de-jos, Cricăul, Țălna, Ighiul ș. a. Mai mulți locuitori are Geoagiul-de sus (1426) și Ighiul (1447).

Satele aceste se deosebesc de cele mocănești, că sunt mai adunate și clădite mai regulat, iar casele sunt lipite și văruite pe dinafară. Locuitorii de pe la poalele munților sunt Români, cari se deosibesc la port, în câtva la statură și în unele datini și obiceiuri de vecinii lor din munți, de Mocani. Streinii, mai cu seamă Ungurii, se află puțini printre ei. Cele mai multe sate aŭ poporațiune curat românească și numai în unele se află un număr mic de străini, cari dispar față de mulțimea covârșitoare a Românilor.

Ei se acupă cu economia de câmp, dar aŭ și pometuri estinse și sunt mari viieri. Clma ținutului e blândă și e priincioasă nu numai cerealelor și pometurilor, ci și viței de vie, care se cultivă în mare măsură. Cu poamele, mai cu seamă cu cireșele și merele, se face mare negoț, dar în cele mai multe comune ramul principal de câștig îl daŭ viile. Pe coastele dealurilor începând de la Alba-Iulia, apoi pe la Șard Ighiiu, Țelna, Cricău, Mesentea, Benic și până în sus la Cetea și Geoagiu se fac cele mai renumite vinuri ale Ardealului, în mari cantități.

De aceea toamna, mai cu seamă în anii de belșug, cât ține culesul viilor e mare veselia și voia bună, ca în zile de sărbători. Oamenii își umplu buțile cu vin și tot le mai rămâne să bea, să se veselească. De aici s'a născut caracteristicul cântec al Cetenilor:

Pe la Cetea, hai-daina,
Beaŭ vinul cu donița....

la care s'a mai adaus contrastul satiric:

Primăvara vai de ea!

Toamna adică și peste iarnă beai vinul fără cruțare, dar primăvara, când golesc butoaele, începe greul vieței, e vai de om !

In timpul din urmă aŭ fost bântuite și viile aceste de filoxeră, peronosporă și alte calamități.

Călătorul, care voește să străbată din valea-Mureșului în Munții-Apuseni la Abrud, trebue să apuce pe *Valea Ampoiului* în sus. Pe aici duce cea mai scurtă cale din părțile interne ale Ardealului în inima munților, la băișagurile de le Buciumani, Abrud și Roșia.

Punctul de plecare cel mai potrivit este Alba-Iulia, de unde se așterne pe Ampoiu în sus e șosea bună și până la Zlatna este construită și cale ferată. Ambele se întâlnesc cu Ampoiul în aretul Șardului, de unde urmăresc valea riului, în direcțiune spre apus. La început valea este largă și e înconjurată cu ramuri de-ale munteluí *Mirlău*. Nu peste mult sosim la *Gura-Ampoiții*, unde *valea-Ampoiții* își împreună undele cu Ampoiul. Pe valea Ampoiții este așezată comuna de-asemenea numire.

De la gura Ampoiții înainte valea începe a se strâmta. De ambele laturi se înaltă coaste de dealuri păduroase, iar printre verdeața pădurilor dăm adese-ori cu ochiul de stânci singuratice saŭ în grupe, alcătuită în prevalență din brecii de calciŭ, cari se înaltă cu coaste și vîrfuri pleșuve. Partiile de stânci în unele locuri formează peisage pitorești, adese ori însă ne prezintă forme bizare.

Deja la Gura-Ampoiții zărim pe vale în sus în dreapta noastră ridicându-se pe o coastă de deal două uriașe stânci, cu laturile și muchea goală. Mai în sus în spre comuna Meteș, se vede pe o colină la încovoiătura drumului creasta unei stânci, iar înspre vîrful colinei se înaltă un puternic sghiab de stâncă, brăzdat de puhoaie. Partia aceasta are o asemănare uimitoare cu resturile unei vechi cetăți. De aceea poporul i-a dat numele de ,,cetatea zinelor" și e de credință, că aici a esistat odinioară, în vremile din povești, o cetate de stâncă, ridicată și stăpânită de zine. Ea ne prezintă un peisagiŭ pitoresc.

Comuna *Meteș* se află în cale, pe malul stâng al Ampoiului, iar pe cel'alt mal (în stânga noastră) se estinde între dealuri mica comună *Găurenĭ*, cu o biserică părăsită și dărăpănată, care se află în apropiere de gara Meteșului.

După Găureni urmează *Poiana*, de la care în sus până la *Presaca* se află cea mai frumoasă parte a văei Ampoiului. Munții păduratici ce împrejmuesc valea daŭ regiunei un caracter alpin, înviorat de undele riulețului Ampoiu, ce șerpuește liniștit prin cadrul săŭ format de verdeața pădurilor. Și pe această întindere nu lipsesc nici partiele de stânci obicinuite. Aproape de Poiana în stânga, pe culmea lată a unei coline se înaltă unul lângă altul patru stanuri puternice, formând un patrunghiŭ și privind amenințător asupra văei de la poalele lor.

De la Presaca în sus valea se lărgeș-

te puţin. Aicĭ se varsă în Ampoiu, pe laturea stângă, (în dreapta noastră) *Valea-Feneşuluĭ* venind dinspre meazăzi-noapte. Aproape de gura eĭ este aşezată în o regiune pitorească, comuna *Feneş*.

Valea Feneşuluĭ vine de la Negrileasa şi are pe malurile eĭ partiĭ de munţi romantice. Dinsus de comună se află o frumoasă cascadă, cu împrejurime plăcută. Maĭ departe se estind de ambele laturĭ poienĭ de munte şi printre ele stâncĭ încunjurate cu pădurĭ de brad. In stânga noastră se înalţă puternicul *Dâmbăŭ*, până la 1371 m. ale căruĭ ramurĭ se resfiră până la Slatna. De cealaltă parte, în dreapta, dăm de o frumoasă partie de stâncĭ; maĭ multe stâncĭ de calciŭ sunt aşezate în o grupă pitorească, în jurul unuĭ pisc maĭ înalt, care poartă numele de *Vârful-Capriĭ* şi e împodobit pe cume cu câţiva brazĭ singuraticĭ.

Maĭ în sus se înalţă în stânga munţiĭ *Bigla-mică* şi *Bigla-mare*, ale căror ramurĭ se întind spre Negrileasa, locul de obârşie al văiĭ Feneşuluĭ. Intorcându-se îndărăt la Feneş, ne continuăm calea pe Ampoiŭ. Urmează comunele *Galaţĭ* şi *Pătrânjenĭ*. Intre ele se deschide la stânga *Valea-Balzuluĭ*, la gura căreia zărim iarăş o partie interesantă; două stâncĭ singuratice se înalţă aproape una de alta, strâmtorând valea, iar în dosul lor se află biserica parochieĭ Valea Bulzuluĭ, care se estinde în sus pe o frumoasă vale de munte.

La Pătrânjenĭ ne cade în zarea vedereĭ spre stânga dealul de formă conică, numit Dealul-Jidovuluĭ, în aretul Zlatneĭ, unde sosim în curând.

ZLATNA

Zlatna saŭ Zlagna este un oraşel însemnat în munţĭ, atât ca centru băieşesc, cât şi pentru trecutul săŭ. In valea Ampoiuluĭ, pe drumul ce duce de la Alba-Iulia la Abrud Zlatna este cea maĭ de frunte localitate. Ea are 3369 de locuitorĭ, în majoritate Românĭ (2530 Românĭ, 700 Ungurĭ, apoĭ Nemţĭ etc.) şi este aşezată în o vale strâmtă lângă Ampoĭ şi pe pârăul *Vâltorilor*, care vine dinspre meazănoapte. Pe valea acestuĭ pârăŭ se află prediul saŭ crângul cu acelaşi nume, ţiitor de Zlatna.

Dealurile ce împrejmuesc valea la meazănoapte sunt sterpe, dar cele de la meazăzi aŭ coastele acoperite cu bogate şi frumoase pădurĭ. In acest cadru oraşelul ni-se înfăţoşează plăcut şi simpatic. Are maĭ multe zidirĭ frumoase şi moderne şi treĭ bisericĭ, carĭ sunt aşezate în apropiere una de alta pe o colină, maĭ în jos cea catolică, apoĭ pe coaste în sus bisericile româneştĭ. Jos, la poalele colineĭ se estinde piaţa pe malurile ziduite cu peatră ale pârăuluĭ Vâltorĭ.

In Zlatna se află scaunul unuĭ protopopiat român gr.-cat. (protopiatul Roşieĭ), de care se ţin 16 parochiĭ şi maĭ multe filiiĭ cu 11.773 de credincioşĭ. Parochia română gr.-or. aparţine protopopiatul Abrud. Are două institute de banĭ, unul românesc şi celalalt unguresc, iar între institutele de învăţământ maĭ însemnată este şcoala industrială pentru sculptura de peatră, instalată în o zidire modernă şi susţinută de stat. Ea însă e cercetată de puţinĭ elevĭ românĭ.

In afară de aceste Zlatna este centrul băieşituluĭ ardelean. Aicĭ îşĭ aŭ sediul supremele diregătoriĭ montanistice ale noastre, apoĭ se află cămară şi cohurĭ. Aceste din urmă sunt acum unicele cohurĭ în Ardeal. Ele ocupă un loc estins la marginea din jos a oraşeluluĭ, lângă gara căleĭ ferate şi aŭ fost făcute în timpul domnieĭ împăratuluĭ Carol VI.

In cohurĭ se estrage din productele miniere aurul şi argintul, care nu se poate scoate fisiceşte. In legătură cu cohurile se află maĭ multe fabricĭ, carĭ produc galiţă, sulfur, acid sulfuric etc. Anual se aduc la cohurĭ producte miniere în cantitate de 15.000 măjĭ metrice, din carĭ se estrage cam 200 de klg. aur şi tot atâta cantitate de argint, în valoare de 300.000 fl. iar fabricele produc la 450—500 măjĭ metrice sulfur, 3—4000 măjĭ galiţă şi 9500 m. acid sulfuric.

La cămară se schmbă anual 300—350 klgr. aur şi 130 — 140 chgr. argint.

Pe timpul dominaţiuneĭ romane se afla pe locul Zlatneĭ un oraş înfloritor cu numele *Ampelum*, care asemenea era un însemnat centru băieşesc. Oraşul roman se estindea de la Zlatna de azĭ până la satul vecin Pătrânjenĭ şi în el îşĭ aveaŭ reşedinţa deregătoriile miniere ale Dacieĭ, în frunte cu „procurator Augusti aurarium“.

Pe locul oraşuluĭ Ampelum s'aŭ aflat multe antichităţĭ romane, cărămizĭ cu marca legiuneĭ XIII, gemine şi pietri cu inscripţiĭ, carĭ se află prin musee şi pe la privaţĭ. Pe ruinele vechiuluĭ Ampelum s'a ridicat Zlatna, în care regiĭ Ungarieĭ şi principiĭ ardelenĭ aŭ colonisat în maĭ multe rândurĭ băieşĭ străinĭ, maĭ cu seamă Germanĭ.

Dintre bărbaţiĭ marĭ aĭ noştri, din Zlatna a fost originar prefectul *P. Dobra*, ucis mişeleşte la Abrud la 1849.

Din sus de Zlatna, spre meazănoapte se estinde o frumoasă poiană, numită *Câmpul Traianuluĭ* saŭ Câmpul luĭ Traian. Să fie aceasta numire o reminiscenţă romană, în care se păstrează numele urzitoruluĭ neamuluĭ nostru, a împăratuluĭ Traian, cum s'a păstrat Ampelum în numele rânuluĭ Ampoiu? Nu se ştie cu siguranţă, deşi uniĭ scriitorĭ admit suposiţia aceasta, amintind că în tradiţie se spune despre Traian, că după ce a învins pe Decebal şi a cucerit Dacia, s'a ospătat în acest loc cu căpitaniĭ oasteĭ sale. Nu se poate însă proba cu nicĭ o dovadă, că Traian ar fi umblat pe valea Ampoiuluĭ, ceea ce nu eschide, ca poiana să fi fost numită după numele mareluĭ împărat. Duşmaniĭ teorieĭ asupra continuităţiĭ noastre susţin, că numele poieniĭ se derivă de la cuvântul slavon „troian“, care înseamnă loc de păşune.

Intre dealurile din jurul Zlatneĭ maĭ frumoasă înfăţoşare are *Dealul-Jidovuluĭ*, spre meazăzi, cu o înălţime de 978 m. El e de formă conică, are coastele acoperite cu pădure bogată şi e împrejmuit cu dealurĭ păduratice. De pe el se înfăţoşează ochiuluĭ o panoramă admirabilă asupra văeĭ Ampoiuluĭ şi spre meazăzi asupra băişagurilor de la Săcărâmb şi din Zarand, pân departe peste valea Mureşuluĭ, iar spre meazănoaptea apus zărim dincolo de Dealul-Mare ridicându-se culmea pleşă a Vulcanuluĭ.

In jurul Zlatneĭ se află în lucrare mine bogate la Trâmpoiele. Valea-Dosuluĭ, Vâltorĭ, Vulcoiu etc. Din minele de aicĭ, afară de aur şi argint, se scoate plumb şi telur. La Trâmpoiele, dinsus de Zlatna, sunt în lucrare două mine de aur maĭ micĭ, cu o producţie anuală de 12.000 fl. Maĭ bogate sunt minele de la Vulcoiu (Corabia), spre mează-noapte, pe teritoriul Buciumanilor, unde se află urme de ale Romanilor. De aicĭ nu e departe maiestatica Detunată.

Dinsus de Zlatna se rămureşte din calea de pe Ampoiu spre stânga un drum, care duce la Almaş şi la băişagurile de la Săcărâmb, iar calea principală se îndreaptă spre Dealul-Mare pe Ampoiu în sus.

AMPOIUL

Ampoiul îşĭ are obârşia pe coastele de meazăzi ale Dealuluĭ-Mare şi este un afluent al Mureşuluĭ. Alcătuit din maĭ multe păraie, el are la început o direcţie de meazăzi-răsărit, dinjos de Zlatna, pe la Pătrânjenĭ se îndreaptă spre răsărit şi persistă în această direcţie până ce ese dintre munţĭ la Şard. Aicĭ îşĭ reia direcţia de la început, de meazăzi-răsărit, pe care o păstrează până la vărsarea în Mureş. La Şard Ampoiul se desface în două braţe, formând o deltă. Braţul principal se împreună cu Mureşul spre răsărit de la Alba-Iulia, cel secundar, un fel de canal, trece prin Alba-Iulia şi se întâlneşte cu Mureşul la Partoş.

Cursul Ampoiuluĭ are o lungime de 65 chlm. Afluenţiĭ în număr de 10,

sunt păraie de munte, pe văile lor cu regiuni alpine romantice. Cele mai de frunte sunt: valea Feneşului, pârâul Vâltorilor, valea Ampoiţii ş. a. In regiunea lor şi pe Ampou sunt aşezate 14 localităţi, între cari cea mai de frunte e Zlatna. Locuitorii comunelor din munţi sunt toţi Români; numai în Zlatna şi în comunele de la ţară se află, alăturea de Români şi străini în număr mai mic.

Valea Ampoiului e lipsită de frumuseţi alpine deosebite; pe malurile râului nu ne întâmpină peisage şi regiuni romantice asemenea acelora, de cari aflăm la tot pasul pe valea Arieşului. In privinţa aceasta Ampoiul nu poate rivalisa cu soţul său mai mare şi e întrecut şi de unii din afluenţii săi, cu văi alpine de mare frumuseţe.

Ampoiul e rîu aurifer. In nâsipul albiei lui se află, ca şi în Arieş, pulbere de aur, pe care o scot spălătorii cu deosebire pe la Zlatna, unde năsipul are mai mare belşug de aur. In jurul Zlatnei, pe văile laterale, sunt băişaguri, iar la Pătrânjeni şi Meteş, precum şi în alte părţi se scoate var în cantităţi mari şi se taie pietri de moară, pentru poduri etc.

Pe valea Ampoiului duce o şosea bună şi frecuentată, care coborând coastele Dealului Mare, însoţeşte rîul pe malul stâng până la ţară. Incepând de la Zlatna este şi cale ferată vicinală, construită în timpul din urmă. Pe timpul Romanilor în Dacia tot pe această vale se făcea comunicaţia între Apulum (Alba-Iulia), Ampelum şi băişagurile din jurul orăşelului montan Alburnus.

Ampoiul îşi are numele de la numirea veche romană *Ampelum*, păstrat de către poporul român până azi. El este iarăşi o dovadă, că Romanii aŭ rămas staţionari aici şi n'aŭ părăsit munţii vechei Dacii, căci numai aşa se poate ca şi această numire să fie transmisă aproape nealterată până la noi. Acest nume mai revine apoi şi în două numiri de localităţi din acest ţinut, în *Ampoiţa*, comună aflătoare dinjos de Zlatna şi în *Trâmpoiele* de la poalele Dealului Mare. Acest din urmă e contras din numele: Intre-Ampoiele.

Cutremure şi fenomene vulcanice

Din diferitele experienţe s'a dovedit că scoarţa pământului este într'o completă tremurătură. Noi nu o putem prinde în tot momentul această tremurătură, dar aparatele delicate ne dovedesc aceasta. Când mişcările sunt mai pronunţate, le putem observa, iar când sunt puternice le cunoaştem urmările. Această tremurătură pe care oamenii aŭ numit-o „cutremur de pământ" se simte mai bine mai ales în regiunile vulcanice. Japonia poate ocupa primul loc în recordul cutremurilor, ea poate avea până la 100 pe an, iar Elveţia peste 40. Pe la noi şi prin sudul şi mijlocul Rusiei se simt cutremure foarte rar, dar aŭ fost timpuri când cutremurile aŭ fost mari, de o durată mai lungă. Un cutremur care a rămas memorabil, a fost vestitul cutremur din 1802, care a dărâmat jumătate din turnul Colţei din Capitală şi cel din 1838 simţit mai mult în sudul Moldovei răsăritul Munteniei dar acesta nu are o însemnătate aşa de mare ca cel din 1802.

De obicei cutremurile de pământ se arată în chipuri deosebite: se produc mai ales în „mişcări verticale" de jos în sus. De multe ori s'a văzut că pietrele de pe stradă săr în sus ca asvârlite de o mână nevăzută, saŭ chiar cadavrele sunt scoase din mormânt cum s'a întâmplat la 1797 în Rio Bamba.

Unele cutremure sunt îndreptate tangenţial, dealungul feţei pământului; în acest caz valuri de pământ se produc ca şi pe mare. Pe timpul cutremurului din Calabria (Italia) din 1783 arborii eraŭ aşa de mult aplecaţi în cât atingeaŭ pământul cu vârfurile lor, iar în timpul cutremurului ce a zguduit grozav oraşul Caracas, capitala Venezuelei (America de sud), oamenii credeaŭ că sunt pe valurile mărei.

Efectele cutremurelor. — Multe şi deosebite sunt efectele cutremurelor. In anul 1838 la cutremurul întâmplat în România, împrejurul oraşului Râmnicu-Sărat, s'aŭ format lacuri, s'aŭ surpat munţii, pământul s'a scufundat într'o parte, rămânând ridicat în altă parte ş. a. Sunt o adevărată nenorocire cutremurele căci dărâmă în câteva secunde oraşe întregi cari costă colosal. Lisabona, capitala Portugaliei a fost nimicită în cinci minute la 1755, aŭ fost îngropaţi sub dărâmăturile caselor ca la 3000 de oameni, valurile mărei furioase s'aŭ ridicat peste uscat. In 1883 insula Ischia (Italia) a suferit un puternic cutremur, o singură casă n'a fost dărâmată în orăşelul Casamiciola; peste 200 de oameni aŭ fost omorâţi.

Nu se uitase bine cutremurul din 1906, Aprilie 18 care a nimicit oraşul San-Francisco din California şi cutremurul din August tot acelaş an care a prefăcut în ruine oraşul Valpaireso din Chile, nimicind peste 3000 oameni, când omenirea a mai primit vestea îngrozitorului cutremur din Italia care a omorât mai acum câtiva ani (1—2 ani) 20.000 de suflete dărâmând oraşele Regio de Calabria, Mesina, Valcuno, Catania, etc. Se socoteşte că acest cutremur a rănit peste 200.000 oameni şi a fost provocat de vulcani submarini, cari din nefericire sunt o mulţime împrejurul coastei Italiei.

Aceste oscilaţii ale pământului nicăeri nu se pot observa mai bine ca la margina mărilor. *Linneu* un mare naturalist suedez încă din secolul trecut, s'a ocupat cu aceste mişcări ale pământului. Coastele Suediei şi Norvegiei cresc mai în fiecare an, dovadă sunt *terasele* ce se văd pe coastele fiordurilor la sute de metri deasupra mărei.

Fiindcă vorbirăm de cutremure să spunem câteva cuvinte şi asupra vulcanilor, şi aceştia o cauză a cutremurelor.

Cu toţii ştim că cel mai mare vulcan european este Vesuviul—bătrânul Vesuviu la poalele căruia se află Neapole, unul dintre cele mai mari oraşe şi porturi ale Italiei. Acest Vesuviu repetă la fiecare erupţiune a sa fenomenele ce le-a avut la început. La început se simt cutremure din ce în ce mai dese, întovărăşite de zgomote vagi. O gură largă se formează deasupra, pe care încep a eşi nori de vapori de apă, a căror înălţime destul de considerabilă, are forma unui sul de fum lăţit la vârf. Zgomote infernale, tunete, fulgere întovărăşesc această coloană ca în ziua de apoi cum spune biblia.

Bucăţi de pământ, coloane de cenuşe, nisip sunt aruncate din gura mânioasului vulcan. Aceste fenomene destul de înfricoşetoare îţi oferă o privelişte destul de admirabilă, un joc de artificii monstru, care în noapte îţi dă închipuirea ardereǐ Romei de către Neron, prin focul său roşiatic care parcă e făcut să încălzească cerul cu puterea lui de căldură. Ziua cenuşa lui întunecă lumina solară şi îţi dă închipuirea unei eclipse parţiale de soare, dacă ai fi aproape de el.

Apa fiartă unită cu cenuşea, cu nisipul, cu noroiul din Vulcan cade pe pământ alunecând ca mercurul cât mai departe de gura lui. Această materie, *lavă*, pustieşte totul în calea sa, câmpiile mănoase le transformă în pustie înfricoşetoare şi satele le acoperă cu totul. Cu toţii ştim pierderea celor două oraşe romane *Pompei* şi *Herculanum* care în anul 79 după Chr. aŭ fost înghiţite de această nemiloasă lavă. Alteori cenuşea şi nisipul este luată de vânturi şi dusă departe cum s'a întâmplat în anul 512, când cenuşea a ajuns chiar în nordul Greciei. O altă erupţie şi aceasta destul de puternică, cu urmări nu aşa grave a avut loc în anul 1906 la 7 Aprilie care acea materie topită, albă de înferbântată ce era ar fi adus mari pagube dacă precauţiunile nu ar fi înlăturat revărsarea ei.

Vulcanii în activitate. — Istoria pomeneşte de foarte mulţi vulcani; unii însă s'aŭ stins, alţii din cauza altor

vulcanĭ s'aŭ astupat, iar alţiĭ maĭ aruncă şi astăzĭ lavă.

In Europa vulcaniĭ maĭ marĭ sunt Vesuviul, Etna, aceştĭ douĭ din Italia, iar în Irlanda, Ecla, care e aproape în stingere.

Ceĭ douĭ vulcanĭ din Italia sunt aşezaţĭ pe marginea măreĭ Tyrenice şi în marea Ionică, născută, după socotelile geologilor marĭ, prin scufundarea pământuluĭ. In această mare sunt insulele Satomi care nu sunt de cât vârfurile unuĭ vulcan sub-marin, care în erupţia sa din 1868 a mărit cu lavă insuliţele din mijlocul arhipelaguluĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ vulcanĭ se găsesc în oceanul Pacific, formând aşa numitul „lanţul de foc". Acest lanţ se întinde de-alungul coasteĭ apusene a Americeĭ, de alta în Alente, Japonia, Insulele Tundelor şi Insulele Oceanieĭ.

Erupţiunĭ cu mult maĭ teribile ca cele din Europa se întâmplă departe de noĭ — aşa un vulcan de pe lângă Java, zis Krakataua a aruncat în aer tot muntele săŭ în 1883; cenuşa provenită din sfărâmarea munteluĭ a fost aşa de fină că a fost purtată mult timp prin atmosferă de vânt chiar şi prin Europa. Valurile produse de apă aŭ ajuns chiar până la Colonia Cap din Africa, iar spre răsărit până la coasta apuseană a Americeĭ de sud. Corăbiile carĭ din nefericire pluteaŭ maĭ aproape aŭ fost aruncate în pădurile insulelor învecinate, iar zgomotul a fost aşa de puternic în cât s'a auzit până în Insulele Flipine şi Australia.

Maĭ curios de cât toate se prezintă vulcanul *Mauna-Loa* din Havai. In timpul erupţiuneĭ el îşĭ umple craterul cu lavă, o varsă peste marginĭ saŭ numaĭ se pierde în adâncimile sale fără nicĭ-un sgomot, fără explozie, fără aruncărĭ de cenuşe în tocmaĭ ca o oală cu lapte încălzită prea mult, dă peste margini fără zgomot. Erupţiunea vulcanuluĭ Pelée din insula Martinica e cu totul altfel; în vara anuluĭ 1902 a nimicit oraşul Saint-Pierre din Martinica, îngropând în lavă 30000 oamenĭ.

Şi în ţara noastră aŭ fost vulcanĭ dar acum nu se maĭ văd nicĭ gura lor, ci numaĭ nişte dealurĭ, cum sunt dealul Căsleĭ, Consul în Dobrogea şi munţiĭ Calimani.

Un vulcan destul de curios e şi vulnul *Vulcano* din insulele Lipari, între Sicilia şi Italia care aruncă numaĭ vaporĭ de hidrogen sulfurat.

Câte fenomene n'aŭ produs, câte schimbărĭ n'aŭ adus soarteĭ pământene aceştĭ vulcanĭ în decursul anilor de la aruncarea acesteĭ planete din soare. Câte n'ar putea povesti Vezuviul Italian? Câte schimbărĭ istorice, geologice, fizice, chimice despre acest pământ locuit de noĭ? Câte suflete nu va fi îngropat în lava sa aceştĭ vulcanĭ?

A. Sil.

FABRICANTE DE PREŞURI

In faţa bordeiuluĭ lor, făcut din humă frământată cu crăcĭ de arbuştĭ şi cu tulpină de meiu, stau femeile şefuluĭ. La soarele arzător le luceşte părul uns cu uleiu de palmier de o duhoare râncedă şi pe zid se despică umbra mândră a acesteĭ caşte de păr a căreĭ găteală ciudată este rezervată numaĭ soţiilor şefilor de trib.

Numaĭ soţiile şefilor aŭ dreptul să se pieptene astfel

Fără a se obosi, aceste sărmane femeĭ, carĭ împart soarta rezervată sexuluĭ lor pe tot întinsul african, ţes preşurĭ fine, carĭ sunt patul, masa şi scaunul stăpânuluĭ obosit, şi miile de firicele de meiu se adaogă şi se strâng, împletite în sens invers de alte legăturĭ făcute în fire maĭ uşoare, tăiate din frunzele de palmierĭ.

NOTE MONOGRAFICE

MÂNĂSTIREA BOGDANA

E situată la apus de com. Bogdana, jud. Bacăŭ, patru km. depărtare de la staţia Rădina (linia Adjud Tg.-Ocna) cu o poziţie foarte frumoasă înconjurată de munţĭ, care se ridică treptat spre partea de Apus, acoperiţĭ cu pădurĭ de brazĭ, fagĭ şi stejarĭ. Este zidită la anul 1660 de marele logofăt Solomon Bârlădeanu, care având şi mare evlavie i-a dăruit moşie mare, ca să fie pentru întreţinere. Biserica e împrejmuită cu un zid înalt de cincĭ metri, gros de un metru şi lung de 470 metri având meterezurĭ în partea de sus. Casele aŭ două etaje aşezate astfel spre a servi ca cetate de apărare, cum aŭ fost în vremurĭ. Şi astăzĭ aŭ maĭ rămas în ziduri găurile pentru tunurĭ. Biserica în mijloc e de zid cu o singură cupolă. In lăuntrul bisericeĭ este îngropat fondatorul Solomon Bârlădeanu, decedat la anul 1680, în zilele evseviosuluĭ Ioan Antonie Voevod. Tot în partea dreaptă e mormântul luĭ Ioan Cantacuzin, răposat la anul 1692. Epitaful scris în versurĭ române e săpat pe o frumoasă piatră de marmoră cu litere vechĭ chirilice. Iată cum sună:

Leat 7201|1693.

„Sub marmora aceasta, zac de tânăr foarte
Pe care m'a surpat nefăţarnica moarte
Eŭ ce mă numesc Ioan Cantacuzen, în tânărul meŭ Stat
Al doilea logofăt într'a ţăriĭ Moldavieĭ sfat
Las acum mângâere după lacrămĭ obidite
Domniilor Voastre fraţilor, după traiurĭ necăjite
Nu mă uitaţĭ, din dragoste şi dintr'a mileĭ dară
Vasile Paharnice că'mĭ eştĭ frate maĭ mare
Fie-ţĭ milă Ilie fratele meŭ iubit
De săraciĭ meĭ că s'aŭ osândit
Şi ţie Marie soţul meŭ iubită
Care din mila Domnuluĭ mi-aĭ fost rânduită,
Eŭ de tine despărţindu-mă iată că mă duc
De viaţă veşnică, de acum să mă apuc.

Iar Domnul Christos, carele m'aŭ primit
Cu milă în locul meŭ ţi s'aŭ juruit
Şi vă aştept fraţilor, iar să ne vedem
La venirea Domnuluĭ să ne adunăm,
Să lăudăm şi noĭ spre Sfânta Troiţă
O Dumnezeire întreită şi întru una fiinţă
De 28 anĭ aŭ fost când s'aŭ pristăvit.

In partea stângă a nausuluĭ e înmormântat căpitanul Mateiŭ Lepădatu, din Valahia ucis de tâlharĭ în anul 1689. Pe mormânt e o piatră mare pe care e săpat epitaful scris în limba greacă. In pridvor sunt îngropaţĭ: arhimandritul Teodosie decedat la 1776 şi arhimandritul Teofilact decedat la 1851. Imprejurul bisericeĭ zac mulţĭ arhimandriţĭ dintre carĭ se numără arh. Ioanichie şi arh. Visarion, decedat la 1894. Inlăuntrul biserica e zugrăvită în stil bizantin foarte frumos, dar s'a învechit de mulţimea anilor. De însemnat este o evanghelie mare legată în argint şi aur cu petre scumpe precum şi un rând de sf. Vase, 3 chivote şi maĭ multe crucĭ comandate din Moscova de arh. Teofilact la 1842, asemenea odoare nu se găsesc în ţara noastră. Maĭ posedă o bibliotecă bogată în care se găsesc cărţĭ greceştĭ, ruseştĭ, franţuzeştĭ, iar româneştĭ cu litere vechĭ foarte multe precum şi multe manuscrise. Clopotniţa la poartă are maĭ multe clopote dintre care unul mare procurat din Sibiŭ de arhimandritul Teofilact la 1850 şi unul la anul 1596 care dovedeşte că a maĭ existat altă biserică în locul Monastireĭ. Nu se ştie cine aŭ fost ceĭ dintâiŭ călugărĭ saŭ egumenĭ, căcĭ n'a rămas nicĭ o inscripţie.

Maĭ însemnaţĭ călugărĭ aŭ fost ieromononahul Atanasie care la 1803 pe timpul Domnitoruluĭ Moruzi a fost candidat la arhiereŭ şi pusnicul Ghedeoan care a vieţuit în munte acum 150 de anĭ în urmă. Moşiile s'aŭ luat odată cu secularizarea averilor Monastireĭ lăsându-i-se numaĭ 15 fălcĭ de loc.

Acum se numără vre-o 20 de monahĭ dintre carĭ sunt şi preoţĭ, diaconĭ-fraţĭ carĭ în linişte se roagă ziua şi noaptea pentru toată lumea după obiceiul străbunilor noştri care şi eĭ aŭ lucrat cu mare zel pentru întărirea credinţeĭ, urmând Cuvântuluĭ Mântuitoruluĭ: „Voĭ sunteţĭ lumina lumeĭ"

Lângă monastire la câteva sute de metri este un schit făcut de un monah orb, Isaia, la 1885, fiind şi câteva chiliĭ unde locuesc câţiva schivnicĭ. Schitul acesta serveşte ca cimitir al monastireĭ. Bisericuţa e de lemn având şi o icoană făcătoare de minunĭ. Două case marĭ cu două etaje în monăstire aŭ fost distruse din cauza unuĭ incendiŭ la 1905 dar acum sunt în reparare. In general monăstirea e o construcţie solidă. Azĭ e declarată monument istoric.

Ierom. Iosif Rusu

PLIMBARI PRIN BRAŞOV

Luna luĭ Mărţişor desamorţeşte toată suflarea, deşteaptă, desamorţeşte toate vietăţile, jivinĭ marĭ şi micĭ şi le face să se mişte. Icĭ, colea le vezĭ cum îşĭ scot capetele, ieşind la iveală din adăposturile lor, din ghiocĭ şi din cuiburilor lor ce şi le-aŭ făcut din toamnă pentru adăpostire, în frunzele încovăiate ale pomilor roditorĭ saŭ ale altor fel de arborĭ.

Oameniĭ scăpaţĭ de iarnă şi de gerul cel mare ce a domnit, încep a se arăta de-odată cu muştele, care zbârnăie pe păreţiĭ zidurilor din faţa soareluĭ. Vezĭ bătrânĭ înaintaţĭ în vârstă, vezĭ nevoiaşĭ slăbiţĭ de boală, care n'aŭ părăsit odaia din începutul ierneĭ, ci şezând pe lângă sobă, aşteptaŭ cu dor razele calde ale primăvereĭ, pentru a lua şi a răsufla aierul eĭ subţire ş curat. Eĭ ca copiĭ păşesc eĭ subţire şi curat. Eĭ ca copiĭ păşesc oasele înţepenite, căutând locurile cele maĭ expuse razelor de soare.

In Braşov, cel maĭ văratic şi cel maĭ frumos loc de plimbărĭ la începutul primăvereĭ, este, fără îndoială, aşa numitul „Dealul Străjeĭ, (Meranul Braşovuluĭ). Din vechime încă, şi anume înainte de 1848, în toată Duminecа şi în sărbătorĭ se ţinea aicĭ primăvara un fel de bâlciŭ. La acest bâlciŭ lua parte întreaga populaţiune a oraşuluĭ. Vedeaĭ aicĭ mic, mare, tânăr, bătrân, slujbaş, comersant, industriaş, student, hamal, femeĭ, fete şi copiĭ. — Maĭ fie-care bărbat aducea cu sine câte-o pilă lucrată de cismarĭ, cusută din diferite dăraburĭ de piele, de mărimea uneĭ bile de biliard saŭ şi maĭ marĭ, în colorĭ deosebite, — saŭ aveaŭ câte-o minge de păr de cal, făcându-l golomoz, şi sucindu-l şi rotogolindu-l maĭ întâiŭ în mâinĭ, îl puneaŭ apoĭ pe o scândură udă şi atâta îl învârteaŭ şi suciaŭ cu mâna ,adăogând mereŭ păr de cal, până se prefăcea în minge rotundă, maĭ mare saŭ maĭ mică. Aceasta era maĭ elastică, maĭ uşoară şi ţinea şi maĭ mult.

Tineretul îngrijea de reteveie (un băţ gros de 1 metru lungime), cu care bătea pila saŭ mingea, o lua în reteveĭ şi o bătea în sus. Dacă pila venea înapoĭ, bine, de unde nu, lua altă pilă străină şi o bătea. Ceĭ de din sus băteaŭ pila iară în jos şi ceĭ de jos o băteaŭ în sus. Toţĭ strigaŭ „*Gerechtigkeit*", „*Gerechtigkeit*". N'auzeaĭ alta de cât „*Gerechtigkeit*". Uniĭ alergaŭ în dreapta, alţiĭ în stânga, uniĭ la deal, alţiĭ la vale şi unde apucaŭ o pilă, acolo o băteaŭ.

Priveliştea cea maĭ frumoasă o avea publicul, care se plimba pe promenadă, saŭ pe platoul dintre promenadă şi dealul Străjeĭ, privind la acest spectacol. Acestora li se înfăţişaŭ jucătoriĭ, ce alergaŭ şi fugeaŭ pe coasta Străjeĭ în sus şi în jos, ca un muşuroĭ de furnicĭ scormonit. Jucătoriĭ, după ce se încălzeaŭ, se desbrăcaŭ şi-şĭ aruncaŭ rocurile, dându-le în îngrijirea servitoarelor saŭ a hamalilor, carĭ se amestecaŭ printre eĭ. Jocurile acestea ţineaŭ până către 4 ceasurĭ. Atuncĭ soseaŭ vre-o 50 de băeţĭ şi de flăcăĭ românĭ (trocărie) cu covrigĭ cu sare, înşiraţĭ câte 100—120 pe beţe lungĭ de maĭ bine de un stânjen, iar alţiĭ cu coşurĭ în diametru de 40—50 de cm., cu covrigeĭ foarte micĭ, bunĭ şi gustoşĭ:

Covrigeĭ de ouă,
De-o groşiţă nouă.

Grupurĭ de muşteriĭ, câte 4—5, ocoleaŭ pe fiecare din aceştĭ vânzătorĭ. Covrigiĭ cu sare, carĭ deşĭ aveaŭ asemănare cu ceĭ de astăzĭ, eraŭ însă maĭ marĭ şi în adevăr făcuţĭ cu unt şi cu lapte curat, eraŭ atât de fragezĭ, încât dacă îĭ strângeaĭ în mână, se făceaŭ sfărâmă. Se începeaŭ atuncĭ rămăşagurile. Se prindea unul, că din o lovitură cu pumnul în covrigul din capul băţuluĭ, va doborî 10 până în 15 covrigĭ. Câte un măcelar, de a căruĭ lovitură grea se încovoia saŭ se zbârcea, se rămăşa, că din o lovitură, sfarmă până în 15 bucăţĭ de covrigĭ. Rar îĭ succedea să zdrobească 15 bucăţĭ, dar de multe orĭ le succedea bărbaţilor cu putere a zdrobi 10—15 covrigĭ. Covrigiĭ rupţĭ prin loviturĭ se împrăştiaŭ în toate părţile. Să fi văzut atuncĭ încăerarea şi îmbrânceala celor ce culegeaŭ sfărămăturile covrigilor, să fi văzut impinsăturile tineretuluĭ, zvârcolirile publiculuĭ, de a căpăta câte o bucată din covrigiĭ sfărâmaţĭ pe jos, cu un cuvânt, fiecare se îmbulzea acolo, unde se făceaŭ astfel de rămăşagurĭ, şi de acestea se făceaŭ în 30-40 de locurĭ, până atuncĭ, până când toţĭ covrigiĭ se desfăceaŭ şi vindeaŭ. Apoĭ venea rândul vânzătorilor de covrigeĭ micĭ. Uniĭ cumpăraŭ câte un coş întreg şi aruncaŭ covrigiĭ în public în toate părţile, alţiĭ cumpăraŭ câte 20-30 covrigeĭ, aşa că în răstimp de un ceas nu maĭ găseaĭ un covrig, chiar un galben să fi dat pe el.

Pe timpul acela nu ştiaŭ braşoveniĭ de concerte, de conveniri colegiale, de „sărate" şi nesărate, de şezătorĭ, de teatre de diletanţĭ, de declamărĭ. Dar ştiaŭ altfel să-şĭ petreacă. Vara grădinile lor eraŭ pline de oamenĭ. După biserică vedeaĭ plecând la drum pe bărbatul cu femeia, copilaşiĭ şi c'o servi-

toare, fiecare încărcați cu merinde, ducând cu eĭ și câte o ploscă saŭ ciutură, pe care o numeaŭ *Bucura*. Eĭ mergeaŭ la grădinile lor de pe coastele dealurilor dimprejur, saŭ la ale prietenilor, cu carĭ se înțelegaŭ maĭ înainte, că aŭ să petreacă în cutare Duminică. Aicĭ se așteptaŭ uniĭ pe alțiĭ până se adunaŭ cu toțiĭ. Pe când bărbațiĭ daŭ un ocol prin grădină și cercetaŭ cereșiĭ și alțĭ pomĭ de-a rândul, pe atuncĭ femeile pregătindu-se și răsucindu-șĭ mânecile întindeaŭ pe verdeață masa, scoteaŭ fiecare merindea și o așezaŭ pe pânzeturile albe ca zăpada, aprindeaŭ de-o parte un foc, unde încălzeaŭ bucatele pregătite de Sâmbăta, strigaŭ apoĭ bărbațiĭ, dându-le de știre, că masa e întinsă. Una scotea ciovârțĭ de miel fripte gata, alta o cratiță de tocană, încălzită la focul improvizat. Acestea împrăștiaŭ un miros delicios, și întărâtaŭ apetitul, alta scotea ouă fierte, altă scoverzĭ și uscățele, alta o oală de varză cu carne încălzită. Nu lipsea nicĭ obligata mămăligă națională, care era nedespărțită de varza cu sarmale.

„A! A!", zicea câte unul, „ce dar de la Dumnezeŭ! Nevestele noastre trebuesc pentru asta sărutate măcar odată, dar după ce ne-om sătura, ca să le tignească și lor sărutatul". Un zâmbet de plăcere se ivea pe fețele frumoaselor neveste și nu odată iĭ răspundeaŭ: „Avem nădejde că merităm maĭ multe sărutărĭ, nu numaĭ una".

Cu voie bună se așezaŭ toțĭ pe iarbă verde pe lângă masa întinsă și începeaŭ a înfunda din bucățile întinse, cu îndelete, așa că masa ținea maĭ mult de 2 ceasurĭ, întreruptă numaĭ de câte o glumă scăpărătoare și de râsetele ce urmaŭ acestor glume de multe orĭ cam grosolane, după ce își făcea efectul și vinul cel bun din România, adus din crâșma luĭ Mirică saŭ a Voinesculuĭ.

Seara pe lună se întorceaŭ din grădinĭ plinĭ de chef și zbencuițĭ, cu pălăriile într'o parte. Femeile cântaŭ:

Vine Ghiță de la vie,
Cu treĭ florĭ în pălărie, etc.

Iar bărbațiĭ, chiuind din când în când, cântaŭ și eĭ:

Foae verde de năuc,
Vine vremea să mă duc, etc.

Ceĭ carĭ nu aveaŭ grădinĭ, o apucaŭ prin pădurile dimprejurul orașuluĭ: la Stejeriș, pe Tâmpa, pe malul Furnicilor, la Podu Draculuĭ, etc. Aicĭ își făceaŭ un foc, fără de a fi avut nevoie de țidulă de la magistrat, își frigeaŭ mielul în frigărĭ, mâncaŭ, beaŭ, chefuiaŭ ca și ceĭ ce aveaŭ grădinĭ, sub umbră deasă de pom stufos.

O VIZITĂ

pe pământul sfânt la mănăstirea Sfinteĭ Caterina

Situată într'o vale îngustă, la poalele munteluĭ Sinaĭ, nu departe de «tufișul arzător», pământ sfânt, pe care călătorul nu trebue să calce decât desculț, are înfățișarea uneĭ fortărețe, cu o incintă groasă, cu care o înzestrase chiar însușĭ împăratul Justinian în anul 49.

Legațĭ cu frânghie, călătoriĭ sunt ridicațĭ până la poartă

Pentru a păzi călugăriĭ, maĭ formase și o gardă de o sută de soldațĭ și de o sută de sclavĭ egiptienĭ cu familiile lor. Descendențiĭ acestora sunt azĭ o populație care furnică, viețuește și care înlesnește cu demâncare și cu cămile pe numerosiĭ pelerinĭ atrașĭ de sfântul loc.

Regiunea era în adevăr, pe vremurĭ, bântuită de cete de bandițĭ îndemânaticĭ, pe caĭ nu'ĭ opreau nicĭ fortărețele, nicĭ caracterul sfânt al locuitorilor lor. In acest scop dar călugăriĭ impinseră prudența până la a nu permite intrarea în mănăstire pe jos. Aceasta era așezată la cățĭ-va metri de-asupra pământuluĭ, aceea ce făcea orĭ-ce irupție și orĭ-ce atac anevoios și cu muncă grea. O frânghie trecută peste mijloc și acționând printr'o macara așezată de-asupra porțeĭ de intrare, — iată cum se pătrundea în mănăstire.

Pe atuncĭ te aflaĭ în fața uneĭ porțĭ de fier masiv, închizând o trecătoare joasă și strîmtă, și la cățiva pașĭ daĭ peste o altă poartă la fel. Scoboraĭ apoĭ înăuntrul mănăstireĭ în acelaș fel cum te ridicaseșĭ.

UN SPECTACOL FEROCE

In adâncul pădureĭ, scobor în zigzagul unuĭ pârău sec. Un mic sgomot, un fâșiit de frunze la vre-o sută de metri, îmĭ atrage atențiunea. Cocoțată pe o cracă ca într'un leagăn, o maimuță cu păr lung mă contemplă cu uimire. Foarte mirată de a mă găsi acolo, se scarpină la coastă cu delicata eĭ mânuță; e un semn sigur că e perplexă. Coada eĭ se agață de o cracă care 'ĭ dă putința să se atârne în jos spre a mă examina maĭ bine. In relief pe zidurile verzĭ, ea semăna cu o candelă de acele fantastice din vechile catedrale.

De odată tresar. Sub dânsa o rădăcină ce se urcă pe copac se desfășură vertical: acesta era boa de Africa; negrele sale pete de pe corp sunt regulat vizibile.

Măsurându-l cu privirea, găsesc că ar avea aproape 6 metri, căcĭ corpul său, maĭ gros ca craca copaculuĭ, se înalță până la 10 picioare de pământ. De odată sare un pas ca o săgeată; acum nu se maĭ mișcă; genele i se desfac, ochiĭ iĭ scapără scânteĭ, lucind totdeodată ca douĭ cărbunĭ aprinșĭ la întuneric. In zadar sărmanul quadruman cearcă a se salva de puterea neinvingătoare a reptileĭ ce o reține; mereu agățată prin coada sa, ea coboară, apucată ca de amețeală, pe acea gură desfăcută, spre care puterea văzuluĭ o atrage. In obscuritatea pădureĭ, scena îmbracă o înfățișare vrăjitoare. Șearpele privește iar maimuța cedează efectuluĭ straniu al fascinațieĭ.

Tremurând, stăpânită ca de lingoare, maimuța se înclină tot maĭ mult; încetișor își desleagă coada, degetele i se răresc, micile sale mânuțe bat spre moarte; cu capul drept înainte, cade peste boa. Cu o ușoară mișcare înapoĭ, acesta o evită, se aruncă și se abate apoĭ peste pradă.

Maimuța dispare printre inelele pithonuluĭ, inele ce se strâng ca o meliță.

Carl Lange.
Tripoli.

DE PRIN LUME

Norvegia. — *Muntele magnetic.* — Muntele magnetic de care poveștile din «O mie și una de nopțĭ» ne vorbesc, nu este o legendă, ne spune un savant norvegian, d. Olaf Armondsen. El nu atrage vapoarele marĭ sau alte greutățĭ, dar are destulă putere de a atrage corăbiile.

Pe coasta Norvegieĭ, lângă Lederu, este o dună de nisip de o lungime cam de vre-o douĭ kilometri, nisip

care e amestecat cu strujitură de magnetită.

In momentul când o corabie se apropie de această plajă, busola îşĭ schimbă direcţia şi bastimentul este atras ca de un fel de vârtej ne maĭ pomenit de violent care şi culcă la pământ corabia.

In fiecare an se semnalează numeroase naufragiĭ de vase în acest punct.

Germania. — *Recordul vitezeĭ pe mare.* — Torpilorul german No. 171, într'o cursă ce a avut loc anul acesta, a atins extraordinara viteză de 40 mile pe oră (74 kilometri pe oră), ceea ce constitue recordul lumiĭ.

Paris. — *Caravela luĭ Cristoph Columb.* — Muzeul maritim (ce se află la Paris în al 3-lea etaj al Luvruluĭ) a expus zilele trecute un mic vaporaş, însă care merită a fi observat cu o deosebită curiozitate. El reprezintă, în miniatură, caravela «Santa Maria», pe bordul căreia Cristoph Columb a descoperit America.

Veritabila «Santa Maria» nu există; însă la sărbătorile colombiene pentru al 14-lea centenar dela descoperirea noueĭ lumĭ, amiralul vaselor spaniole a construit o caravelă care, pe cât s'a putut, să semene cu aşa zisa caravelă a luĭ Columb. După numeroasele documente maritime spaniole, el construi pe a doua « Santa Maria ». In 1892 această caravelă de proporţiunĭ exacte, fu construită după modelul său din 1492 (veritabilul). Ea fu escortată cu triumf de flota spaniolă şi reuşi în întreprinderile sale.

Anglia. — *Femeile contra automobilelor.* — Regina Englitereĭ a primit zilele trecute o petiţie semnată de 17 miĭ de femeĭ carĭ protestează contra automobilelor, sub pretext că viaţa copiilor lor e veşnic în pericol, plus că praful lăsat de automobil strică mobilele, când geamurile sunt deschise.

Statele-Unite. — *Razele X.* — Americaniĭ nu se dau îndărăt la nimic. Iată că de curând s'a inventat un distribuitor de un nou gen ; el e compus dintr'un fluroscop aşezat vertical. Acesta funcţionează dacă tubul e pus in mişcare când trecătorul, curios de a vedea osul mâneĭ sale sau a pumnuluĭ, introduce o piesă de 50 banĭ într'o deschizătură ad-hoc. Omul pune mâna pe o placă, care e aşezată pentru aceasta, maşina se pune in comunicaţie şi după puţin timp persoana şi-a îndeplinit dorinţa.

Această maşinărie seamănă cu acele aparate aşezate pe străzĭ, cu excepţia fluroscopuluĭ, care face ca mecanismul să fie invizibil. Acest aparat e maĭ mult o jucărie, însă ea dă trecătorilor la iveală un fenomen natural, care poate nu ar fi putut fi cunoscut de toţĭ.

El se poate vedea la un renumit restaurant din Chicago.

Austro-Ungaria. - *Lăcomia învinsă.* Pola, un port din Austria, e renumit prin cinstea locuitorilor săĭ. Nu de mult timp un vagon poştal, încărcat cu două milioane coroane de aur, deraiă. O mare de aur se revărsă în ochiĭ locuitorilor adunaţĭ la locul sinistruluĭ. Dar de astădată locuitoriĭ deteră probă de cinstea lor, căcĭ când funcţionariĭ băncĭĭ căreia aparţineau baniĭ făcură socoteala, nu găsiră un ban lipsă.

Cam greu de crezut, — dar te pomeneştĭ!

Trad. de G. R.

IN JURUL LUMEI... PE NEVRUTE

MARE ROMAN DE AVENTURI

de JULES LERMINA

— Urmare —

Judele sună. Gardieniĭ apărură. Grefierul le dete două hârtiĭ : una era un ordin privitor la un alt prizonier, numit Ludwig Kern, alta care ordona ca Peter Waldstein să fie reţinut până la un nou ordin la duba din Lipsca.

Şi Jean se regăsi pe înoptate în celula luĭ din Tönsberg. Bulkenbohl îĭ făcu onorurile sosireĭ, zicându-ĭ încet :

— Heĭ, magistraţĭ, poliţie, directoriĭ închisoreĭ, toţĭ aceştia, într'una din zilele acestea .. în aer !

Bulkenbohl primise cele două ordine ale judeluĭ :

— A, ne rămâĭ ! Atât maĭ bine ! Aĭ să vezĭ că nu sunt rău ! Şi apoĭ maĭ e ceva... toţĭ, toţĭ în aer, poliţiştĭ, judecătorĭ... Puf ! a, celalt, 124; este vecinul d-tale; acela ridicat, împachetat, nu mă priveşte... Staĭ să nu ne înşelăm : 122 d-ta, 124 celalt.

Cu mâna luĭ greoae puse cele două ţifre pe hârtiile judiciare.

— Mă duc să dau astea grefieruluĭ, apoĭ... iluminaţia !

Jean nu'l maĭ asculta ; abia aştepta să rămână singur şi să'şĭ rememoreze incidentele aceleĭ comparițiĭ, care părea că se sfârşise în avantajul luĭ.

In adevăr, după atâtea peripeţiĭ, avea acum o făgăduială formală : judele avea să ia măsurile necesare pentru a verifica afirmările luĭ. Ţinând seama de încetineala justiţieĭ, trimiterea scrisorilor, aşteptarea răspunsuluĭ, toate acestea puteau dura o săptămână, poate două, maximum. Insemnătatea era de a fi obţinut aceste demersurĭ. Căcĭ văzuse bine că momentul când, fără o nouă anchetă, ar fi fost înmormântat de viu în închisorile din Koenigsberg, era moartea cu toate rafinăriile uneĭ lungĭ aşteptărĭ. Odată ce ar fi fost trecut în catalog, înregistrat sub numele de Peter Waldstein, ar fi fost ca şi cum piatra mormântuluĭ ar fi căzut peste el.

Peter Waldstein ! Prin ce îngrozitor concurs de împrejurărĭ se găsea legat acest nume de persoana luĭ, nume de hoţ, de asasin, condamnat la o pedeapsă îngrozitoare ? Să se fi urzit în adevăr un complot împotriva luĭ ?

De către cine ? In ce scop ? Pe cine stânjenea el ? Nimenĭ.

Afară numaĭ... oare din întâmplare, in cercetările luĭ asupra asasinatuluĭ tatăluĭ său, nu atinsese pe ucigaş ? Era cu neputinţă. El eşea foarte puţin, nu vedea pe nimenĭ, în afară de personalul de la bancă. Trebuia dar să'şĭ închipue că acel duşman făcea parte din persoanele pe carĭ le frecuenta ; în adevăr, deja bănuelile se ridicaseră înaintea luĭ. El urmărea o ţintă, cam neîntemeiată, dar care cu toate acestea îl atrăgea fără să vrea. De geaba îşĭ zicea că apucase o cale greşită, că ipoteza era nebunie, totuşĭ tot acolo revenea. Ea însă îĭ punea pe frunte neîncetata grije, ea era obiectul acelor note şi hârtiĭ pe carĭ înainte de plecare le dăduse logodniceĭ luĭ.

Numele nu era înscris, dar o mulţime de amănunte se desfăşuraseră, împrejurările erau înşiruite astfel, că cu ajutorul lor te puteaĭ îndrepta într'o oare-care direcţie. Şi apoĭ, afară de asta, de ce să nu 'şĭ fi mărturisit luĭ însuşĭ că omul pe care 'l bănuia în mod nedumerit că omorâse pe tatăl său era locotenentul, confidentul d luĭ Eldheim, acel Jacques Lehr care, cu toate sforţările luĭ, îĭ inspira o repulsiune de necrezut.

Jacques Lehr ! Dar nu fusese el cu ideia aceleĭ călătoriĭ şi să'l trimită pe el, Jean Marbach ? Ceilalţĭ amploiaţĭ nu fuseseră puşĭ în curent. Ştiam numaĭ că Jean avea să plece, alt-ceva nimic maĭ mult. Incotro se ducea însă, nimenĭ nu ştia, căcĭ li se ascunsese.

Prin urmare, singuriĭ carĭ ştiaŭ, eraŭ numaĭ Jacques Lehr şi D. Eldheim...